

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

İÇEL MÜZESİ'NDEKİ ERKEN BİZANS DÖNEMİ SERAMİK BULUNTULARI

122240
Aylin KOÇAK YALDIR

122240

Danışman
Yrd.Doç.Dr. Emel ERTEN

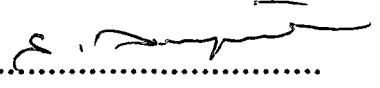
**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin
Temmuz 2002

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Klasik Arkeoloji Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof.Dr. Serra Durugönlü

Üye

Y.Doç.Dr. Emel Erten

(Danışman)

Üye

Y.Doç.Dr. Hatice Pamir

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

..1.. / ...7 / 2002

Prof.Dr. Zafer Gökçakan
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmamın başından beri beni her yönden destekleyen ve getirdiği önerilerle bana yol gösteren Yrd.Doç.Dr. Emel Erten'e teşekkür ederim.

Bana üretken bir ortamda, akademik bir çevrede çalışma imkanı sağlayan ve yüksek lisans çalışmama yapıcı öneriyle değerli katkılar sunan Prof. Dr. Serra Durugönül'e teşekkürlerimi sunarım.

Huzurlu ve anlayışlı bir ortamda bu akademik çalışmamı yürütmem ve ihtiyaç duyduğum anlarda en yaratıcı önerileriyle benim yolumu açan bölümümüz öğretim elemanlarından Ar. Gör. Ümit Aydınoglu'na, Ar. Gör. Fikret Özbay'a, Öğr. Gör. Murat Özyıldırım'a, Öğr. Gör. Ceyhun Közleme'ye, Uzman Nesibe Kara'ya, Ar. Gör. Murat Durukan'a, Ar. Gör. Sibel Çetinkaya ve Yrd.Doç.Dr. Candan Ülkü'ye teşekkür ederim.

Ayrıca inceleme konusunu oluşturan eserlerin çizimleri ve fotoğraflarının çekilmesi aşamalarında yardımlarını esirgemeyen, başta Arkeolog Güler Gürkan olmak üzere, tüm İçel Arkeoloji Müzesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışma sürecinde bana karşı gösterdiği anlayış ve sağladığı destek için eşim Yılmaz Yaldır'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: ROMA VE ERKEN BİZANS DÖNEMLERİNDE KILIKIA	4
I.1. Kilikia Bölgesi'nin Roma Eyaleti Oluşu	4
I.2. Erken Bizans Döneminde Kilikia	16
I.3. Zephyrion Kent Tarihi	21
II. BÖLÜM: GEÇ ROMA VE ERKEN BİZANS DÖNEMLERİNDE KILIKIA'DA GÖRÜLEN KAP TÜRLERİ	26
III. BÖLÜM: İÇEL MÜZESİNDEKİ ERKEN BİZANS DÖNEMİ SERAMİK BULUNTULARI	33
III.1. Hamur Yapısı	34
III.1.1. Testicikler	34
III.1.2. Testiler	35
III.1.3. Maşrapalar	35
III.2. Astar Özellikleri	36
III.3. Formlar	37
III.3.1. Birinci Grup: Testicikler	37
III.3.1.1. Yüksek Ayaklı Testicikler.(TİP I)	37
III.3.1.1.1. Dışa Çekik Ağızlı Testicikler (TİP Ia)	38
III.3.1.1.2. İçe Çekik Ağızlı Testicik (TİP Ib)	39
III.3.1.2. Yuvarlatılmış Düz Dipli Testicikler (TİP II)	40

III.3.1.2.1. Dışa Çekik Ağızlı Testicikler (TİP IIa)	41
III.3.1.2.2. Dışa Katlanmış Ağızlı Testicik (TİP IIb)	41
III.3.1.2.3. Emzikli Testicikler (TİP IIc)	42
III.3.1.2.4. Yonca Ağızlı Testicik (TİP IId)	42
III.3.1.3. Düz Dipli Testicik (TİP III)	43
III.3.1.4. Düz Halka Dipli Testicik (TİPIV)	43
III.3.2. İkinci Grup: Testiler	43
III.3.2.1. Yonca Ağızlı Testiler	44
III.3.2.2. Diğer Testiler	45
III.3.3. Üçüncü Grup: Maşrapalar	47
III.4. Yapım-Dekorasyon Teknikleri	47
III.4.1. Testicikler	48
III.4.2. Testiler	49
III.4.3. Maşrapalar	50
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	52
KATALOG	62
ÖZET	135
SUMMARY	137
KAYNAKÇA	139
KATALOG LİSTESİ	146
HARİTA LİSTESİ	148
ÇİZİMLER	Levha 1
RESİMLER	Levha 39
HARİTALAR	Levha 60

GİRİŞ

'İçel Müzesi'ndeki Erken Bizans Dönemi Seramik Buluntuları' başlıklı yüksek lisans çalışmasında İçel Müzesi tarafından yapılan kurtarma kazılarında bulunan malzeme ele alınmaktadır. Bunlar, 1987 yılı Menteş Köyü ve 1991 yılı Merkez, Barbaros Mahallesi kazılarından gelen toplam 42 adet pişmiş toprak kaptan oluşmaktadır. Zephyrion yerleşim alanı veya nekropolisinde yer alan mezarlara ait ölü hediyeleri niteliğindeki bu eserler, kentin Erken Bizans Dönemi arkeolojisini aydınlatmaları bakımından önemlidir.

Erken Bizans dönemine ait pişmiş toprak kaplar Kilikia'da yapılmış bir çok kazıda ele geçmiştir bulununmaktadır¹. Ancak, bu konu ile ilgili olarak yapılan çalışma ve yayınlar kısıtlıdır².

İncelenen malzemenin kesin buluntu yerlerinin bilinmesi, bu eserlerin önemini artırmakta, onların bölge arkeolojisinde geçerli veriler niteliği taşımalarını sağlamaktadır. Bunların Kilikia bölgesi sınırları içinde, ortak özelliklere sahip (hamur yapısı, astar, bezeme, form) olup olmadıkları tez kapsamında tartışılmaktadır. Konu, aynı zamanda Kilikia'nın diğer bölgelerle, özellikle de komşuları ile olan sanatsal ve ticari ilişkilerini belirlemek yönünden de incelenmektedir.

Çalışmamızın ilk bölümünde Kilikia'nın Roma eyaleti olması ve Erken Bizans dönemlerinin tarihsel olayları incelenmektedir. Böylece ele alınan eserlerin yapıldıkları ve kullanıldıkları tarihsel sürecin aydınlatılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda bölgenin söz konusu dönemdeki sosyo-ekonomik yapısına ve genel mimarisine de kısaca değinilmektedir. Ayrıca, Zephyrion kenti de bu kapsamda ayrı bir başlık altında anlatılmaktadır.

İkinci bölümde, Kilikia'da Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerinde görülen seramik türleri genel karakterleri ile tanıtılmaktadır. Bölgenin önemli seramik üretim

merkezleri arasında bir geçiş noktası olduğuna dikkat çekilmekte, özellikle Geç Roma döneminde ithal edilen veya taklitleri üretilen seramik türleri üzerinde durulmaktadır. Bu bölüm, Erken Bizans dönemi seramik sanatının iyi bilinen form ve bezeme elemanlarının çoğunu, kendisinden önce gelen Roma kültüründen aldığını göstermesi bakımından önemlidir.

Üçüncü bölümde, İçel Müzesi örneklerinin hamur yapısı, astar, bezeme ve form özellikleri ayrı başlıklar altında tanıtılmaktadır. Kapların ortak form özellikleri dikkate alınarak tipolojisi oluşturulmakta ve diğer merkezlerde ele geçen benzer buluntulara ve bu buluntulara ait kontekslere değinilmektedir.

Sonuç bölümünde, malzemenin hangi seramik türleri kapsamında incelenebileceği, bölgesel karakteri, diğer kültürlerin Kilikia bölgesindeki seramik sanatını ne derece etkilediği konularının ağırlıklı olduğu bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu özgün malzemelerin hangi atölyelerde üretilmiş olabileceği üzerinde durulup, diğer merkezlerdeki benzer buluntular referans alınarak malzemenin tarihlendirilmesi yapılmaktadır.

Çalışmanın katalog bölümünde ise İçel Müzesindeki buluntuların bir dökümü yapılmıştır. Katalogun 'kaynakça' kısımlarında her bir eser için sırasıyla benzer buluntuların ele geçtiği merkez ya da merkezlerin konumu, buluntular arasında ne yönden benzerlik kurulduğu (hamur yapısı, astar, bezeme, form) ve tarihleme kriteri verilmektedir.

Bölüm Sonu Notları

1- Bu merkezler, Zephyrion'da Gayrettepe nekropol alanı; Tarsus'ta Donuktaş, Gözlükule, Cumhuriyet Alanı; Silifke'de Alahan Manastırı ile Elaeussa-Sebaste ve Soli antik kentleridir. Ayrıca Tarsus ve Adana müzeleri koleksiyonlarında da bu tür eserler bulunur.

2- Sayıları kısıtlı da olsa bu konuda bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar şunlardır:

Baydur, N. 1986. Tarsus Donuktaş Kazısı 1985, *VIII. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildirileri*, II. Cilt. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.

Goldman, H. 1950. *Excavations at Gözlükule: Hellenistic and Roman Periods*. Princeton University Press.

Williams, C. 1989. *Anemurion: the Roman and Early Byzantine pottery*. Wetteren: Pontifical Institute of Mediaeval Studies.

I. BÖLÜM: ROMA VE ERKEN BİZANS DÖNEMLERİNDE KILIKIA

Antik dönemde Kilikia olarak adlandırılan bölge, jeolojik yapısına göre Dağlık Kilikia (Trakheia) ve Ovalık Kilikia (Pedias) olmak üzere ikiye ayrılır: Dağlık Kilikia, Korakesion (Alanya)'dan Soloi/Pompeiopolis'e (Viranşehir) kadar uzanır. Ovalık Kilikia ise Soloi/Pompeiopolis'ten Alexandreia kat Isson (İskenderun)'a kadar uzanan verimli bir ova üzerinde yer alır (Strabon, XIV. V. 9).

Kilikia ismi ilk kez İ.Ö. 8. yüzyılda Asur kaynaklarında görülür. Bundan önce, İ.Ö. 12. yüzyılda Mısır kaynaklarında *Kedi* ya da *Kode* isimleri ile anılır. Bölgede bilinen en erken yerleşimi, Neolitik kültür ile Mersin Yumuktepe temsil eder. Bu başlangıçtan Roma dönemine kadar geçen sürede Hitit, Asur, Pers ve Grek egemenlikleri hüküm sürer (Koşay, 1968: 298).

Hellenistik dönemde Büyük İskender'in ölümü üzerine generallerinin imparatorluğu paylaşmaları sırasında Kilikia, Seleukos ve Ptolemaioslar arasında sık sık el değiştirir.

I.1. Kilikia Bölgesinin Roma Eyaleti Oluşu

Korsanlık, Hellenistik dönemden başlayarak Akdeniz'de etkilerini gösterir. Kilikia da korsanlığın yaygın olduğu bölgelerden biridir. Ancak, bölgesel güçler bu faaliyetlerin artmasına izin vermez. Suriye ve Kilikia'da üslenmiş olan Seleukos deniz kuvvetleri korsanlık faaliyetlerini kontrol altında tutarken, Girit'teki korsan üsleri Rhodos tarafından denetlenir. Ayrıca, Ptolemaios donanması da Mısır, Kıbrıs ve Kyrenaika'daki üslerinden açılarak korsanlara karşı operasyonlar düzenler (Sherwin-White, 1976: 3).

Ancak bu durum Hellenistik dönemin sonlarına doğru değişmeye başlar. Yukarıda adları geçen bölgesel güçlerin askeri ve ekonomik açıdan zayıfladıkları bu dönemde korsanlar kendileri için çok uygun bir ortam elde ederler. İ.Ö. 2. yüzyıla gelindiğinde özellikle Küçük Asya'nın Toroslar bölgesinde yaygınlaşan korsanlık rahatsız edici boyutlara ulaşır (Broughton, 1938: 519).

Bu dönemde korsanlığın yaygınlaşmasındaki ana nedenlerden biri Seleukos Krallığı'nın güçten düşmesi ve etkinlik alanının küçülmesidir. İ.Ö. 2. yüzyılın başında Roma ile yapılan savaşın, Antiokhos adına yenilgi ile sonuçlanması üzerine İ.Ö. 188 yılında yapılan Apamea Anlaşması şartları gereğince, Seleukos güçlerinin Sarpedon Burnu'nun batısına geçmeleri yasaklanmıştır (Atlan, 1970: 92). Bunun üzerine, Seleukos donanmasının Dağlık Kilikia'nın batı bölümü ile olan bağlantısı kesin olarak kopmuştur. (Mackay, 1968: 94). İ.Ö. 2. yüzyılın ikinci yarısında doğuda Parthlar (Sherwin-White, 1976: 4) ve Akdeniz'de Ptelomaioslar ile yapılan savaşlar da Seleukoslar'ın zayıflamasının nedenleri arasında yer alır. IV. Antiokhos'un ölümü sonrasında başlayan taht kavgaları da Seleukos Krallığı'nın gerileme sürecini hızlandırır. Krallık otoritesinin zayıflaması ile bölgede bulunan kentler büyük ölçüde serbestlik kazanıp, taht kavgası içinde bulunan adayları belirli bir dönem desteklemeleri karşılığında özgürlüklerine kavuşurlar. Bunu çok sayıda Kilikia kentinin¹ yaklaşık olarak İ.Ö. 2. yüzyılın ortalarından başlayarak kendi otonom sikkesini basmaya başlamasından anlayabiliriz (Jones, 1937: 200).

Korsanlığın güç kazanmasının ana nedenlerinden birisi de İ.Ö. 2. yüzyılın başlarında giderek güçlenen Roma Devleti'nin Akdeniz'de uyguladığı yanlış politikalarıdır. Bu dönemin başlarında Roma Akdeniz'deki korsanlıkla neredeyse hiç ilgilenmeyip, daha çok bölgede etkinlik gösteren devletlerle girdiği mücadelelerde başarılı olmayı önemser. Örneğin, Roma uzun süredir Rhodos'a karşı biriken bir hoşnutsuzluğu yüzünden bu devlete bir ders vermeye karar verir. Bu amacını gerçekleştirmek için de İ.Ö. 167 yılında Delos'a hiçbir liman gümrük ücretinin ödenmediği *serbest liman* statüsü kazandırır. Bunun üzerine birçok kaptan

ve tüccarın Rhodos yerine Delos'a yöneldiğini, Rhodos'ta elde edilen liman ücretleri toplamının 1 milyon drahmiden 150 bin drahmiye düşmüş olması gösterir. (Casson 1926: 841). Bu durum Rhodos'u mali açıdan zayıflatıp, korsanlara karşı son derece etkili olan Rhodos donanmasının giderlerinin karşılanmasını neredeyse olanaksız hale getirir. Denizaşını topraklarını da kaybetmeye başlayan Rhodos, sahip olduğu donanma ile Mithridates Savaşları'na kadar etkin bir savaş gücü olarak kalmaya devam etse de (Sherwin-White, 1976: 3), bundan sonra Akdeniz'deki korsanlara karşı düzenlediği hareketlerin ölçeğini ve kapsamını daha alt seviyelere indirmek durumunda kalır.

Roma'nın Akdeniz'deki korsanlığa karşı yaklaşımı son derece ilginçtir. Başlangıçta Roma'nın korsanlığı kendisi için tehlikeli saymadığı, hatta Roma toplumunun bazı kesimlerinin bundan yarar sağladığı görülür (Mitford, 1980: 1235). Örneğin "Delos'lu tüccarlar korsanlarla pek de ahlaki olmayan bir işbirliği yapıp, korsanların esir aldıkları kişilerin köle olarak satılması ile ortaya çıkan insan ticaretinin k rına ortak olurlar" (Broughton, 1938: 519). Buradan Roma'nın başlangıçta korsanlık konusunda hiçbir önlem almaya gerek duymadığı açıkça görülebilir.

Akdeniz'deki korsanlık faaliyetleri yakından incelendiğinde, Kilikalı korsanların başı çektiği görülür (Casson, 1926: 841). İ.Ö. 133'de Bergama Kralı III. Attalos'un, krallığını Roma'ya bırakması  zerine Senato, bu toprakların uzak ve تنها kısımlarına karşı ilgisiz kalıp, Lykaonia ve Kilikia'nın Batı Trakheia bölümünü Roma'nın bir dostu olan V. Ariarathes'in kontrolüne bırakır. Kilikia Trakheia'nın doğusu ve Ovalık Kilikia ise hala Seleukoslar'ın elindedir (Mitford, 1980: 1234). Ancak hem Seleukoslar'ın sürekli g  kaybetmesi, hem de V. Ariarathes'e bırakılan topraklarda neredeyse hiçbir kontrolün olmaması bölge halkında bir kendi başına bırakılmışlık duygusu uyandırıp, bölgeyi korsanlık açısından uygun hale getirir.

Akdeniz'de bölgesel devletlerin zayıflaması ve buna paralel olarak donanmaların giderek küçülmesi, Kilikia'nın tek ihraç edilebilir ürünü olan keresteye olan talebin düşmesini de beraberinde getirir. Ayrıca bölgesel devletlerin donanmalarında görev yapacak paralı asker gereksinimi de yavaş yavaş ortadan kalkar. Bu gelişmeler bölge halkını korsanlığa iten başlıca nedenlerdir. Oysa hem Seleukoslar, hem de Ptolemaioslar önceki iki yüzyıl boyunca bu bölge halkından oluşan paralı askerleri kullanmışlardır. Böylece olası geçim kaynaklarını yitiren bölge halkı, daha önceki dönemlerde bölgesel güçlerin emrinde Doğu Akdeniz'i çok iyi öğrendikleri için, bu bilgilerini kullanarak korsanlık ve köle ticaretinden geçimlerini sağlamaya başlarlar (Mitford, 1980: 1234-5).

Sonuç olarak, bu gelişmeler Rhodos, Suriye ve Mısır donanmalarının ölçeğini ve etkinlik alanını daraltmıştır. İ.Ö. 2. yüzyılın sonunda artık korsanlık faaliyetleri bütün Akdeniz'i saran yoğun bir yağma dalgasına dönüşmüştür. Ancak, daha sonraları bu durum hızla değişmeye başlar. I. Mithridates Savaşı'nda korsanların Roma'nın düşmanı ile bazen gizlice anlaşıp, bazen de açıkça ittifak kurarak Roma güçlerine saldırılarda bulunmaları, Roma yurttaşlarına ve ticaretine zarar vermeye başlamaları artık korsanlığı, Roma için ilgilenilmesi gereken bir sorun haline getirir (Mitford, 1980: 1235).

Marcus Antonius İ.Ö. 102 yılında Roma Senatosu tarafından Kilikalı korsanları yok etmekle görevlendirilir. Marcus Antonius'un görev alanı *Provincia Cilicia* olarak tanımlanmış olup, buradaki *provincia* Roma Devleti'nin sahip olduğu 'eyalet' statüsü taşıyan topraklar olmanın ötesinde, askeri operasyon alanı olarak görülmeli ve gönderilen Romalı komutanın *imperium* yetkilerini kullanabildiği coğrafi bir bölge olarak anlaşılmalıdır (Sherwin-White, 1976: 7).

Marcus Antonius'un bu seferi kendisine bir zafer kazandırır fakat Romalılar'ın, Rhodos ve Lykialılar ile yaptığı işbirliğinin de korsanlığı bastırmakta işe yaramadığı görülür. İ.Ö. 100 yılında Rhodos'un isteği üzerine çıkartılan ve Roma vatandaşları ile müttefiklerinin

Doğu'nun kentleri ve adalarında işlerini güven içinde sürdürebilmeleri için bütün müttefiklerin kendi limanlarına korsanların kabul edilmemesini şart koşan kanun da etkisiz kalır (Broughton, 1938: 520).

Bölgede İ.Ö. 92 yılında Sulla, İ.Ö. 88 yılında da Oppius yönetici olarak bulunurlar. Sulla'nın bölgedeki korsanlığı bütünüyle ortadan kaldıramadığı görülür (Sayar, 1994: 201). Onun Roma'ya geri dönmesi sonrasında korsanlar çok sayıda ada ve şehri yağmalayıp, deniz güzergahları üzerinde güçlendirilmiş gemi sığınakları ve haberleşme istasyonları oluştururlar. Romalı zenginleri fidye için kaçırıp, Klaros, Didyma, Samothrake ve Samos'taki Heraeum gibi ünlü tapınakları yağmalayarak, oluşturdukları büyük deniz gücü ile Akdeniz'deki ticari etkinlikleri büyük ölçüde engellerler. Bu durum III. Mithridates Savaşı'nda en kötü halini alıncaya kadar devam eder. Artan korsanlık karşısında Murena'nın bir donanma toplaması ve hem karadan, hem de denizden ikili bir hareket hazırlığı içine girmesi dışında İ.Ö. 77-74 yıllarına dek etkin bir önlem alınmaz (Broughton, 1938: 520-1).

İ.Ö. 1. yüzyılın başlarında Kilikia bölgesinde korsanlığı daha da özendiren, bunların sayılarının daha da artmasına yol açan bazı gelişmeler meydana gelir. Bu gelişmelerden birincisi, korsanların destekledikleri Mithridates'in Suriye, Kıbrıs, Pamphylia ve Pontos kökenli çok sayıda esir getirerek, köle ticaretine hizmet etmesidir. Ayrıca halk, Sulla ve ardından gelen diğer yöneticilerin ve onların acımasız vergi toplayıcılarının, mallarına zorla el koyması yüzünden yoksullaşıp, köle olmaktansa korsan olmayı yeğler. Hatta seçkin ve yetenekli kişiler bile korsanlığı şöhret kazanmanın bir yolu olarak görüp, korsanlara katılır (Broughton, 1938: 521).

İ.Ö. 78-74 yıllarında Kilikia Prokonsülü olan P. Servilius Vatia ilk olarak Zenicites Krallığı'nı ortadan kaldırıp Pamphylia'daki Olympos ve Attaleia'yı Roma topraklarına katar. Ayrıca, Toroslar'ın kuzeyinde gerçekleştirdiği seferler ile Isaurialılar'ı etkisiz hale getirip, bölgede yuvalanmış korsan barınaklarının çoğunu yok eder (Syme, 1939:

300). Vatia'nın başarılı seferlerinin Roma'ya, korsanlara karşı kazandırdığı bu avantaj, M. Antonius Creticus'un yetersiz bir komutan olması ve III. Mithridates Savaşları sırasında çıkan karışıklıklar nedeni ile yitilir ve durum yeniden korsanların lehine döner (Broughton, 1938: 523).

İ.Ö. 69 yılında III. Mithridates'e karşı savaşmak üzere görevlendirilen Romalı komutan L. Licinius Lucullus, Mithridates'in bağlaştığı Ermeni Kralı Tigranes'in başkenti Tigranokerta'yı ele geçirir. Lucullus, Tigranes'in zorla buraya getirdiği Kilikalılar'a yeniden kendi kentlerine dönme olanağı sağlayıp, XIII. Antiokhos Asiatikos'u Suriye ve Kilikia Kralı olarak Seleukoslar'ın başına getirir (Sayar, 1994: 203).

İ.Ö. 69 yılında bir korsan donanmasının Delos'u yağmalaması, adanın İ.Ö. 2. yüzyıldan beri sahip olduğu ticari etkinliklere son verir. Akdeniz'de faaliyet gösteren diğer korsan filolarının da burayı gemi taşımacılığına tümüyle kapatması Roma'nın gereksinimi olan tahılın getirilmesini de tehlikeye sokar (Casson, 1938: 843).

Sonunda Asya'daki ticaret ve yatırımlarla bağlantılı Gabania kanununun geçişini garantilemek isteyen Romalı toprak sahipleri o dönemin önde gelen partilerinden birisi ile ortak hareket ederek, Pompeius'un geniş bir yetki ve yeterli donanıyla komutan olarak atanmasını sağlarlar (Broughton, 1938: 523). Bunun üzerine İ.Ö. 67 yılında bölgeye gelen Pompeius iyi planlanmış kısa bir hareket sonrasında korsanlara karşı kesin bir başarı elde eder. Pompeius, Seleukos Krallığı'nın tamamen ortadan kaldırıldığını resmileştirerek Suriye ve Kilikia Pedias'ı Roma sınırları içine dahil eder (Syme, 1939: 300). Pompeius, Pedias'ın kıyı bölgelerini bir kent devletleri dizisi halinde yeniden örgütledikten sonra Tarsus'u da ele geçirir. Soloi şehrini "Pompeiopolis" adıyla yeniden kurar ve tutsak aldığı korsanları bazı Kilikia kentlerine yerleştirir (Murphy, 1993:140).

Yerel bir hanedanın üyesi olan Tarkondimotus'u *Toparkh* olarak tanıyıp, Kilikia'nın yeni sınırının hemen doğusundaki bölgeyi, Anazarbus ve Kastabala şehirlerini, Korykos ve Elaoussa ve belki de Aegae'yi elinde tutmasına izin verir (Jones, 1937: 204). Böylece bu krallığın sınırlarının denize doğru uzatılması ile Pompeius, Kilikia ile yeni eyaleti Suriye arasında bir tampon bölge oluşturmak istemiştir (Murphy, 1993: 140). Pompeius'un Tarkondimatus'a tanıdığı bu ayrıcalık ile, onun Amanoslar'ın تنها bölgelerinde düzeni sağlaması, Suriye ve Kilikia Kapıları'na giden ticaret yolunu da denetim altına alması amaçlanmıştır.

Pompeius, Doğu harekatı çerçevesinde, Kilikia'nın kuzey sınırını yöneten Ariobarzanes'i, Kappadokia Krallığı'nı tanıyarak ödüllendirir. Dağlık Kilikia'ya bir tampon olması için de Lykaonia'daki Kybistra Kenti'ni ve Tigranes'in elinden aldığı tartışmalı Sophene'yi de Ariobarzanes'e verir. Pompeius'un Sophene'yi Ariobarzanes'e vermesinin temel nedeni, burasının Ovalık Kilikia, Armenia ve Partia'nın ana güçleri için ileri bir karakol görevi görmesini istemesidir (Murphy, 1993: 140). Ayrıca Derbe ve Laranda arasındaki bölgeyi de Dağlık Kilikia'nın kıyı bölümünü koruyan bir diğer hanedan üyesi Antipater'e veren Pompeius, bu yönetici sayesinde de Pisidia ve Isauria'yı kontrol altında tutmayı düşünür (Murphy, 1993: 140).

Pompeius Dağlık Kilikia'daki Olba tapınak-devletinin yönetici stülesi Teukroslar'ı da tanır (Er-Scarborough, 1991:103) ve iç bölgelerin kontrolünü yerel krallara bırakır. Bu politika ile bölgede Pers Dönemi yönetim anlayışına geri dönüldüğü söylenebilir.

Başkenti Tarsus olan İ.Ö. 64 yılının Kilikia'sı, Khalidonia Adası'ndan Issus Körfezi'ne dek uzanır ve Isauria'nın dağlık bölümlerini de içine alır. Bölgenin sınırları İ.Ö. 58 yılında Kıbrıs'ın, bu tarihten iki yıl sonra da Phirgya'nın Asia eyaletinden ayrılmış olan bölümlerinin katılması ile daha da genişler. Pompeius döneminde Kilikia, Ephesus'tan çıkıp Ikonion üzerinden Tarsus'a ve buradan Kilikia Kapıları ile Suriye'ye ulaşan stratejik yolun

koruyucusu ve Anadolu'nun en önemli askeri eyaletlerinden biri durumuna gelir (Mitford, 1980: 1238).

İ.Ö. 59 yılından başlayarak, İ.Ö. 30 yılında Octavianus'un zaferi ile sonuçlanan Actium Savaşı'na kadar sürmüş olan iç karışıklıklardan Kilikia da payını alır. Bu dönemde İ.Ö. 50-51 yılları arasında bölgeye Prokonsül olarak atanan M. Tullius Cicero dışında hiçbir Romalı yöneticinin düzeni sağlama konusunda yararlı olamadığı görülür.

İ.Ö. 53 yılında Suriye üzerine yürüten Romalı komutan Licinius Crassus, Karhe'de Parthlar'la yaptığı savaşta yenilir (Mansel, 1947: 491). Bu durum, Kilikia'da konuşlandırılan iki lejyonluk birliğin güçten düşerek bölgenin askeri gücünü kaybetmesine yol açar. Böylece bu tarihten itibaren doğudaki en önemli askeri eyalet Suriye olmuştur (Syme, 1939: 305).

İ.Ö. 47 yılında Kıbrıs, Caesar'ın emri ile Mısır'a bağlanırken, Ovalık Kilikia da İ.Ö. 44 yılında Suriye Eyaleti'ne bağlanarak Lamos Nehri, Dağlık ve Ovalık Kilikia bölümleri arasında bir sınır haline getirilir (Mitford, 1980: 1239). Ayrıca bu dönemde sürmekte olan iç savaşlar korsanlığın yeniden ortaya çıkmasına neden olur. İmparator Caesar, Kilikia, Suriye ve komşu eyalet halklarından oluşan korsanlar ile mücadele ederken, topraklarından sütlümlü olan Dymealılar da yeniden korsan olmaya başlar. Dağlık Kilikia'da da bitmemiş olan korsanlık, Augustus ve ardılı birkaç imparatorun bu bölgeyi bölgesel kralların egemenliğine bırakma nedenlerinden biridir (Broughton, 1938: 524)

İ.Ö. 44 yılında Caesar'ın öldürülmesi üzerine Antonius, Lepidius ve Octavianus'un girişimleri ile *ikinci Triumviratus* kurulur ve bu birliğin kararı doğrultusunda Antonius doğudaki, Octavianus da batıdaki toprakları yönetmeye başlar (Starr, 2000: 61). İ.Ö. 38 yılında Antonius Kilikia'nın da içinde bulunduğu doğudaki bir kısım toprağı düğün hediyesi olarak Kleopatra'ya verir.

İ.Ö. 31 yılında Actium savaşında Octavianus, Antonius ve Kleopatra'ya karşı zafer kazanır. Kazandığı başarı sonrasında Octavianus, Kilikia'daki Olba tapınak-devletinin yöneticisi olan Aba'yı tahttan indirmesine rağmen, Olba'nın Teukroslar'ın yönetimi altında bir tapınak-devlet statüsünde kalmasına izin verir (Er-Scarborough 1991: 104). Ayrıca Dağlık Kilikia'nın bir bölümünü, büyük ihtimalle daha önce Kleopatra'nın elinde bulunan toprakları ve Isauria'nın bir kısmını Galatia Kralı Amyntas'a verir. Böylece bu bölgede hala bitmemiş olan korsanlık bu kez Amyntas tarafından kontrol altına alınır (Mackay, 1968: 102).

Octavianus İ.Ö. 27 yılında Roma Senatus'u tarafından kendisine verilen Augustus ünvanıyla yeni bir yönetim sistemi oluşturarak Roma'da İmparatorluk Çağı'nı başlatır. İ.Ö. 25 yılında Amyntas'ın ölümü üzerine Augustus Galatia'yı doğrudan Roma yönetimine bağlı bir eyalet yapar (Arslan, 2000: 186). Kilikia'yı da Lykaonia ve Isauria bölümleri ile birlikte Galatia Eyaleti bünyesinde yeniden organize eder. Kilikia'nın geriye kalan kısımları, Dağlık Kilikia'nın Elaiussa-Sebaste çevresindeki alanı ve korsanlığı örgütleyen kısımları da Kappadokia Kralı Arkhielaus'un yönetimine bırakılır (Mackay, 1968: 102).

Augustus'un *Pax Romana* çerçevesinde Kilikia'yı Romalılaştıran yeni kentler kurma politikası İ.Ö. 1. yüzyılın ortalarından, İ.S. 1. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar ardılları tarafından da başarıyla sürdürülür. Kalykadnos kıyısındaki Seleukeia olasılıkla bu uygulamanın başlangıcında *civitas libera* statüsü alır (Sayar, 1996: 208). Bölgede Augustus ile başlayan şehircilik politikası Tiberius ile devam eder. Tiberius'un 10 yılında Olba tapınak-devletinin başına geçen Teucer'in oğlu Aias'ın hakimiyetini tanınması üzerine Dağlık Kilikia, Pontos ile birlikte Küçük Asya'da Roma topraklarına dahil edilmemiş iki bölgeden birisi olur (Er-Scarborough, 1991: 106).

Kappadokia Kralı Arkhealos'un 17 yılında ölmesi üzerine Kappadokia bir Roma eyaleti yapılır ve Dağlık Kilikia'da sahip olduğu topraklar bu eyalete katılmayıp, oğlu II. Arkhealos'a verilir (Er-Scarborough, 1991: 105). Aynı dönemde Tiberius Ovalık Kilikia'daki Anazarbos ve Kasatabala çevresinde hüküm süren Tarcondimotos Philopator'un ölümü üzerine bu iki kenti birleştirerek Suriye Eyaletine bağlar (Mitford, 1980: 1240). Ayrıca Augusta kentini kurar ve bu kent kuruluşundan itibaren imparatorluk sikkeleri basar (Jones, 1937: 204).

Caligula 38 yılında Kommogene Krallığı'nı ve Doğu Kilikia'yı Suriye Eyaleti'nden ayırıp, bu toprakların yönetimini IV. Antiokhos'a verir. Antiokhos, Kappadokia Kralı II. Arkhealos'un ölmesiyle, onun Dağlık Kilikia'da yönetmiş olduğu toprakları da kendi krallığına dahil eder. Böylece Antiokhos, Amanos Bölgesi'nin yanısıra, Dağlık Kilikia'da Elaoussa-Sebaste, Selinus, Anemurion ve Kelenderis şehirlerini de içine alan bir bölge ile Lykaonia'yı hakimiyeti altına alır (Mackay, 1968: 107; Sayar, 1994: 210).

Antiocheia ad Cragum ve Iotape kentlerini kuran IV. Antiokhos, bölgede kentleşme politikasına yönelik saldırılarla da mücadele eder. Bu bağlamda, 51 yılında bir kabile şefi olan Troksoborus'un Anemurion'daki çiftçi ve tüccarları hedef alan saldırısı geri püskürtülüp, kabileye ait topraklar da kontrol altına alınarak Eirenupolis 'Barış Kenti' kurulur. Ayrıca Philadelphia ve Germanikopolis kentleri de bu kral döneminde kurulur (Jones, 1937: 211; Er-Scarborough, 1991: 108).

72 yılında Vespasianus, IV. Antiokhos'u tahttan indirip Dağlık Kilikia ve Ovalık Kilikia'yı tek bir eyalet olarak birleştirerek doğrudan Roma yönetimine bağlar (Mackay, 1968: 113) ve Tarsus bu eyaletin başkenti olur (Ramsay, 2000: 152). Yönetimi süresince bölgedeki imar planını geliştirerek Melas Nehri'nden Pedias'a uzanan sahil yolunu yaptıran Vespasianus (Aydınöglu, 1998: 8) Korykos'ta da bir köprü inşaa ettirir (Mitford, 1980: 1247; Er-Scarborough, 1991: 110).

2. yüzyıldan sonra Kilikia bölgesinde yoğun bir imar planı uygulanır. 1. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dağlık bölgelerden sahile taşınan ve buralarda toprak sahibi yapılan insanlar Doğu Akdeniz kıyılarında büyük ve zengin kentler kurarlar. Daha erken dönemlerde kurulmuş olan kentlerde de buna paralel olarak çok hızlı bir gelişme² görülür (Aydınöglu, 1998: 8).

Hadrianus döneminde Dağlık Kilikia'da Germanikopolis, Diocaesarea, Olba ve Ovalık Kilikia'da Adana, Aegae, Mopsuestia, Tarsus Hadrian ismini alarak İmparatoru onurlandırmışlar ve böylece bazı ayrıcalıklar elde etmişlerdir. Kentlerin zenginleştiği bu dönemde Tarsus'ta Hadrianus festivali düzenlenmiş, Diocaesarea, Korykos ve Soli'de imparatorun onuruna heykeller dikilmiştir (Magie, 1950: 620).

Kentlerin gelişmeleri üzerine, aralarında ünvanlar ve sınırlar konusunda anlaşmazlıklar çıktığı 2. yüzyıla ait yazıtlarla belgelenir. Sınır tartışmalarından birini Ovalık Kilikia'da Aegae ile Mopsuestia arasındaki sınırın zamanın eyalet valisinin arabuluculuğuyla yeniden düzenlendiğini içeren yazıt gösterir (Sayar, 1994: 212, 131). Dağlık Kilikia'da ise Diocaesarea ve Olba'nın iki rakip kent olduğu her ikisinin de Hadrian adını alması ve kendilerini sikkeler üzerinde *Cennate Metropolü* olarak adlandırmalarından anlaşılır. Ancak bu tartışmalar daha da ileri götürülerek Olba kendisini *Cetis Metropolü* olarak adlandırır ve Hadrian adına ek olarak Antoninian ünvanını da elde ederek Diocaesarea'yı geride bırakır. Diocaesarea ise sadece sikkeleri üzerine zenginlik anlamını veren *Olbos* ibaresi koyarak Olba adını rakibinden çok daha fazla hak ettiğini ima etmek ister (Jones, 1937: 210).

Antoninus Pius döneminde Kilikia, Isauria'nın da eklenmesiyle birlikte, kuzey sınırları içlere kadar uzanan daha geniş ve önemli bir bölge haline gelir (Er-Scarborough, 1991: 112). Septimius Severus döneminde, 193 yılında doğuda Suriye valisi C. Pessenius Nîger kendisini imparator ilan eder, fakat bu iç savaş bastırılır. Bunun üzerine Kilikia ve diğer eyaletlerde yol yapım çalışmaları başlatılır. Bu faaliyetler ile büyük olasılıkla doğudaki

askeri birliklerle daha çabuk bağlantı kurulması ya da 'Kilikia Kapısı'na alternatif bir yol ağı oluşturulması amaçlanır (Mackay, 1968: 113). Olba civarında bu döneme ait çok sayıda yol vardır: Bunlar Olba-Diocaesarea arasında iki mil taşı aracılığıyla 197 ve 198 yılına tarihlenen yol ile Korykos'dan Olba'ya ve devamında Cambazlı'ya giden ikinci bir yoldur (Aydınöglü, 1998: 9). Aynı yıllarda Anemurion'dan Germanikopolis'e giden yol da onarılır (Er-Scarborough, 1991: 112).

Kilikia'daki imar etkinlikleri 3. yüzyılın ilk yarısında da artan Doğu seferlerine rağmen devam eder. Bu dönemde Ovalık Kilikia'nın en büyük kenti konumuna yükselen Anazarbos'ta İmparator Macrinus, Parth'ları yenmesi şerefine bir zafer takı inşa ettirir. Severus Alexander döneminde 231 ile 233 yılları arasında Mallos'a önemli bir ayrıcalık alamına gelen *Roma kolonisi* statüsü verilir; Valerianus döneminde de Mopsuestia'ya askeri sevkiyatı kolaylaştırmak amacıyla mevcut köprü onarılır (Sayar, 1994: 213).

260 yılında Pers Kralı Şapur, İmparator Valerianus'u esir alıp Kilikia kentlerini yağmalar. Fakat bu kentler, Valerian'ın iki subayı Callistus ve Titus Fullius Macrianus tarafından kurtarılır ve Elaeussa-Sebaste ve Korykos'ta konuşlandırılmış Pers ordusu yok edilir (Mackay, 1968: 120-121). Dağlık Kilikia'da başlayan yoğun Isauria etkisi ile, Lamos civarında kalelerin inşa edilmesi ve yazıtların büyük ölçüde azalması eyalet genelinde bir çözümlenin başladığını gösterir (Mitford, 1980: 1250).

Özellikle Kilikia'nın dağlık iç bölümlerinde yaşayan kabilelerin geçimlerini yağmacılık yaparak sağlamaya başladıkları görülür. İkonium ile Isauria yolu üzerinde bulunmuş bir mil taşı Valerianus ve Gallienus dönemlerine tarihlendirilir. Bu mil taşı Roma askerlerinin yağmacı kabileleri kontrol altına almak üzere Torosların iç kısımlarına ulaşabilmeleri için gerçekleştirilmiş olan yol tamirlerini gösteren bir kanıttır (Er-Scarborough, 1991: 114).

I.2. Erken Bizans Döneminde Kilikia

3. yüzyıl içinde dış saldırılar ve iç karışıklıklar nedeniyle imparatorluk yönetiminin doğuya kaydırılması, Bizans gelişiminin çıkış noktasını oluşturur (Ostrogosty, 1999: 26-30). Roma imparatorlarının devleti merkezini doğuya taşıma arzusu aslında, Iulius Caesar döneminden beri görülür. Bu istek Diocletianus ve ardılı I. Constantinus'un reformları ile gerçekleşir (Levtchenko, 1999: 12).

Diocletianus ilk olarak iki Augustus ve iki Caesar'dan oluşan dörtlü yönetim sistemini getirir. Buna göre Augustus'lardan biri Doğu, diğeri Batı'yı yönetecek ve her ikisine de birer Caesar yardımcı olacaktır. Böylece Diocletianus Doğu'nun yönetimini üstlenir ve bu toprakları *Diocese* olarak adlandırdığı 12 bölgeye ayırır. I. Constantinus ise, devleti en büyük yönetim birimi olan *Praefectura*'lara ayırır; öyle ki, her *praefectura* birkaç *diocese*'den ve her *Diocese* de çok sayıda eyaletten oluşur (Ostrogosty, 1999: 32).

Diocese ve eyaletlerin sınırları ile sayıları konusunda bilgi edindiğimiz kaynakların başında *Notitia Dignitatum* adı verilen, askeri ve sivil kayıtlardan oluşan belge gelir. Buna göre, Mısır, Orient, Pontus, Asia, Thracia *Diocese*'leri Doğu *Praefectura*'sı anlamına gelen *Praefectura Praetoria Per Orientem*'e dahil edilirler. İdari alanda ise imparatorun en yetkili memuru olarak *Magister Officiorum*, imparatorluk valileri sıfatıyla *Praefectus Praetorio*'lar ve bu valilerin temsilcileri olarak da *Diocese* valileri *Vicarius*'lar görevlendirilir (Ostrogosty, 1999: 33-34).

Diocletianus döneminde imparatorluğun cumhuriyetçi kökeninin son izleri de ortadan kalkmış, merkeziyetçi, Doğu tipi bir monarşi etkin olmaya başlamıştır. Constantinus'un yaptığı idari yeniliklerin yanısıra, Constantinopolis'i kurup, imparatorluğun yeni başkenti yapması ile devletin ağırlık noktası kesin olarak doğuya kaymıştır. Ayrıca bir

Roma imparatoru olarak ilk kez Hıristiyanlığı onaylaması, imparatorluğun o güne dek taşıdığı *pagan* kimliğini kaybetmesinin ilk adımıdır (Lemerle, 1994: 36).

Bu yönetim düzenlemeleri ile Kilikia *praefectura Orient*'e bağlanır ve Antiocheia ad Orontes *vicarius*'unun yönetim alanına dahil edilir. Aynı dönemde Dağlık Kilikia, Ovalık Kilikia'dan ayrılarak Isauria ile birleştirilir ve Isauria başkenti Seleukeia ad Kragum olan ayrı bir eyalet haline getirilir. Bu dönemde Isauria Eyaleti Dağlık Kilikia, Palaia çevresi ve Lykaonia'nın kuzeyini kapsar (Hellenkemper, 1990: 85).

4. yüzyıl içerisinde Isaurialı kabilelerin Seleukeia başta olmak üzere birçok Kilikia kentini yağmalaması sonucu İmparator Gallianus bölgede operasyonlar düzenler. 359 yılında Pers Savaşları nedeniyle oldukça yıpranan bölgede II. Constantinos ve ardılı Iulianus da Isaurialılar ile mücadele etmek zorunda kalır. 355-359 yılları arasında Anemurion-Larende yolu üzerindeki Eirenepolis kenti Kalykadnos Nehri'nin güney kolundan geçişi kontrol etmek için güçlendirilir. 359 yılında ise kalıcı bir barış sağlamak için aynı yol üzerinde bugünkü Bıçakçı Geçidi civarında bir garnizon kurulur. Fakat bütün bu çabalara rağmen Kilikia bölgesine yapılan Isauria akınları 367-368 yıllarında Roma ve Isaurialılar arasında barış sağlanana kadar sürer (Mitford, 1980: 1251).

4. yüzyıl içerisinde gelişen bütün bu olumsuzluklar özellikle Dağlık Kilikia bölgesindeki savunma ağırlıklı imar faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Korykos-Olba ve Diocaesarea-Olba üzerinde bulunan mil taşları yol yenileme çalışmalarının varlığını gösterir. Gökburç, Titiupolis ve Korasion kentlerinde savunma yapıları sağlamlaştırılır. Seleukeia yakınlarındaki Hagia Thekla Manastırı etrafını çevreleyen surun da bu döneme ait olduğu, 384'de burayı ziyaret eden Rahibe Egeia isimli bir kadının bu surdan, vahşi Isaurialılar'a karşı bir korunma duvarı olarak bahsetmesinden anlaşılır. 370'lerde Isauria Eyaleti daraltılıp, Palaia çevresi ve kuzeydeki topraklarının bir kısmı yeniden düzenlenen Lykaonia Eyaleti'ne katılır (Hellenkemper, 1990: 37).

397-398 yıllarında Antiocheia ad Orontes ve Kudüs'e kadar ulaşan Hun saldırıları Ovalık Kilikia'nın doğusuna büyük zararlar verir. Öyleki bu dönemin belirsizliği Isauria'lıları Filistin'e kadar ilerleyebildikleri yeni yağmalama faaliyetlerine yöneltir. Isauralı Balbinos Anazarbos, Eirenupolis ve Kastabala'yı tahrip eder (Hellenkemper, 1990: 38).

Theodosius'un 395'de ölmesi üzerine onun isteği doğrultusunda Roma İmparatorluğu oğulları Arcadius ve Honorius arasında paylaşılır. Buna göre, batı ülkeleri Honorius'un, doğu ülkeleri ise Arcadius'un payına düşer. Bu olayın tarihsel önemi büyüktür; çünkü, artık Roma İmparatorluğu kesin olarak ikiye ayrılmış, Doğu Roma da Bizans'ın temelini meydana getirmiştir. Arcadius döneminde de ayaklanan Isaurialılar Suriye, Kappadokia ve hatta Karadeniz'e kadar ulaşmış, imparatorluk birlikleri de bir süre bu isyanı bastırmaya çalışmışlardır (Levtchenko, 1999: 34).

408 tarihli *Notitia Dignitatum*'da Kilikia I ve II şeklinde ayrı eyaletler olarak kaydedilmiş olup, büyük olasılıkla bu ayrım II. Theodosius tarafından gerçekleştirilmiştir.

Buna göre, Kilikia I'in metropolisi yedi kentiyle birlikte Tarsus'dur. Bu kentler, Pompeiopolis, Sebaste, Korykos, Adana, Augusta, Mallos ve Zephyrion'dur.

Kilikia II'nin metropolisi 8 kentiyle birlikte Anazarbus'tur. Bu kentler, Mophsuestia, Aegae, Epiphaneia, Alexandria, Rossos, Eirenupolis, Phlabias ve Kastabala'dır.

Isauria'nın metropolisi 22 kentiyle birlikte Seleukeia'dır. Bu kentler, Kelenderis, Anemurion, Titiopolis, Diocaesarea, Olba, Klaudiopolis, Hierapolis, Dalisandros, Germanikopolis, Eirenupolis, Philadelpheia, Melde, Adrasos, Sbide, Neapolis, Lauzadeia'dır (Hellenkemper, 1990: 39).

Hıristiyanlık ile ilgili dini yapılar, Kilikia bölgesinde 5. ve 6. yüzyıllarda yoğun olarak görülürler. Bu döneme dek Kilikia bölgesinde Hıristiyanlığın ne şekilde yayıldığı önemlidir. Başlangıçta bölgede Hıristiyanlığın yayılmasını Seleukeia ve Tarsus'ta oturan Yahudiler destekler. Büyük olasılıkla Yahudiler, Seleukos Kralı IV. Antiokhos tarafından İ.Ö. 171'de Tarsus'a yerleştirilmiştir (Ramsay, 2000: 96). Bunlar arasında yer alan Paulus, 40 yılında ilk Hıristiyan topluluğunu kurmaya Kilikia bölgesinin metropolisi olan Tarsus'ta başlar. Daha sonra diğer bir havari olan Barnabas ile bulunduğu Antiocheia ad Orontes'ten yola çıkarak aralarında Kilikia bölgesinin de bulunduğu yerlerde Hıristiyanlığı yayma misyonunu üstlenir (Wallace ve Williams, 1999: 15).

Bölgede Hıristiyanlığın yayılması uzun süre alır. Yayılma sürecinde Hıristiyanlık, hem Paganlar'ın saldırılarına hedef olmuş, hem de kendi içinde gelişen düşünce ayrıkları nedeniyle zorluklarla karşılaşmıştır. Kilika kıyılarındaki Hıristiyan yazıtları 3. yüzyıl sonlarında burada Hıristiyanlığın güçlü kökler edindiğini gösterir. Fakat aynı şey Isauria hinterlandı için söylenemez (Lenski, 2001: 420).

5. yüzyıl ile birlikte Isaurialıların saldırıları bastırılır ve Kilikia bölgesinde üç eyalette birden tarımsal ve kültürel ilerlemeyi sağlayan bir zenginlik dönemine girilir. Bu durumun nedeni Codisas'ın oğlu İmparator Zenon olarak da bilinen Isaurialı Tarasis'in önce İmparatorluk üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olması ve ardından da imparator olmasıdır. Zenon'un gücünün temeli, öncülü Leo'nun yönetimi altında son derece baskın olan Isaurialı askeri yapılanmadır (Mitford, 1980: 1251). Bölgeye parasal destek sağlayarak imar planını başlatan Zenon böylece hem kendi popülaritesini artırmış, hem de bölge genelindeki işsizlik sorununu çözmüştür (Hill, 1996: 7).

Kilikia'nın önemli liman kentlerinden biri olan Anemurion'daki kiliselerden ikisi buralarda bulunan yazıtlarına göre 5. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir (Russell, 1987: 49). Hagia Thekla Bazilikası da Zenon'un bir rakibini yenmesinin anısına tamamlanmış, Alahan

Manastırı'nın yapımı ise burada yaşayan ve Zenon'un adını aldığı Tarasis isimli bir rahip ile sıkı ilişkisi temel alınarak Zenon'a mal edilmiştir (Grant, 2000: 113). Ayrıca Anazarbos, Apadnas, Canbazlı, Hasanaliler, Kanytella, Koropissos, Korykos, Mahras Dağı, Öküzlü, Phlabias ve Olba'da çok sayıda kilise inşa edilmiştir (Hellenkemper, 1990: 42). Bölgedeki Kiliseler Erken Bizans Dönemi mimarisinin gelişimi konusunda oldukça büyük önem taşırlar (Hill, 1996: 8).

Anastasios'un 491 yılında imparator olması ile birlikte yapı etkinliğine yönelik finansal desteğin ani bir şekilde kaldırılmasının sonucu olarak bölgede başgösteren işsizlik 498'e dek süren iç karışıklıklara yol açar (Hill, 1996: 8).

6. yüzyılda doğal afetler ve salgınlar nedeniyle bölgenin yeniden fakirleştiği görülür. Bu olumsuzluklardan bazıları, Anazarbos'ta 525-561'de zelzele, Kyros Nehri'nin taşması, Tarsus'ta 542-543 yıllarında görülen veba salgını ve 561'de de depremdir. 531'de Kilikia II ve Kuzey Suriye'ye kadar ilerleyen Hunlar ve Antiocheia ad Orontes'i ele geçiren Persler de bölgeyi tehdit eden önemli güçlerdir (Hellenkemper, 1990: 42). Iustianus 6. yüzyılda İmparatorluğun batıdaki sınırlarını oldukça genişletmiş fakat tüm ilginin batıya yönelmesi, doğu sınırlarını korumasız bırakmıştır. Bu nedenle de Bizanslılar ya birçok ödünler verdikleri barış anlaşmaları yapmak ya da savunma savaşlarına girişmek zorunda kalırlar (Honigman, 1970: 36-37).

Pers saldırıları ile doğu eyaletlerinin iyice güçten düştüğü 7. yüzyılda Heraklios Bizans ordu ve idaresinin temelinden değiştirme ihtiyacı duyar ve *Thema* adı altında hem askeri, hem de yönetsel nitelik taşıyan birimler oluşturur (Ostrogorsky, 1999: 91). Bu dönemde Arap Yarımadası'nda ortaya çıkan İslamiyetin de etkisini artırması ve Arap akınlarının başlaması, ilk olarak bir sınır bölgesi olan Kilikia'yı yıpratır. 636 yılında Yarmuk'ta Araplar'a karşı savaşan Bizans ordularının yenilmesi üzerine Suriye askeri açıdan

elden çıkar (Hellenkemper, 1999: 43). Bundan sonraki dönemde Kilikia bölgesi Araplar ve Bizanslılar arasında sık sık el değıştirir.

8. yüzyılda Kilikia'yı tümüyle işgal eden Araplar, burayı Bizans saldırılarına karşı bir korunma duvarı olarak kullanırlar. Ancak Bizanslılar Kilikia'nın 965 yılında II. Nikephoros Phokas tarafından yeniden fethetilmesi ile yeniden amaçlarına ulaşırlar. Bölge bu kez idari bir birime dahil edilmekten ziyade ayrıık savunma kalelerinden kurulu *strategos*'lar adı altında yönetilir. Bölge 11. yüzyıldan sonra Haçlılar, Selçuklular, Ermeniler ve Türklerin hakimiyetine girer (Byzantion 463).

I.3. Zephyrion Kent Tarihi

Tartışmalı da olsa, genellikle Zephyrion antik yerleşimi, bugünkü Mersin kent merkezi sınırları içerisinde verilir (Hellenkemper, 1990: 464, Zephyrion maddesi). Strabon bu yerleşimin Ovalık Kilikia'da ve Soli Kenti'nin doğusunda yer aldığını söyler (XIV. V. 9). Stadiasmus Maris Magni, Soli ile Tarsus kentleri arasındaki bir noktayı kentin yeri olarak işaret eder (128-211). Scylax ise Zephyrion Kenti'nin Soli ile Adana kentleri arasında olduğunu belirtir (99-108).

Ancak antik kaynaklarda Zephyrion yerleşiminin Ankhiale kentinin doğusunda mı, yoksa batısında mı olduğu konusunda farklı görüşler vardır. Strabon (XIV. V. 9) Zephyrion'a Ankhiale'nin batısında, Plinius ise (V. XXIII. 91) doğusunda yer verir.

19. yüzyılda bölgeye gelen Kaptan Beaufort ise Zephyrion kentinin Kydnos ile Saros nehirleri arasında konumlandırıp, bu iddiası için bazı nedenler ileri sürer. Beaufort, Zephyrion kenti ile Kalykadnos yakınlarında aynı adı taşıyan bir başka yerleşimin daha bulunduğunu Strabon'dan aktarır. Her iki yerleşimin de birbirlerine çok yakın olmaları ve aynı isimleri taşımaları nedeniyle birbirine benzeyen bazı özellikleri de paylaşmış oldukları

sonucuna varır. Buna kanıt olarak, Kydnos ile Saros nehirleri arasındaki kıyı şeridinin denize doğru dil şeklinde bir çıkıntı yaptığını, aynı coğrafi özelliğin diğer Zephyrion'un yer aldığı 'Lissan El Kahpe'de de bulunduğunu gösterir. Bunlara ek olarak da yukarıda sözü ettiğimiz Plinius'a atıfta bulunarak, Zephyrion'u Ankhiale kentinin doğusuna yerleştirir (Beaufort, 1812: 279).

19. Yüzyıl'da bölgeye gelen diğer bir gezgin Langlois, Mersin kent merkezinin Zephyrion antik yerleşimi üzerinde kurulmuş olduğunu belirterek Tarsus Fransız konsolosu Jille tarafından Hariciye Nazırı Teber'e yazılmış 27 Kasım 1836 tarihli belgeye dikkat çeker. Bu belgede deniz kenarında antik döneme ait tuğla mezarların bulunduğu belirtilir (Langlois, 1947: 31). 1836'da bölgeye gelen Texier de o dönemde henüz Tarsus'un iskelesi konumunda bir köy olan Mersin'in³, Zephyrion antik yerleşimi üzerinde kurulmuş olması gerektiğini söyler (Texier, 1863: 727).

Zephyrion Yunanca kökenli bir sözcüktür ve batıdan esen rüzgar anlamına gelen *zephyrios* kelimesinden gelir (Umar, 1988: 826). Sayar, Zephyrion'u⁴, Neolitik dönemden Ortaçağ'a kadar yerleşim görmüş Mersin-Yümüktepe Höyüğü'nün birkaç kilometre güneyinde konumlanan, Kilikia'nın en eski yerleşimleri üzerinde kurulmuş kentler grubuna dahil eder (Sayar, 1996: 193).

Jones, Kilikia kıyılarında Yunan kökenli olabileceğini düşündüğü birkaç yerleşim arasına Yunan isimleri taşıması nedeniyle Zephyrion'u da ekler (Jones, 1970: 194). Kilikia bölgesinde bilindiği gibi, Pers yönetimi altındaki kentler kendi devlet hazinelerine sahiptirler. Satraplığa ilettikleri vergileri de kendileri toplarlar. Kendi sikkesini basan bütün yerleşimler kent-devleti statüsüne sahiptir⁵. Fakat Pers döneminde, yani İ.Ö. 6. ve İ.Ö. 4. yüzyıllarda Zephyrion'un bu tür bir statüye sahip olup olmadığı bilinmemektedir. Bu tarihlerde, sadece bir yerleşim alanı olarak kullanılmış olduğunu Skylax'ın (77) 'Periplus' eserinde adının geçmesinden anlamaktayız.

Hellenistik dönemde ise Zephyrion kenti Seleukos ve Ptolemaios güçleri arasında sık sık el değiştirir (Stilwell, 1979: 999). İ.Ö. 197 yılında Ptolemaioslar'a karşı sefere çıkan Seleukos Kralı III. Antiokhos, Kilikia bölgesinde Ptelomaios garnizonlarının konuşlandırıldığı pek çok kent ile karşılaşır. Bunlardan birisi de Zephyrion'dur. Ovalık Kilikia, Seleukos hakimiyeti altında olmasına rağmen Zephyrion ve Soli Ptolemaios donanma üssü durumundadır (Jones, 1970: 197). Fakat III. Antiokhos, Zephyrion, Soli, Aphrodisias, Anemurion ve Selinus'u ele geçirerek, Ovalık Kilikia'yı tümüyle Seleukos hakimiyeti altına alır (Livius, XXXIII. 20. 4).

IV. Antiokhos'un ölümü ile birlikte başlayan iç savaşlar yüzünden Seleukos Krallığı gücünü büyük ölçüde yitirir ve bunun üzerine İ.Ö. 2. yüzyıldan itibaren pek çok Kilika kenti kendi otonom sikkelerini basarlar. Zephyrion ise İ.Ö. 1. yüzyılda kendi otonom sikkesini basmaya başlar (Jones, 1970: 200). Roma yönetimi sırasında da İmparator Hadrian, Antoninus Pius, Lucius Verus, Septimius Severus dönemlerinde sikke basmaya devam eder (Sylloge Numorum Graecorum, 1966: Levha 209; Levante, 1988: 908; Goldman, 1950: 77).

Roma Cumhuriyet döneminde Romalı komutan Pompeius'un İ.Ö. 67 yılında korsanlara karşı başlatmış olduğu hareket kapsamında, Pompeius tarafından yeniden kent-devletleri şeklinde örgütlenen ve ele geçirilen korsan tutsakların yerleştirildiği kentler arasında Zephyrion da bulunur. Ayrıca Zephyrion, Mophsuestia ve Alexandria ile birlikte kendi kuruluş tarihi olarak İ.Ö. 67 yılını benimser (Jones, 1970: 202).

Roma İmparatorluk döneminde Kilikia Eyaleti'ndeki pek çok şehrin imparatorları onurlandırarak (İmparator adına heykeller dikerek, festivaller düzenleyerek, vb.) bazı avantajlar ve ayrıcalıklar elde ettikleri bilinir. İmparator Hadrian'ın Kilikia üzerinden Suriye, Filistin ve Mısır'a yaptığı gezi sırasında Zephyrion da bu paralelde *Hadrianapolis Zephyrion* adını alır (Magie, 1950: 620; Levante, 1988: 906 AE).

Zephyrion Geç Antik dönemde bir *chorion*'dur (Hellenkemper, 1990: 464. mad). 260 yılında Pers Kralı Şapur'un seferi sırasında, Suriye, Kilikia ve Kappadokia'da yağmaladığı kentlerin adlarının geçtiği bir yazıt Persepolis yakınlarında Ka'be-ye Zartost'ta ele geçmiştir⁶. Bu yazıt Pers ve Grek dillerinde yazılmış olup Grekçe metinde Zephyrion'un da adı geçmektedir (Maricq, 1958: 312; Kirsten, 1974: 799).

Bizans döneminde Kilikia eyaletinin, Kilikia I olarak düzenlenen bölümünün başkenti Tarsus'tur. Tarsus'a bağlı kentlerden birisi de Zephyrion'dur. Bu kent aynı zamanda bir piskoposluk merkezi olup, Antiocheia Patrikliği'ne bağlıdır. İlk tanınmış piskoposu Aerius, 381'de Konstantinopolis'te toplanan Kilise Konsil'ine katılır. Kent 451 yılında Khalkedon Konsil'inde Hypatios ile temsil edilir (Devreesse, 1945: 153). 7. yüzyılda Konstantinopolis'te toplanan Konsil'e Zephyrion'dan da Petros katılır (Hellenkemper, 1990: 90).

Kilikia'da 9. yüzyılda bugünkü Mersin Limanı'nın bulunduğu alan ve çevresi Arap Coğrafyacı İbn Hurdadbih tarafından *Qualamia* 'Çalamya' olarak adlandırılır. Bu nedenle Zephyrion'un, Kilikia bölgesi Arap egemenliği altında iken bu adı taşıdığı düşünülmektedir (Tomaschek, 1891: 67).

Bölüm Sonu Notları

1- Seleukos krallık otoritesinin zayıflaması üzerine İ.Ö. 2. Yüzyıl'ın ortalarından itibaren sikke basan kentler; Ovalık Kilikia'da Rhosus, Alexandria, Aegae, Hieropolis, Mallos, Adana, Mopsuestia ve Tarsus, Dağlık Kilikia'da Seleukeia ad Kalykadnos, Kelenderis, Kybra'dır. Mopsus, Adana, Mopsuestia ve Tarsus Seleukos Krallığı'nın kendilerine verdiği isimleri atarak kendi yerel adlarına dönüş yaparlar. Aegae kutsal, saldırılmaz ve otonom şehir statüsü kazanır ve Hieropolis ile Rhosus kutsal ve saldırılmaz hale gelir (Jones 1970: 200)

2- Bu gelişmenin gözlenebildiği kentlerden bazıları; Kelenderis, Klaudiopolis, Olba, Diocaesarea, Korykos, Elaiussa-Sebaste, Soloi, Tarsus, Anazarbos, Kastabala, Flaviopolis, Aegae, Mopsuestia olarak sayılabilir (Aydınöglu 1998: 8).

3-1973 tarihli İçel İl Yıllığı'nda da Zephyrion'un Mersin kent merkezinde, bugünkü Vilayet konağı ve Atatürk parkının bulunduğu alanda kurulmuş olduğu; bugünkü Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ve Kız Enstitüsü'nün bulunduğu binanın temelleri kazılarken antik dönemlere ait yapı kalıntılarının, Vilayet Konağı inşa edilirken harçlı duvarlar, sütun başlıkları, mermer yapı elemanları ve mezarların bulunması nedeniyle ileri sürülmüştür (Ergin 1973: 24, Çıplak 1968: 277).

4- Yümüktepe höyüğü'nde arkeolojik çalışmalar Garstang tarafından başlatılmıştır. Neolitik dönemden itibaren buluntu verir. Bu yerleşim yeri Hellenkemper'e göre Roma ve Erken Bizans dönemlerinde kıyıya, yani Zephyrion'a kaydırılmıştır. Ancak kıyı bandı gemiciliğinin sona erdiği Erken Ortaçağ'da tekrar güvenlik açısından daha elverişli olan Yümüktepe'ye geri dönmüştür (Hellenkemper 1990: 186).

5- İ.Ö. 5 ve İ.Ö. 4. Yüzyıllarda Dağlık Kilikia'da Nagidos, Kelenderis ve Holmoi, Ovalık Kilikia'da Soli, Tarsus ve Mallos otonom sikkeler basmışlardır (Jones 1970: 196).

6- Bu yazıtta adı geçen yerleşimler; Alexandretta, Kastabala, Aegae, Mopsuestia, Mallos, Adana, Tarsus, Augousta, Zephyrion, Sebaste, Korykos, Anazarbos, Neronias, Flavias, Nikopalos, Epiphaneia, Kelenderis, Anemurion, Selinos, Myonpolis, Antiocheia ad Orontes, Seleukeia, Domitiopolis, Tyane, Cesaree, Comana, Kybistra, Sebaste, Barata, Rhakoundia, Laranda, Iconion'dur (Maricq 1958: 312).

II. BÖLÜM: GEÇ ROMA VE ERKEN BİZANS DÖNEMLERİNDE KILIKIA'DA GÖRÜLEN KAP TÜRLERİ

Bu bölümde çalışmanın konusunu oluşturan İçel Müzesi'ndeki 42 adet buluntudan oluşan kap grubuyla çağdaş olan ve Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerinde yaygın olarak kullanılan diğer kap türleri ele alınmaktadır. Bu kap türleri incelenerek söz konusu dönemdeki seramik kullanımı ve bu seramiklerin ithalat düzenleri araştırılmaktadır. Böylece dönemin bir anlamda "seramik ortamı" betimlenmekte ve çalışmamızın konusunu oluşturan kap grubunun da bu ortamdaki yeri tesbit edilmeye çalışılmaktadır.

Kilikia'nın Geç Roma ve Erken Bizans dönemi seramiklerinin üretimi, ithalatı ve kullanımı bölgenin coğrafi konumu ile yakından ilgilidir. Kilikia, Geç Roma ve Erken Bizans döneminin iki önemli üretim merkezi olan Batı Anadolu ile Suriye kıyıları arasında yer almaktaydı. Bir üçüncü üretim merkezi konumunda bulunan Kıbrıs'a olan coğrafi yakınlığı nedeniyle de burasıyla doğrudan ilişki kurabilmiştir. Bu nedenlerden dolayı Kilikia'da bulunan seramiklerin büyük çoğunluğunun bu bölgelerden ithal edilmiş olduğu düşünülebilir. Ayrıca Kilikia'da bu seramiklerin bir bölümünün taklitlerinin üretilmiş olabileceği de bir varsayım olarak öntümüzdedir.

3. yüzyıl'ın ortalarında Tarsus başta olmak üzere Antiocheia ad Orontes ve Anemurion gibi merkezlerde *Doğu Sigillata A* türü kapların geç versiyonları ve Kıbrıs üretimi seramikler yoğun olarak görülür (Hayes, 1972: 419). *Doğu Sigillata A* adlandırması Kenyon tarafından ilk tipolojisi Samaria-Sebaste kazılarında elde edilen seramikler kullanılarak oluşturulur (Crowfoot ve diğerleri, 1957: 284). Dağıtım düzeni göz önüne alındığında, bu seramik türünün üretim yeri olarak Suriye kıyılarının çıkış noktası olduğu görülür (Williams, 1989: 8). İ.Ö. 1. yüzyıl ile İ.S. 2. yüzyıl arasında yoğun olarak üretilen *Doğu Sigillata A* kaplarının kökeni¹, İ.Ö. 2. yüzyılın ikinci yarısında Antiocheia ad Orontes

ve Samaria'daki Hellenistik dönem yerel kırmızı astarlı kap geleneğine dayanır (Waage, 1948: 18-28; Crowfoot ve diğerleri, 1957: 306).

Doğu Sigillata A kaplarının hamur yapısının karakteristik özelliği açık renkli kil² ve üzerini tümüyle kaplayan koyu renkli glazürdür. Kil rengi çoğunlukla grimsi devettiyü renginde olup Mansel Kataloğu'na göre (2.5 Y 7/2 ve 7/4) olarak kodlanır. Glazür ise kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 4/4, 4/6, 4/8) tonlarına sahiptir. *Doğu Sigillata A* kaplarının geç örneklerinin Kilikia'da Tarsus'a (Goldman, 1950: 180-183, Lev. 189, 193, 194; Zoroğlu, 1996: 404), ve sayıca daha az ve yalnızca bezemesiz, basit formların da Anemurion'a³ (Williams, 1989: 8) ithal edildikleri görülmüştür. Bu kap türü Antiocheia ad Orontes yerleşiminde de ele geçer (Waage, 1848: 32-38, Lev. 18).

Kilikia bölgesinde bu dönemde görülen bir diğer seramik türü de bütün pazarlarda *Doğu Sigillata A* kaplarının en yakın rakibi olan *Kıbrıs Sigillataları*'dır. Bu seramik türü ilk kez Hayes tarafından tanıtılır ve üretim yeri olarak Kıbrıs'taki Paphos⁴ yerleşimi önerilir (Hayes, 1977: 65). Fakat daha sonraki çalışmalar ile bu kap türünden alınan kil örneklerinin analizi üretim yerinin Kıbrıs'tan çok Batı Anadolu kıyıları olduğunu ortaya çıkarmıştır (Günneveg, Perlman ve Yellin 1983: 109). Bu türün en yaygın üretim ve dağıtım dönemi 1. ve 2. yüzyıllardır. Kilikia bölgesinde Tarsus (Goldman, 1950: 272, Fig. 194, 195 ve 203) ve Anemurion (Williams, 1946: 1-2, Fig. 1-3) başta olmak üzere bu kapların geç örnekleri bulunur.

3. yüzyılın ortalarından itibaren Yunanistan ve Doğudaki tüm merkezler *Afrika Kırmızı Astarlı* kaplarını ithal etmeye başlarlar ve 5. yüzyıla kadar bu seramik türü bütün pazarlarda tekel konumuna ulaşır. Bu dönemde görülen tek değişiklik *Afrika Kırmızı Astarlı* kaplarının *Geç A* türü olarak adlandırılan ince seramiklerin yerini, daha kaba yapılı *Geç B* çeşitlerinin almasıdır⁵ (Hayes, 1972: 419-420). Bu seramik türünün Kuzey Afrika'da birkaç üretim merkezi olduğu bilinir. Bu kapların en yoğun üretildiği merkezler Cezayir'deki

Tiddis yerleşimi ve Tunus'taki yerleşimlerdir. *Afrika Kırmızı Astarlı* kap türünün pazarlardaki dolaşım alanı oldukça geniş bir yayılıma sahip olup, 1. yüzyılın sonlarından 7. yüzyılın başlarına kadar üretilirler (Hayes, 1972: 13). Bu kapların standart kil yapısı oldukça iri tanecikli olup, içerisinde kısmen kireç parçacıkları içerir. Çoğunlukla renk aralığı, turuncumsu kırmızı ve tuğla kırmızısı (2.5 YR 6/8, 6/6, 5/8, 5/6) arasında değişen tonlara sahiptir. Bu kapların en belirgin özelliği kil ve astarın genellikle turuncu olmasıdır; yalnızca astar, kil renginden biraz daha koyu tonlara sahip olabilir (Williams, 1989: 38). Tarsus (Jones, 1950: 276, Fig. 165, 207) ve Anemurion'da (Williams, 1989: 38, Fig. 18) görülen ve Antiocheia ad Orontes'te de çıkarılan (Waage, 1948: 42-47, Lev. 8) bu kapların dekorasyonunda kesinlikle boya kullanılmamış, genellikle baskı, kazıma ve rölyef tercih edilmiştir.

5. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, *Kıbrıs Kırmızı Astarlı* kaplarının hemen hemen bütün pazarları ele geçirmesi, Kuzey Afrika ticaretinin gerilemesinin bir sonucudur (Waage, 1948: 56). Bu seramik türü 6 ve 7. yüzyıllarda yoğun olarak üretilir. Başlangıçta hiçbir fırın kalıntısı bulunamamasına rağmen, kapların dağıtım düzeninden yola çıkan Hayes, bu kapların üretim merkezi olarak Kıbrıs'ı önerir (Hayes, 1972: 371). *Kıbrıs Kırmızı Astarlı* kaplarında kil, bu kap türünden daha önce kullanılan *Kıbrıs Sigillatası*'nın kil yapısına benzer. İnce tanecikli, pürüzsüz, keskin ve düzgün kırılan, genellikle küçük kireç parçaları dışında hiçbir yabancı madde içermeyen bir yapıya sahiptir. Kilin renk aralığı *Kıbrıs Sigillataları*'na göre daha geniş tutulmuştur⁶ (Williams, 1989: 28). Bu kaplarda iri rulet bezemesi yaygındır. Açık kaplarda ağız kısmı çoğunlukla yivlidir. Zaman zaman baskı tekniğinin de uygulanmış olduğu görülmüştür. Kilikia bölgesinde Seleukeia ve çevresinde⁷ (Hayes, 1972: 419), Anemurion'da (Williams, 1989: 27-28, Fig. 14 ve 17), Antiocheia ad Orontes'te (Waage, 1948: 53, Lev. X, Fig. 35) bu tür kaplar ele geçirilmiştir.

Geç Roma C kapları ise Pergamon bölgesinden Çandarlı kaplarının ardılı olup, üretimi 5. ve 7. yüzyıllar arasında yaygındır (Hayes, 1972: 323). Bu kap türünün üretim

merkezi Batı Anadolu kıyılarında yer alan Phokaia olduğu için, Phokaia kapları olarak da adlandırılırlar (Williams, 1989: 45). Kil, ince tanecikli, zaman zaman kireç tanecikleri içeren, çok pişirilmiş bir yapıya sahiptir. Renk aralığı, kahverengimsi kırmızı ile morumsu kahverengi (10R 6/8,5/8) arasında değişen tonlarda, astar ise ince yapılı, mat görünümlü ve kil rengine göre biraz daha koyu renklidir (10R 4/8,5/8). *Geç Roma C* kapları bulunduğu tüm merkezlerde Afrika kaplarının çeşitliliğinin tersine tek tiptir. Yalnız Sardis'te üretilen küçük boyutlu bir grup kap dışında hep tek bir merkezde, Phokaia'da üretilmiştir (Waage, 1948: 51-52). Bezeme elemanı olarak çoğunlukla 5. ve 6. yüzyıllarda rulet bezeme kullanılır, daha geç örneklerde baskı tekniğinde yapılan haç motiflerine de yer verilir (Jones, 1950: Fig. 165; Waage, 1948: Fig. 34). 5. yüzyılın sonu ve 6. yüzyılın başlarında *Geç Roma C* kapları Anemurion'a (Williams 1989: 45), ve Antiocheia ad Orontes'e ithal edilir (Waage, 1948: 53, Lev. IX, X).

6. yüzyılın sonlarında *Afrika Kırmızı Astarlı* kaplarında yeniden bir canlanma görülür. Afrika malları ve *Geç Roma C* kapları, Antiocheia'da İ.S. 7. yüzyıl ortalarına dek ithal edilir⁸ (Waage, 1948: 44-45, Fig. 28). Kelenderis 1990 kazı buluntuları arasında da *Geç Roma C* ve *D* kapları yer alır (Zoroğlu, 1990: 242).

Waage'nin *Geç B* takliti olarak adlandırdığı *Mısır C* kapları ise, 7. yüzyılda Mısır ve Doğunun diğer merkezlerinde yaygın bir kullanıma sahiptir. Bu kaplar pütürlü, oldukça gevşek dokulu, turuncu ya da kahverengi kil ve kalın, koyu kırmızı bir astara sahip olup perdahlanmıştır. Bu tür kapların bezemelerinde baskı tekniği ile yapılmış palmiyeler, kazıma rozetler yer alır (Hayes, 1972: 399). Ayrıca Filistin, Kıbrıs ve Khirbat al-Karak'ta (Delougaz ve Haines, 1960: 32) da çok sayıda *Mısır C* kabı ele geçirilmiş olup, bunlar İngiliz Arkeoloji Enstitüsü tarafından yapılan Kilikia Alahan kazılarında da bulunmuştur⁹ (Hayes, 1972: 400).

Böylece Kilikia'ya Geç Roma ve Erken Bizans döneminde başlıca üç kırmızı astarlı seramik türtü ithal edildiği anlaşılmaktadır. Bunlar *Afrika Kırmızı Astarlı*, *Kıbrıs Kırmızı Astarlı*¹⁰ ve *Geç Roma C* kaplarıdır. 6. yüzyıldan itibaren seramik ticareti Küçük Asya'da bölgeselleşmeye başlar (Abadie-Reynal, 1989: 149) ve Kilikia'da Anemurion'da bu üç kap türünün taklitleri üretilir¹¹. Ayrıca 4. ve 6. yüzyıllar arasında bölge tarımının gelişmesi ile birlikte yoğunlaşan şarap ihracatında kıyıdaki atölyelerde üretilen amphoralar da kullanılır. Bu bağlamda Kilikia bölgesinin yerel üretimi olan bu amphoralar Kartaca ve Mısır'a kadar yayılır (Şenol ve Kerem, 2000: 94).

İnceleme grubumuzu oluşturan seramikler ise hamur yapısı, astar, form ve bezeme özellikleri göz önüne alındığında, Geç Roma ve Erken Bizans döneminde Kilikia'nın ithal ettiği veya taklitlerini ürettiği kap türlerinden farklı bir grup oluştururlar. İçel Müzesi örnekleri hamur yapısı, astar ve form bakımından bütüncül olarak değerlendirildiğinde diğer kap türleri ile özdeşlik kurulamaz. Ayrıca, Kilikia'da kullanılan diğer kap türlerinin yüzeylerinin glazür veya koyu kırmızı astar ile kaplanmasına ve bezemede rölyef ya da baskı tekniğinin kullanılmasına rağmen, inceleme grubumuzdaki örneklerde bu tür uygulamalara yer verilmemesi de bu farklılığı netleştirir.

Bölüm Sonu Notları

1- Son çalışmalar *Doğu sigillata A* kaplarının bazı küçük değişikliklerle birden fazla yerde üretilmiş olduğunu ortaya çıkarır (Williams, 1989:8).

2- Bu kil, ince tanecikli olup genellikle kırık yüzeyleri pütürlü bir yapıya sahiptir. Ayrıca küçük kireç tanecikleri ile gümüş mikası içerir. İyi fırınlanmadığında sarımsı devetüyü rengini alıp yüzeyi gözenekli bir yapıya sahip olur. Anemurion'daki çoğu *Doğu Sigillata A* kabı da bu yapıya sahiptir (Williams, 1989: 8).

3- *Doğu Sigillata A* ve *Afrika Kırmızı Astarlı* kaplarının bazı zengin süslemeli ve kaliteli ürünlerini Doğu Akdeniz'in pek çok merkezi yoğun olarak ithal etmiştir. Buna karşın Anemurion'da sayıca daha az ve basit modellerin bulunması, bu kentte ithalatın, daha dikkatli bir şekilde hesaplandığını ve kolaylıkla satın alınabilecek malzemelerle sınırlandığını gösterir (Williams, 1989: 116).

4- *Kıbrıs Sigillata* kapları üzerine bir diğer çalışma Negev tarafından yayınlanmış ve bu çalışmada kapların üretim bölgesi olarak Suriye bölgesinin iç kısımlarında yer alan Nabatea yerleşimi önerilmiştir (Negev, 1972: 18).

5- Bu görüntü Atina Agorası buluntuları ile de desteklenmektedir (Robinson, 1959: 60, Lev. 12, 64).

6- Bu tür kaplarda renk aralığının daha geniş tutulması büyük olasılıkla daha az kontrol edilen fırınlama koşulları ile ilgilidir. Kil grimsi kahverengine dönüşebilecek şekilde aşırı fırınlanabildiği gibi (2.5 YR 5/2, 4/2), normal fırınlamada açık kırmızıya (10YR 6/8, 5/8) ve pembeye (5YR 7/4) dönüşebilmektedir. Daha geç dönem tabak ve leğen gibi kaplar çoğunlukla daldırma yöntemiyle astarlandığı için astar, oldukça ince bir yapıya sahip olup, kap gövdesine orantısız bir şekilde yayılmıştır (Williams, 1989: 28).

7- Bu bilgi Silifke Müzesi görevlilerinden alınmıştır. Silifke ve çevresindeki *Kıbrıs Kırmızı Astarlı* kapları yüzey buluntuları özelinde değerlendirilebilir.

8- Waage, Antiocheia ad Orontes'teki buluntular ışığında bu kap grubunun koyu kahverengi, pütürlü ve oldukça kaba kil yapısının yanısıra, iyi düzeltilmeden bırakılmış dış yüzeylerinin koyu kırmızı-kahverengi arasında değişen tonlarda astar ile kaplandığını belirterek, bu özensiz üretimlerin *Geç B* kaplarının taklitleri olabileceğini savunur (Waage, 1948: 45). Fakat yerel üretim oldukları kesin olan Antiocheia kaplarının *Geç B* kaplarının taklitleri olup olmadıkları konusu net değildir.

9- Kilikia bölgesindeki Alahan kazısı, İngiliz Arkeoloji Enstitüsü tarafından, 1963 yılında M.R.E. Gough başkanlığında yapılmıştır (Hayes, 1972: 400).

10- Anemurion'da *Kıbrıs Kırmızı Astarlı* kapları diğer iki kap türünü sayıca 2/1 oranında aşmaktadır. *Kıbrıs Kırmızı Astarlı* kap türünün hemen hemen tüm formlarına rastlanırken, *Afrika Kırmızı Astarlı* ve *Geç Roma C* kaplarının en temel formları görülmektedir (Williams, 1989: 117).

11- Anemurion'da çok sayıda ve çeşitlilikte taklit kap üretimi, bu kentin doğu kıyılarında doğal bir limanın var olması ve burasının bu dönemdeki üç ana kabın geçiş noktalarından birisi olması ile ilgilidir. Anemurion'daki örneklerden *Kıbrıs Kırmızı Astar* kaplarının taklitleri Fig: 23-24 No: 286-295, *Afrika Kırmızı Astarlı* kapları taklitleri Fig: 25 No: 296-301, *Geç Roma C* kapları Fig: 26 No: 302-308'de verilmiştir (Williams, 1989: 50-53).

III. BÖLÜM: İÇEL MÜZESİNDEKİ ERKEN BİZANS DÖNEMİ SERAMİK BULUNTULARI

Çalışmamızın konusunu, İçel Müzesi'nde korunan Erken Bizans dönemine ait 42 adet pişmiş toprak kap oluşturmaktadır. Bu kaplardan 27 tanesi 1987 yılında Menteş Köyü'nde yapılan kurtarma kazılarında, 15 tanesi ise Barbaros Mahallesi'nde yapılan kurtarma kazılarında ele geçmiştir. Bu iki kazı alanı da Zephyrion antik kenti sınırları içinde yer almaktadır. Her iki merkezde de, eserlerin ele geçirildikleri mezarlar aynı özellikleri gösterir¹.

Müze uzmanlarından alınan bilgiye göre bu mezarlar, toprak zemine açılan dikdörtgen çukurlar içine düzgün kireçtaşı plakaların yerleştirilmesi ile yapılmıştır. Yaklaşık 0,65 x 0,75 m. ölçülerinde olan bu kireçtaşı plakalar bütün mezarlarda, taban ve üst örtüde ikişer, kısa kenarlarda birer ve uzun kenarlarda da üçer tane olmak üzere toplam 10 adettir. Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerine tarihlendirilen benzer mezar grupları Anazarbus antik kenti (Ergeç, 2001: 399) ve Stratonikeia nekropolünde de (Boysal, 1997: 155) yer almaktadır. Bu tür mezarlar gösterdikleri özellikler bakımından *Kist mezar* ² olarak adlandırılmaktadır.

Mezarlarda ele geçen eserler, mezar içine dağınık halde yerleştirilmeyip, ölünün ayak ucunda yer alan kireç harcı içine toplu bir şekilde sabitlenmiştir. Aynı uygulama Geç Antik dönem *Hıristiyan Katakomb*'larında da görülür. Bu uygulamada harç içerisine sikke, altın ve gümüş madalyonlar, kandiller, küçük cam şişeler de yerleştirilir³ (Toynbee, 1971: 237). Ayrıca, 1996 yılı Tarsus Cumhuriyet Alanı kazısında da İ.S. 6. ve İ.S. 7. yüzyıllara tarihlendirilen topluca bulunmuş kaplardan birisinin ağız kısmına seramik parçaları yerleştirilmiş ve üzeri kireç harcı ile kapatılmıştır (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 400).

Çalışmamızda 1-7 katalog numaralı eserler 1987 yılı, 28-42 katalog numaralı eserler 1991 yılı kazı buluntularıdır. Kireç harcı içine yerleştirilmeleri nedeniyle *in-situ* durumdaki seramiklerin ait olduğu her iki mezar grubu da kesin tarihlendirmeyi sağlayacak bir buluntu vermemiştir. Sadece 1991 yılı kazı buluntuları ile birlikte korozyona uğramış ve tarihlendirmede yararı bulunmayan bir adet sikke ele geçirilmiştir.

III.1. Hamur Yapısı

Bu kapların hamur yapısını tesbit edebilmek için, cidar kalınlıkları, renk aralığı ve içerdikleri katkı maddeleri araştırılmıştır. Ayrıca bu kapların sahip olduğu hamur yapısına benzer hamur yapısı olan, diğer merkezlerde ele geçen eserlere de değinilmiştir.

III.1.1. Testicikler

İlk olarak bu kapların hamur yapısını belirlemek amacıyla, iç ve dış yüzeyleri arasındaki mesafe temel alınarak cidar kalınlıkları bulunmuştur. Buna göre testiciklerin tümü, ölçüleri 0,3 ile 0,4 cm arasında değişen ince cidarlı bir yapıya sahiptir. Özellikle kırılmış kısımları dikkate alındığında yumuşak, iyi fırınlanmış, ince mika zerrecikleri ve küçük kireç parçacıkları içerdikleri görülür.

Munsel Renk Kataloğu kullanılarak elde edilen hamur rengi, çoğunlukla kırmızımsı sarıdır (7,5 YR 7/4, 7/6). Bu kapların hamur renklerindeki ton farklılığına, uzun süre toprak altında nemli ortamda kalmaları yol açmış olabilir.

Zephyrion buluntularının hamur yapısı bakımından benzer örnekleri Kilikia bölgesinde Tarsus Gözlükule'de ele geçirilen çok ince cidarlı, kırmızı ve devetüyü renkli gövde parçaları (Goldman, 1950: 208, Fig. 168 a-m), aynı özelliklere sahip Tarsus Cumhuriyet Alanı (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499, Fig. 1 a-d), Tarsus Donuktaş

(Baydur, 1986: 16, Fig. 35, 36), ve Anemurion'da yumuşak, iyi fırınlanmış, ince mika zerrecikleri ve küçük kireç parçacıkları içeren devetüyü renkli testiciklerdir (Williams, 1989: 88, Fig. 53). Kilikia sınırlarına çok yakın bir merkez olan Antiocheia ad Orontes'te çok az sayıda da olsa aynı özelliklere sahip eserler bulunur (Waage, 1948: 58, Fig. 138).

Ayrıca incelediğimiz eserler ile aynı hamur yapısına sahip olan bir diğer grup, İçel Müzesi 1998 yılı Gayrettepe kurtarma kazısı buluntularıdır. Bunlar, Zephyrion çıkışlı olmaları ve kist mezarlar içinde, kireç harcıyla sabitlenmeleri nedeniyle de incelediğimiz testiciklerle yakından ilişkilidir (Ünlü ve Gürkan, 1998: 90).

III.1.2. Testiler

Ölçüleri 0,4 ile 0,7 arasında değişen cidar kalınlığına göre, yarı kaba hamurlu kap grubuna girerler. Orta derecede pişmiş, gözenekli, ince mika zerrecikleri ve kireç parçacıkları içeren bir hamur yapısına sahiptirler. Hamur rengi tek bir örnek dışında kırmızımsı sarıdır (7,5 YR 8/6, 5 YR 6/6).

Bu kapların hamur yapısı bakımından benzer örnekleri, Kilikia bölgesinde Anemurion Bazilika buluntuları arasında yer alan testilerdir. Bunlar yarı kaba, iyi pişirilmiş, gözenekli, içinde küçük kiremit renkli taşçıklar ve beyaz kireç parçacıkları bulunan, açık sarı ve gri renkte hamurları olan kaplardır (Williams, 1989: Fig. 51.511, 512, Fig. 52.518, 522, 525).

III.1.3. Maşrapalar

Cidar kalınlığı 0,5 ile 0,7 cm arasında değişen ölçülere sahip yarı kaba hamurlu kap grubuna girerler. Orta derecede pişmiş, gözenekli, ince mika zerrecikleri ve beyaz kireç parçacıkları içeren kırmızımsı sarı renkli hamur yapısına sahiptirler (7,5 YR 7/6).

III.2. Astar Özellikleri

Seramik ürünler üzerine teknik olarak birçok amaçla uygulanan astar, kaolin ve kuvarzın karışımıyla elde edilen, seramik hamurundan daha az özlü çamur tabakasıdır (Doğer, 2000: 20). Bu tabakanın kap yüzeyine uygulanma tekniklerine göre, *kendinden astar*, *gerçek astar*, *sınırlı astar* ve *boya astar* gibi isimler aldıklarını söyleyebiliriz (Ökse, 1993: 28).

İncelediğimiz eserlerden sadece testicikler astarlanmış olup, taşıdığı özellikler bakımından *kendinden astarlı* oldukları söylenebilir. *Kendinden astarlı* olan kaplarda astarın, kabın yüzeyinde hamur renginden biraz farklı, ince bir kil tabakası halinde olduğu ve kap hamurunda kullanılanla aynı tür kilden yapılmış olduğu gözlenir. Kapların iç ve dış yüzeyleri tümtüyle astarla kaplanmıştıdır.

Munsell Renk Kataloğu'na göre astarlı örnekler genellikle soluk kahverengidir (10 YR 7/2, 7/4, 8/2, 8/4). Sadece 16 katalog numaralı eser soluk sarı (2,5 YR 8/2) ve 41 katalog numaralı eser pembe renklidir (7,5 YR 8/3).

Bu astar tekniği pek çok yerleşimde kullanıldığı için, İçel Müzesi buluntularının hamur yapısı, form ve bezeme bakımından benzer örneklerinin astarlı olup olmadığı araştırılmıştır. Kilikia bölgesinde, Zephyrion Gayrettepe'de (Ünlü ve Gürkan, 1998: 90), Tarsus Cumhuriyet Alanı (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499, Fig. 1a-d), Tarsus Donuktaş (Baydur, 1986: 16, Fig. 35-36) ve Anemurion'da (Williams, 1989: 88, Fig. 53) ele geçirilen testicikler astarlıdır. Bu kaplarda astar, aynı tür kilden yapılmış olup, hamur kilinden daha ince taneciklidir. Bu nedenle bu eserlerin de *kendinden astarlı* olduklarını söyleyebiliriz. Antiocheia ad Orontes'te de çok az sayıda da olsa aynı özellikte eserler bulunur (Waage, 1948: 58, Fig. 138).

III.3. Formlar

Çalışmamızda benzer örneklerle karşılaştırma yaparak incelediğimiz eserlerde dikkate aldığımız başlıca özelliklerden birisi de kapların formlarıdır. Bu kaplardan 4-9, 11-16, 19-24 , 29-35, 37, 39-42 katalog numaralı olanlar birer testiciktir (birinci grup). Bunlar arasında bulunan 34 ve 40 katalog numaralı testicikler *emzikli*dir. Katalog numaraları 10, 17-18, 25-28, 38 olan buluntular (ikinci grup) testi formunda olup, bunlardan 26-28 katalog numaralı olan testiler *yonca ağızlı*, diğerleri ise *yuvarlak ağızlı*dır. 1-3 katalog numaralı buluntular ise maşrapa formuna sahiptir (üçüncü grup).

III.3.1. Birinci Grup: Testicikler

Çalışmamızda yer alan testicikler hamur yapısı ve astar bakımından ortak özellikler göstermelerine rağmen form özellikleri yönünden farklılık gösterirler. Bu nedenle Zephyrion testiciklerini alt gruplara ayırarak tipolojisini oluşturarak, farklı merkezlerde ele geçirilmiş ve kontekt veren benzer örnekler ile karşılaştıracamız.

III.3.1.1. Yüksek Ayaklı Testicikler (TİP I)

Katalog numaraları 5, 7, 8, 11, 14-15, 16, 19-22, 24, 29, 30-32, 42 olan testicikler bu gruba girer. Bu kapların ayırtedici özelliği içi dolu, yüksek, disk biçimli kaideleridir. Yukarıya doğru genişleyen huni biçimli boyun, *armut biçimli* (priform) gövde ve tek şerit kulp ortak özellikleridir. Ayrıca, kulp boyun-gövde bağlantılı olup, hafifçe yukarı çekilmiş bir yapıya sahiptir. Boyun-gövde birleşimi sivri kesitli plastik bir (bazen de iki adet) sırt oluşturur.

Yüksek ayaklı testiciklerin bütün olarak ele geçirilmiş bir benzeri Atina Agorası'nda yer alır. Bu testicik, Agora yakınındaki bir binanın kuyusundan çıkarılmıştır.

Kuyuda bu testicik ile birlikte 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri de bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. yüzyılın son çeyreği *terminus ante quem* kabul edilir (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367). Robinson'un aktardığına göre, J. Threpsiades tarafından 1947 Atina Agorası kazılarında erken 7. yüzyıla tarihlendirilen bir *ostotekte* benzer özelliklere sahip otuz yedi adet testicik ele geçirilmiştir. Ayrıca Viyana Sanat Tarihi Müzesi'nde de nereden geldiği bilinmeyen benzer bir testicik yer alır (Robinson, 1959: 84).

Kudüs bölgesinde Ramat Rahel antik kentinde de yüksek ayaklı bir testicik kaidesi ele geçirilmiş olup, bu grubun yüksek ayaklı kaide örneklerinden daha küçük çaplıdır. Ramat Rahel buluntusu, 6. yüzyıla ait dokuz adet sikke ile beraber bir hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşemeden çıkarılmıştır (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).

Bu grubun ortak özelliklerinden birisi de boyun-gövde birleşiminin sivri kesitli plastik bir (bazen de iki) sırt oluşturmasıdır. Bu özelliğe sahip testicikler Kudüs bölgesinde Bethany kentinde bir mağara oyuğunda bulunmuştur. Bu testicikler Saller tarafından, aynı alanda bulunan 571-572 tarihli bir sikke aracılığıyla 6. yüzyılın ikinci yarısından 7. yüzyıla dek gelen bir döneme tarihlendirilir (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).

Kulp hafifçe yukarıya çekilmiş yapısı ile bütün testiciklerde aynıdır. Kilikia bölgesinde Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında ele geçirilmiş 6. ve 7. yüzyıllara tarihlendirilen testiciklerin kulp yapısı ile aynı özelliklere sahiptir (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499, Fig. 1a-d).

III.3.1.1.1. Dışa Çekik Ağızlı Testicikler (TİP Ia)

Katalog numaraları 5, 7, 8, 11, 14-15, 19-22, 24, 29, 30-32, 42 olan testicikler bu gruba girer.

Yüksek ayaklı testiciklerin dışa çekik ağız profili veren benzer örnekler Kilikia bölgesinde Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında ele geçirilmiş 6. ve 7. yüzyıllara tarihlendirilen testiciklerdir (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499, Fig.1a, c). Benzer bir ağız parçası da Ürdün yakınlarında bir Nebati yerleşimi olan Dibon'da Bizans dönemine ait bir teras duvarı dibindeki tahrip tabakasında bulunmuştur. Bu tabakada II. Theodosius (408-50), I. Leo (457-74) ve I. Anastasius (491-518) sikkeleri de bulunmuş olup, Anastasius sikkesi bu tabaka için *terminus post quem*'dir (Tusingham, 1972: 73, Fig. 4.3).

Mısır'daki Elephantina yerleşiminde de Bizans kutsal alanında aynı ağız profili veren iki adet testicik parçası ele geçirilmiş olup, Gempeler tarafından bu testicik, 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

III.3.1.1.2. İçe Çekik Ağızlı Testicik (TİP Ib)

Katalog numarası 16 olan testicik bu gruba girer. İçe çekik ağızlıdır. Bu testiciğin ayırt edici bir özelliği de boyun-gövde bağlantılı hafifçe yukarı çekilmiş kulp üzerinde, ilmek biçimli ikinci bir kulbun bulunmasıdır.

Katalog numarası 16 olan testiciğin ağız ve kulp bölümlerinin benzerleri Mısır Elaphantine yerleşiminde bir kutsal alan içinde bulunmuştur. Bu alan 5. ve 6. yüzyıllara verilip, 640 tarihli İslam hakimiyeti *terminus post quem*'dir (Gempeler, 1991: 140-2 Lev. 78. 25, 26, Lev. 79. 14, Lev. 81. 1)

Aynı ağız tipinin bulunduğu bir diğer merkez, Kudüs bölgesinde Davut Kenti'dir. Bu testicik ağız parçası, 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen bir Geç Roma ve Erken Bizans tabakasından elde edilmiştir (Magness, 1992: 122, Fig. 6.9). Aynı bölgede Khirbet en-Nitla yerleşiminde de 6 ve 7. yüzyıllar arasına tarihlendirilen bir testicik ağız parçası bulunmuştur (Kelso ve Baramki, 1957: Lev. 27).

III.3.1.2. Yuvarlatılmış Düz Dipli Testicikler (TİP II)

4, 6, 12, 23, 33, 34, 36, 37, 40 katalog numaralı testicikler bu gruba girer. Yuvarlatılmış düz dip ve gövdede sonlanan tek şerit kulp bu grubun ortak özelliğidir.

Yuvarlatılmış düz dipli, bütün olarak elde edilmiş benzer bir örnek, Kilikia bölgesinde Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında kanal buluntusu olarak ele geçmiş 6. ve 7. yüzyıllara tarihlendirilen testiciktir (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499 Fig. 1. c). İstanbul Saraçhane kazılarında da benzer bir örnek bulunmuştur. Bu örnek bir depozi buluntusu olup, 5. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilmiştir (Hayes, 1992: 17, Fig. 31. 6).

Bu grup içinde yer alan katalog numaraları 4, 12, 33-35 olan 5 adet testicik ağız gövde bağlantılı bir kulba sahiptir. Bu kulp örneği Anemurion'da Palestra sondajı ve Bazilika stylobatından çıkarılıp, Geç Roma ve Erken Bizans dönemi eserleri içinde değerlendirilir (Williams, 1989: 98, Fig. 51. 509, Fig. 52. 522).

Bu grup içinde yer alan katalog numaraları 4, 33, 34 olan testicikler, ağız-gövde bağlantılı hafifçe yukarı çekilmiş kulp ve özellikle basık ovoid gövdeleri ile ortak özellik gösterirler. Bunların bir benzeri, Tunus Kartaca'da 7. yüzyıla tarihlendirilen bir depozi buluntusudur. Bu testiciğin ağız-boyun kısmı ile gövde-kaide kısımları ayrı ayrı ele geçirilmiş fakat, aynı kaba ait oldukları düşünülerek bir bütünleme yapılmıştır (Humphrey, 1978: 14, Fig. 11. 5). Aynı kulp yapısına sahip bir başka örnek de Kıbrıs Salamis yerleşiminde bulunmuş olup, Diederichs tarafından 6. ve 7. yüzyıllara tarihlendirilen Bizans seramikleri içinde verilmiştir (Diederichs, 1980: Lev. 19. 201).

Katalog numaraları 4, 33, 34 olan testiciklerin özellikle *ovoid* gövde yapısı ile benzeyen bir örnek de Kudüs bölgesinde Bethany yerleşimi yakınlarındaki Ma'oz Hayyim Sinagogu'nda bulunmuştur. 6. ve 7. yüzyıllara tarihlendirilen, Bizans tabakasından

çıkıştır. Tzaferis, bu tür testiciklerin aynı bölgede Gergesa (Kursi) yerleşiminde Hıristiyan kutsal alanında da çıktığını söyler (Tzaferis, 1982: 236, Fig. 10. 12).

III.3.1.2.1. Dışa Çekik Ağızlı Testicikler (TİP IIa)

4, 6, 9, 12, 33 katalog numaralı testicikler bu gruba girer. Katalog numarası 6 olan testicik dışa çekik ağızlı olmasına rağmen, bu gruptan alınan diğer ağız pofillerine göre daha geniş bir yay çizer. Diğer testiciklerin ağız yapısı TİP Ia ile aynıdır.

Katalog numarası 6 olan testiciğin bütün olarak ele geçirilmiş bir benzeri Kudüs'de *Şam Kapısı* (Damascus Gate) yerleşiminde çıkarılmıştır. Bu testicik 6. yüzyıl'a tarihlendirilen bir Bizans tabakası buluntusudur (Wightman, 1989: 17, Lev. 21. 12). Katalog numarası 6 olan testiciğin, kulpsuz olan bir benzeri de Anemurion'da bir hamamın *Hypocaust* zemininde 6. yüzyıla tarihlendirilen diğer buluntular ile birlikte ele geçirilmiştir. Bu alanın bir deprem sonrasında terkedildiği 540 tarihi *terminus post quem* olarak kabul edilir. Williams bu testiciğin, ince hamur yapısı ve gövdenin keskin geçiş veren profili nedeniyle cam kapların bir takliti olabileceğini söyler (Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).

Katalog numarası 9 olan testiciğin uzun boyun, dışa çekik ağız, armut biçimli (priform) gövde yapısı ile ortak özellikler taşıyan Anemurion'da bulunmuş bir örnek, diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler ile karşılaştırma yapılarak 5 ve 7. yüzyıllar arasına tarihlendirilir (Williams, 1989: 88, Fig. 53. 530).

III.3.1.2.2. Dışa Katlanmış Ağızlı Testicik (TİP IIb)

23 Katalog numaralı testicik bu gruba girer. Boyun-gövde bağlantılı tek şerit kulp ve armut (priform) biçimli gövde ve boyun-gövde geçişinde sivri kesitli bir sırt oluşturması bakımından TİP I ile aynı özellikleri paylaşır.

Katalog numarası 23 olan testiciğin ağız pofiline sahip benzer bir örnek, Kudüs bölgesinde Şam Kapısı (Damascus Gate) yerleşiminde bir tahrip tabakasında bulunmuştur. Bu tabaka için, Arap hakimiyeti nedeniyle, 614 yılı *terminus post quem*'dir (Wightman, 1989: 19, Lev. 21. 12). Mısır Elaphantine yerleşiminde de benzer bir ağız parçası bulunmuş fakat belirli bir tarih verilememiştir (Gempeler, 1992: 140, Lev. 79. 2).

III.3.1.2.3. Emzikli Testicikler (TİP IIc)

34, 40 katalog numaralı testicikler bu gruba girer. Basık *ovoid* gövdeli ve *emzikli* olmaları bu grubun ortak özelliğidir.

Katalog numarası 34 olan testicik, bu grupta yer alan diğer buluntuya göre daha küçük boyutludur. Bu testiciğin benzerleri Kudüs bölgesinde Ramat Rahel'de 6. yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke ile beraber bir hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşemeden çıkarılmıştır (Aharoni 1962: 27, Fig. 17. 15).

III.3.1.2.4. Yonca Ağızlı Testicik (TİP II d)

35 katalog numaralı testicik bu gruba girer. Gövde yapısı ile Hellenistik dönem *Olpe*'lerine benzer. Fakat diğer yayınlarda testicik adı altında geçtiği için bu çalışmada da testicik formuna dahil edilmiştir.

Bu testiciğin dip gövde geçişi daha keskin hatlara sahip bir benzeri Kudüs bölgesinde Khirbet en-Nitla yerleşiminde bulunmuş olup, Kelso ve Baramki tarafından 6. ve 7. yüzyıllara tarihlendirilen Bizans dönemi seramiklerine dahil edilir (Kelso ve Baramki, 1949-51: 288, Lev. 27. N1, N2). Ayrıca Kıbrıs Salamis'te bu testiciğin düz ağızlı bir benzeri daha bulunmuş olup Diederichs tarafından Bizans dönemi buluntuları içinde değerlendirilir (Diederichs, 1980: 55).

III.3.1.3. Düz Dipli Testicik (TİP III)

13 katalog numaralı testicik bu gruba girer. Dışa çekik ağız ve hafifçe yukarıya çekilmiş tek şerit kulp yönünden Bölüm TİP Ia ile aynı özellikleri paylaşır.

Bu testiciğin düz dip bakımından benzeri, Kilikia bölgesinde Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında kanal buluntusu olarak ele geçirilmiş 6. ve 7. yüzyıllara tarihlendirilen testiciktir (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499, Fig. 1. a). Ayrıca İstanbul Saraçhane'de 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen bir depozi buluntusu da aynı yapıya sahiptir (Hayes, 1992: 93, Fig. 31. 5).

III.3.1.4. Düz Halka Dipli Testicik (TİP IV)

41 katalog numaralı testicik bu gruba girer. Kulp bakımından TİP Ia ile ortak özellik gösterir.

Bu testiciğin bir benzeri İran Susa'da Artaxerxes'in sarayında ele geçirilmiştir. 7. yüzyıl konteksi verir (Boucharlat ve Labrousse, 1979: 71, Fig. 27. 14). Kudüs bölgesinde Yahudi Mahallesi (Jewish Quarter) içinde yer alan Nea Kilisesi de düz halka dipli benzer bir örnek sunar. Nea Kilisesi 543 yılında İmparator Justinian tarafından adanmış olduğu için bu testicik 6. yüzyıl ortalarına tarihlenir (Magness, 1993: 119, Fig. 2. 32).

III.3.2. İkinci Grup: Testiler

Çalışmamızda yer alan testileri form özellikleri bakımından çeşitli alt gruplara ayırarak inceleyeceğiz.

III.3.2.1. Yonca Ağızlı Testiler

Katalog numaraları 26-28 olan testiler bu gruba girer. Yonca ağıza ve ağız-gövde bağlantılı bir kulba sahip olmaları bakımından ortak özellikler taşırlar.

Katalog numarası 26 olan testi bu grupta yer alan diğer iki testiye göre daha kalın bir kulba ve daha silindirik bir boyuna sahiptir. Yonca ağız, silindirik geniş boyun, basık ovoid gövdesi ile Kıbrıs Salamis yerleşiminde Zeus Tapınağı yakınlarında yer alan bir mezardan ve Campanopetra Bazilikası'ndan *Kıbrıs Kırmızı Astarlı* kap grubuna giren testiler çıkarılmışlardır. Belirli bir kontekst içinde ele geçmemiş olan bu eserler Diederichs tarafından 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Diederichs, 1980: 54, Fig. 19. 195).

İstanbul Saraçhane'de de bir depozit buluntusu, bu testi ile benzerlik gösterir. Saraçhane depozit buluntusu, 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir (Hayes, 1992: 95, Fig. 36. 5).

Anemurion'da bu testinin taban-gövde geçişi ile benzeyen bir testi parçası bulunur. Bu parça hamam yakınlarında LSB açmasında ele geçmiştir. Bu açmada 583-601/2 tarihli 37 adet sikke ele geçirilmiştir (Williams, 1989: 86, Fig. 52. 526).

Bu grupta yer alan bir diğer eser 27 katalog numaralı testidir. Ağıza doğru hafifçe genişleyen boyun ve ovoid gövde yapısına benzeyen bir eser, Kıbrıs Salamis'te bulunmuştur. Konteks vermeyen bu eser, Diederichs tarafından benzer örnekler yardımı ile 7. yüzyıla verilmiştir (Diederichs, 1980: 54, Fig. 18. 193). Yine Kıbrıs'da Dhiorios yerleşiminde bir seramik fırınında da aynı özelliklere sahip bir testi bulunmuş olup, 7. yüzyıla tarihlendirilir (Catling, 1972: 6, Fig. 5. P157).

Atina Agorası'nda bu testiye benzeyen bir *ostotek* buluntusu yer alır. Bu *ostotek*'de, 610-641 tarihli bir Heraklius sikkesi bulunmuştur (Robinson, 1959: 121, Lev. 35. N7). İstanbul Saraçhane kazılarında hafifçe içe çekik tabanı ile bir testi parçası da 27 katalog numaralı testiye benzer. Bu testi parçası 655-70 tarihli bir depozit buluntusudur (Hayes, 1992: 163, Fig. 42. 102). Bu testinin bir benzeri Kudüs'de Yahudi Mahallesi yerleşiminde bulunmuştur (Magness, 1993: Fig. 2. 16).

28 katalog numaralı eser, yonca ağız, yukarıya doğru genişleyen boyun, hafifçe yukarı çekilmiş kulp ile 27 katalog numaralı testiye benzer. Fakat 28 katalog numaralı testinin omuz kısmı daha kısa tutulmuş ve tabanı daha içbükey yapılmıştır. Bu testinin bir benzeri Kıbrıs Salamis'te bulunmuştur (Diederichs, 1980: 54, Fig. 19. 198). Atina Agorası'nda bir ostotekte ele geçirilen testi de 28 katalog numaralı testiye benzer. Atina örneği ostotekte bulunan Heraklius sikkesi ile 7. yüzyılın ilk yarısına verilir (Robinson, 1959: 84, Lev. 35. N7). Kudüs bölgesinde Beth-Shan yerleşiminde 6. ve 7. yüzyıllara tarihlendirilen bir su sarmıcı buluntusu da 28 katalog numaralı testiye benzer (Fitzgerald, 1931: 37, Lev. XXXI. 7).

III.3.2.2. Diğer Testiler

Bu grupta yer alan eserler ağız, gövde, kaide özellikleri bakımından birbirlerinden farklı özellikler gösterirler.

25 katalog numaralı eser bu gruba girer. Ağız-gövde bağlantılı bir kulp, armut biçimli bir gövde, hafifçe içbükey (konkav) tabana sahiptir. Bu özellikleri ile 7. yüzyıl Yassı Ada Bizans batığında ele geçirilmiş bir testi ile benzemektedir (Bass, 1982: Fig. 3-18. 1).

17 katalog numaralı testi, düz yuvarlak ağız, silindirik boyun, ağız gövde bağlantılı tek şerit kulp, ovoid gövde, yuvarlatılmış düz dip gibi özelliklere sahiptir. Bu

özelliklere sahip iki eser, Atina Agorası'nda bir *ostotek*'te bulunmuştur. Bu *ostotek*'te bulunan Heraklius sikkesi nedeniyle bu testiler de 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilir. (Robinson, 1959: 84, Lev. 35. N 10, 11). Bir diğer buluntu Yassı Ada Bizans batığında ele geçirilmiş olup, 7. yüzyıla tarihlendirilir (Bass 1987: 173, Fig. 8-13. P38).

10 katalog numaralı testi yuvarlak ağız, ağız gövde bağlantılı tek şerit kulp, yukarıya doğru hafifçe genişleyen huni biçimli boyun, ovoid gövde ve düz çark dibi gibi özelliklere sahiptir. Kaideleri dışında, bu özelliklere sahip testiler Kıbrıs Salamis'te ele geçirilmiştir. Diederichs tarafından yapılan karşılaştırmalı kronoloji yöntemi ile bu testiler 6. ve 7. yüzyıllara verilmiştir (Diederichs, 1980: Lev. 19. 200, 202, 203, 204). Ayrıca Salamis'te bulunan bir testi boyun kısmı daha geniş tutulmakla birlikte, katalog numarası 10 olan testi ile benzerlik gösterir. İstanbul Saraçhane depozi buluntusu olan bir testi de katalog numarası 10 olan testiye benzer. Bu depozi 6. yüzyıla tarihlenir (Hayes, 1992: 94, Fig. 36. 3). Kudüs bölgesinde Davut Kenti kazılarında 7. yüzyıl Bizans tabakasından çıkan bir testinin, sadece gövdesi ele geçirilmiş olup 10 katalog numaralı testi ile benzer (Magness, 1992: Fig. 10. 1, Lev. 5).

18 katalog numaralı eser, düz yuvarlak ağız, yukarıya doğru genişleyen boyun, ağız-gövde bağlantılı kulp, oval gövde, içe çekik dip özelliklerine sahiptir. Bu testinin bir benzeri, Kıbrıs Salamis'te ele geçirilmiştir. Diederichs tarafından yapılan karşılaştırmalı kronoloji yöntemi ile bu testi 7. yüzyıla verilmiştir (Diederichs, 1980: Lev. 19. 200, 202, 203, 204). 7. yüzyıl Yassı Ada Bizans batısından gelen ağız kısmı kırk bir testi ile ortak özellikler sahiptir. Bass bu tür testilerin 7. yüzyıla tarihlendirilen örneklerinin *Chios Emporia*'da da bulunduğunu söyler (Bass, 1987: 171, Fig. 8-12. P27). İstanbul Saraçhane'de 655-70 yıllarına tarihlendirilen bir depozi buluntusu da bu testi ile benzer (Hayes, 1992: Fig. 39. 26). Kudüs bölgesinde Beth-Shan yerleşimindeki bir diğer benzer testi, bir evin altındaki su sarnıcından çıkarılmıştır. Bu testi ile birlikte, Anastasius I (491-518), Justinianus II (572-573), Maurice Tiberius (589-590), Phokas (602-610) sikkeleri ele

geçirildiği için, buluntuları evin kullanım gördüğü 5 ve 7. yüzyıllara verilir (Fitzgerald 1931: Lev. XXXI. 1) .

38 katalog numaralı testi gövde ve içbükey (konkav) dip yönünden 26 katalog numaralı testiye benzer.

III.3.3. Üçüncü Grup: Maşrapalar

Torba biçimli gövdeleri, ağız-gövde bağlantılı kulp şeklinde olan Katalog numaraları 1-3 olan maşrapaların bir benzeri, Kilikia bölgesinde 1996 yılı Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında bütün olarak ele geçirilmiştir. Kanal temizlik çalışmasında dolgudan gelen bu maşrapa birlikte bulunduğu diğer kaplar nedeniyle 6. ve 7. yüzyıllara verilmiştir (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499 Fig. 1d). Tunus, Kartaca'dan bir örnek 5. ve 6. yüzyıllara tarihlendirilen sikkelerin de ele geçirildiği bir depozit buluntusudur (Humphrey, 1978: Fig. 10. 4). Mısır Elephantine yerleşiminde 6. yüzyıla tarihlendirilen benzer bir maşrapa örneği daha vardır. Kulp kısmı daha kısa tutulmuş bir maşrapa da Bizans çiftlik evinde ele geçirilmiştir (Gempeler, 1992: Fig. 23. 9, 10).

III.4. Yapım-Dekorasyon Teknikleri

Kapların tümü çarkta el ile biçimlendirilmiş olup, iç yüzeylerinde çark izleri mevcuttur. Özellikle testilerin büyük boyutlu olmalarından dolayı, çarktan alınma esnasında oluşan deformasyonlarla birlikte çarkta biçimlendirici olarak insan elinin kullanımından kaynaklanan ölçü sapmaları çok yoğundur.

Zephyrion kaplarının dekorasyonunda, farklı teknik ve şekiller kullanılmıştır. Bunlar, kazıma bezeme, tarak bezek, nokta bezek, çarkta oluklama ve spiral oluklamadır.

III.4.1. Testicikler

Katalog numaraları 5, 7, 9, 11-14, 19, 20, 22, 24, 29, 30-34, 37, 41, 42 olan testiciklerin omuz kısımları üzerinde, ince uçlu bir alet kullanılarak kazıma bezek yapıldığı görülür.

Bunlardan, 14, 32 ve 42 katalog numaralı testeciklerin omuz kısmı üzerinde, yatay bir düzlemde birbirinden bağımsız yerleştirilmiş, yarım kosantrik daireler bulunur. Bu kazıma bezek türünün benzerleri, Kilikia bölgesinde Tarsus Gözlükule'de ele geçirilen gövde parçaları üzerinde yer alır. Tarsus buluntuları bir mezar ve Geç Roma binasında ele geçirilmiştir. Fakat bu kapların Geç Roma dönemine ait olup olmadıkları buluntu noktalarından anlaşılamamıştır (Goldman, 1950: 208 Fig. 168 a-m). 1996 yılı Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında da kanal temizlik çalışmasında dolgudan gelen testicikler üzerinde görülür. Bu testicikler de konteks vermezler fakat birlikte bulunan diğer buluntulardan yola çıkılarak 6. ve 7. yüzyıllar önerilmiştir (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499, Fig. 1d). Antiocheia ad Orontes yerleşiminde bir Geç Roma yapısı içinde bulunan üç adet gövde parçası üzerinde de aynı motifler bulunur. Bu eserler Waage tarafından 5. ve 6. yüzyıllara tarihlendirilir (Waage 1948 : 58, Fig. 36).

7, 11-13, 19, 24, 30, 31, 37 katalog numaralı testiciklerin omuz kısımlarında, tarak bezek tekniğinde, dalga motifleri yapılmıştır. Kap çark üzerinde dönerken bir tarağın uçlarının kap yüzeyine sürtülerek paralel, yatay ya da dalgalı çizgilerden oluşan motiflerin yapıldığı bu bezeme türü hemen hemen bütün Yakın Doğu merkezlerinde bulunan, 6. ve 7. yüzyıllara ait kapların yüzeylerinde görülür (Robinson, 1959: 6). Bu dönemde dalga bezek, açık kaplar dizisinden özellikle kaselerin dış yüzeylerinde ağız kenarı hizasının hemen altında yer alırken, kapalı kaplar dizisinden testiciklerin omuz kısmında bulunur.

5, 9, 22, 29, 33, 34, 41 katalog numaralı testiciklerin omuz kısmında, çeşitli boyutlarda yapılmış yay dizilerinden oluşan nokta bezek yer alır. Bu nokta bezek türünün benzerleri, Kilikia bölgesinde Tarsus Gözlükule'de ele geçirilen gövde parçaları üzerinde yer alır. Bu kap parçaları dolgudan, Geç Roma ve İslami buluntular ile birlikte karışık olarak ele geçtiği için, kesin bir tarihlendirme yapılamamıştır. (Goldman, 1950: 208 Fig. 168 a-m). 1996 yılı Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında da kanal temizlik çalışmasında dolgudan gelen testicikler üzerinde görülür. Bu testicikler de konteks vermezler fakat birlikte bulunan diğer buluntulardan yola çıkılarak tarih olarak 6. ve 7. yüzyıllar önerilmiştir (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499 Fig. 1b). 1985 tarihli Tarsus Donuktaş kazısında da bir Geç Roma yapısında ele geçen buluntular üzerinde aynı teknikte yapılmış yay motifleri bulunur, fakat bu eserler tarihlemeye kriter olarak kullanılabilecek bir kontekst içinde ele geçmemişlerdir (Baydur, 1986: 16, Fig. 35, 36).

4, 5, 7-9, 11-16, 19-24, 29-34, 37 katalog numaralı olan testiciklerin boyun kısmında spiral oluklara yer verilmiştir. Bu bezeme türü, ince uçlu bir aletin kullanılmasıyla elde edilen keskin ve birbirine yakın sırtlardan oluşur. Bazı örneklerde katalog numarası 5, 21, 24 olan testiciklerde olduğu gibi oluk çizgileri arasında kalan sırtlar çarkta döndürme esnasında ucu küt bir alet ile düzleştirilebilir. Bu bezeme türü Atina ve Akdeniz merkezlerinde 4. yüzyılda görülmeye başlar, özellikle de 5. ve 6. yüzyıllarda yaygınlık kazanır (Robinson, 1952: 6, Lev. 34. M371).

III.4.2. Testiler

10, 17, 18, 26-28, 38 katalog numaralı testilerin boyun ve gövde kısımları çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiştir. Bu bezeme türü, kap çarkta döndürülürken, çömlekçinin parmak ucu ya da ucu küt bir alet kullanarak oluşturulur. Genellikle çarkta döndürme esnasında bu oluklar ve sırtlar yüzeye bastırılan yassı bir alet ile kısmen düzleştirilir. Bu düzleştirme işleminin yapıldığı örnekler 10, 17, 18, 27 katalog numaralı testilerdir. Çarkta

oluklama tekniği ile oluşturulan oluk ve sırtlar Atina ve Akdeniz merkezlerinde 3. yuzyıldan başlayarak günümüze dek kullanılan başlıca bezemelerden birisi olmuştur (Robinson, 1952: 6, Lev. 13. K64, 69, 70).

III.4.3. Maşrapalar

1-3 katalog numaralı maşrapaların tüm gövdesi çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiştir. Bu bezeme tekniği testiler bölümünde anlatılmıştır.

Bölüm Sonu Notları

1- İçel müzesi tarafından 1987 ve 1991 yıllarında yapılan kurtarma kazılarına ait raporlara ulaşamamıştır. Buluntu yerleri, mezar içindeki konumları ile ilgili bilgiler müze yetkililerinden alınan bilgiler doğrultusunda buraya aktarılmıştır. Eserlerin buluntu yerleri hakkında ayrıntılı bilgi katalogda verilmiştir.

2- Kist mezarlar çoğunlukla ince taş bloklar (yaklaşık 0.10 x 0.30 x 0.50 m) veya pişmiş toprak plakaların (genellikle düz dam kiremitleri) toprak zemine açılan çukurun yan yüzlerine ve bazen de tabanına döşenmesi, ölü ve hediyeler konulduktan sonra üzerinin yine aynı şekilde taş veya kiremit plakalar ile örtülmesi şeklinde yapılmaktadır. Son yıllarda bu tarz mezarların farklı din ve mezheplere mensup kişilere ait olabileceği fikri ağırlık kazanmıştır (Ergeç, 2001: 399).

3- Fleming, "Konstantin sonrası dönemde de kırsal alanlardaki halkın türünün bereketli olması ya da çocukların doğumu gibi hayatın pratik yönleri üzerinde etkili olan geleneksel pagan tanrılara karşı inançlarını sürdürdüklerini" söyler. "Paganlıktan Hıristiyanlığa dönen pek çok kişi ölümcül hastalara yapılan pagan son dualarının çok daha fazla huzur veren yönlerine sıkıca tutunmuşlardır, bu yüzden de ölenin günlük ihtiyaçlarının –Pagan Romalıların geçen yüzyıllar boyunca yaptıkları gibi yüz bakım karışımları ve mücevherler, sofru kapları ve etraflarını görebilmeleri için kandiller ve benzeri eşyalar– tüm yönlerinin karşılanması için de bir zorunluluk hissetmişlerdir" (Fleming, 1999: 183).

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bizans seramik sanatı, diğer bütün sanat dallarında da olduğu gibi kendisinden önce gelen kültürlerin etkisi altında kalmıştır. Özellikle Roma, Bizans ve İslami dönem seramik sanatları göz önüne alındığında, benzer form ve bezeme öğelerinin bu seramik sanatları içerisinde yaygın bir kullanım alanı olduğu görülmüştür. (Kelso ve Baramki 1976: 20). Ancak, Roma, Bizans ve İslami dönem seramik sanatına, her bir kültürün kendi zevkleri doğrultusunda, kap repertuarına bazı yeni form ve bezeme öğeleri katmış olduğu da yadsınamaz. Örneğin, Bizans döneminde hacı yağı şişeleri, özellikle de yassı matara türü kaplar yeni formlara işaret eder.

Akdeniz ülkelerinde Roma seramiği İ.Ö. 50 - İ.S. 350 yılları arasındaki döneme tarihlenir. Bu genel tarihleme içinde Erken Roma seramiği İ.Ö. 50 - İ.S. 150, Geç Roma seramiği İ.S. 150- 350 yıllarına verilir. Bizans seramiği olarak adlandırılan çanak çömlek ise 350-650 yılları arasında üretilmiştir. Bizans dönemi ve İslami dönemde seramik sanatında, form ve bezeme açısından Geç Roma döneminde başlayan dejenerasyonun gittikçe yoğunlaştığı ve Erken Roma dönemindeki kaliteli işçilikten uzaklaşıp, sıradan, kolaycı bir üretime geçildiği söylenebilir (Kelso ve Baramki 1976: 23).

İnceleme grubumuzda yer alan bütün testicikler (kat no 4-9, 11-16, 19-24 , 29-35, 37, 39-42) *İnce Bizans Seramikleri* (Gihon 1974: 36) sınıfına girerler. Terminolojisi ilk kez 1974 yılında Gihon tarafından oluşturulan İnce Bizans Seramik Grubu'na bezeme ve atölyeleri birbirinden farklı çeşitli formlara sahip, fincan, kase, kavanoz, testi ve testicikler girer. Bu tür kapların en önemli ayırt edici özelliği, oldukça ince cidarlı bir hamur yapısına sahip olmalarıdır. Genellikle hamur rengi, açık sarı, turuncu-sarı ve sarı-kırmızı karışımıdır. Fincanlar ve kaseler gibi açık ağızlı kapların özellikle ağız kısmının hemen altında, birbirleriyle kesişen dalga bezeğe yer verilir. Kapalı kaplardan testi ve testicikler de ise,

özellikle omuz kısmı üzerinde kazıma bezek, derin veya fazla derin olmayan kazıma çentiklere yer verilir (Gihon, 1974: 36-39).

Gihon, İnce Bizans Seramikleri'nin en erken üretiminin 5. yüzyıl'da İsrail'deki Ein Bokek yerleşiminde başladığını ve bu tür kapların prototiplerinin Nebatea yerleşiminden gelen Nebati kapları olduğunu ileri sürer (Gihon, 1974: 132). Kudüs seramik kronolojisini oluşturan Magness de, İnce Bizans Seramikleri'nin üretim merkezinin, dağılım noktalarının düzeninden yola çıkarak Kudüs yerleşimleri olduğunu savunur (Magness, 1993:167).

Magness İnce Bizans Seramikleri'nin ilham kaynağının, Erken Bizans döneminde özellikle kiliselerde kullanılan, altın ve gümüşten yapılmış ritüel kapları olabileceğini ileri sürer. İsrail'de Khirbat el-Karak İnce Bizans Seramikleri'ni çalışan Delougaz ve Haines de bu tür kapların madeni kapların imitasyonu olduklarını savunurlar (Delougaz ve Haines, 1960: 38).

Değerli madenlerden yapılmaları nedeniyle günümüze ulaşmamış olan bu prototiplerin İnce Bizans Seramikleri ile benzerliğini gösterebilen bir örnek Kıbrıs Kiti yerleşiminde bulunan Theotokos Kilisesi'nin Apsis Mozaığı'nda resmedilmiştir. Bu mozaik üzerinde Kutsal Bakire sağ elinde İnce Bizans Seramikleri'ne benzeyen küçük bir kap tutar (Grabar, 1967: 134, Lev. 144). Ayrıca İnce Bizans Seramik Dizisi'nin, Kudüs'te özellikle Nea Kilisesi'ni yaptıran ve diğer inşa faaliyetleri ile uğraşan Justinian döneminde yoğunlaşması da önemlidir. Nea Kilisesi kayıtlarında bu tür ritüel amaçlı altın kapların zengin bir listesi ele geçirilmiştir (Magness, 1993: 169).

Erken Bizans döneminde saray ve zengin kiliselerde kullanılan kapların büyük bir çoğunluğunu altın ve gümüş kaplar oluştururken, seramik kaplar daha çok bu tür kapların taklitleri olarak saray dışında ve halk arasında kullanılmışlardır (ANS, 1965: 83).

Saray ve kiliselerde kullanılan altın kapların İnce Bizans Seramikleri'ni etkilemiş olduğu düşüncesi bazı ortak özellikler üzerinde temellendirilir. Magness, İnce Bizans Seramikleri'nin açık renkli hamurdan yapılıp, özellikle de kapalı ağızlı kapların boyun ve gövdeleri üzerinde spiral oluklar ile bir bezeme anlayışı geliştirmelerinin madeni kapların taklit edilmesinden kaynaklandığını savunur. Ayrıca İnce Bizans Seramikleri'nin form yönünden Geç Roma seramik geleneğini takip etmiş olmasına rağmen, koyu kırmızı astar ile rulet bezemenin birarada kullanılmasının İnce Bizans Seramikleri'ne yabancı olduğunu söyler. Bu yüzey işleme tekniğinin uygulanmaması nedeniyle İnce Bizans Seramiklerinin Geç Roma geleneğinden ayrıldığını kabul edebilir (Magness, 1993: 169).

İnceleme grubumuzda yer alan bütün testicikler (kat no 4-9, 11-16, 19-24 , 29-35, 37, 39-42), Zephyrion'da farklı alanlarda bulunan iki mezar grubundan gelmelerine karşın, ince hamur yapısı, inceltilmiş kendinden astar, form ve bezeme yönünden küçük ayrıntılar dışında homojen bir grup oluştururlar. Bu grubun benzer örnekleri, Zephyrion dışında Kilikia'da Tarsus ve Anemurion yerleşimlerinde saptanmıştır. Ayrıca, başkent Konstantinopolis, Antiocheia ad Orontes, İsrail (Kudüs, Ramat Rahel, Bethany, Davut, Khirbet en-Nitla, Yahudi Mahallesi, Gergesa (Kursi), Şam Kapısı), Kıbrıs (Salamis), Kuzey Afrika (Tunus ve kartaca), Yunanistan (Atina) gibi merkezlerde de üretilmişlerdir.

Bu yerleşimlerden sadece Zephyrion yakın çevresinde bulunan Tarsus Gözlükule, Donuktaş ve Antik Yol buluntuları ile Anemurion ve Antiocheia ad Orontes örnekleri hem hamur yapısı ve astar tekniği ile hem de form ve bezeme özellikleri ile inceleme grubumuzdaki testicikler ile aynı yapıya sahiptir. Ayrıca Zephyrion Kenti'ndeki Gayrettepe mezar buluntuları da taşıdığı bütün özellikleri ile bu gruba dahil edilebilir. Tarsus, Anemurium ve Antiocheia ad Orontes yerleşimleri dışındaki, Konstantinopolis, İsrail, Kuzey Afrika, Kıbrıs gibi merkezlerdeki benzer testicikler ise sadece Atina örneği dışında(bkz. sy 45), kırık ağız, kulp, gövde ve kaide parçalarının verdiği pofiller ile karşılaştırma imkanı sunarlar. Bezeme tekniğinde ise bu testiciklerin bulunduğu bütün merkezlerde Geç Roma

dönemi ile başlayan dejenerasyon hakimdir. Kazıma dalga bezek, geometrik motifler, çentik ve spiral oluklar Erken Bizans döneminde bütün Akdeniz çevresinde görülmesine rağmen, bezemenin kabın değişik bölümlerine yerleştirilmesi ve sıklıkla kullanılan motiflerin bölgeden bölgeye değişmesi, bu dönemde yöresel eğilimlerin ağır bastığını gösterir.

Çalışmamızda 'TİP I' (Kat no 5, 7, 8, 11, 14-15, 16, 19-22, 24, 29, 30-32, 42) olarak sınıflandırılan yüksek ayaklı testiciklerin bütün olarak ele geçirilmiş bir benzeri Atina Agorası'ndan gelir. Atina örneği kulp, armut biçimli gövde ve yüksek ayak gibi form özellikleri yönünden grubumuzdaki testiciklere benzer. Fakat, geniş ve daha hacimli huni biçimli ağız-boyun yapısı ile özellikle Atina Hellenistik dönem *lekhytoslarını* anımsatır. 5, 7, 8, 11, 14-15, 16, 19-22, 24, 29, 30-32, 42 katalog numaralı yüksek ayaklı testicikler ise ince, uzun bir boyuna sahiptir. Bu farklılığın bölgesel bir tercihten kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir. İsrail'de Ramat Rahel antik kentinde bulunan yüksek ayak parçası ise grubumuzdaki testiciklerden daha küçük çaplı ve kalındır.

Fakat Zephyrion Kenti Gayrettepe testiciklerinden yüksek ayaklı olanlar Grubumuzdaki 'TİP I' testicikleri ile bütün özellikleri nin ortak olması nedeniyle aynı atölyede üretilmiş olma ihtimali vardır.

Çalışmamızda 'TİP II' olarak sınıflandırılan (Kat no 4, 6, 19, 12, 23, 33, 34, 36, 37, 40) düz dipli testiciklerin bütün olarak ele geçmiş benzer örnekler, Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında bulunmuş olup, ince hamur yapısı, kendinden astarı, form özellikleri ve kazıma bezek tekniğinde yapılmış dalga ve geometrik süslemeleri ile ortak bir atölye de üretilmiş gibidirler (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 499 Fig. 1. c). Aynı özellikleri taşıyan diğer testicikler, Anemurion'da (Williams, 1989: 87-88, Fig. 51. 509, Fig. 52. 522) bulunur. Tarsus Donuktaş (Baydur, 1986: 16, Fig. 35-36) ve Gözlükule (Goldman, 1950: 203, Fig. 168 a-m) buluntuları ise kırık gövde parçaları şeklinde ele geçirilmiş olup, hamur yapısı, astar ve bezeme yönünden inceleme grubumuzdaki

testiciklerin en yakın benzerleridir. Ayrıca Antiocheia ad Orontes'te bulunan üç adet kırık gövde parçası da bu grubun en yakın benzerlerini oluşturur (Waage 1948 : 58, Fig. 138).

Bu durumda inceleme grubumuzdaki testiciklerinin tümü (kat no 4-9, 11-16, 19-24 , 29-35, 37, 39-42) , Gayrettepe buluntuları, Zephyrion Kenti'nin yakın çevresindeki Tarsus Donuktaş, Gözlükule, Cumhuriyet Alanı'ndaki Antik Yol buluntuları, Anemurion ve Antiocheia testicikleri bütün özellikleri ile ortak olmaları bakımından bu merkezlerde veya Kilikia bölgesi içinde özgün bir atölyede üretilmiş olabilirler.

Bu ihtimali kuvvetlendirebilmek için, Kilikia bölgesi dışında benzer buluntular veren merkezlerin inceleme grubumuzu ne oranda etkilediği ve bölgesel karakterleri üzerinde duracağız:

Atina ince kaplar dizisinde yer alan testiciklerde, omuz kısmında kazıma bezeğe yer verilmesi ve tüm kap yüzeyini glazür ve kırmızı boya astar ile kaplama geleneği hakimdir (Robinson, 1959: 84). Atina atölyeleri omuz kısmında kazıma bezeğe yer verilmesi bakımından inceleme grubumuzda yer alan testicikleri dolayısıyla diğer Kilika örneklerini (Gayrettepe, Tarsus, Anemurium), etkilemiş olabilir, fakat kap yüzeyinin glazür veya kırmızı boya astar ile kaplanması Kilikia testicilerine yabancısıdır.

Tunus ve Kartaca merkezli Kuzey Afrika ince kaplar dizisi ile form ve bezeme tekniği açısından benzerlik kurulabilmiştir. Fakat bezeme elemanlarının omuz üzerine değil de bütün gövdeyi kaplayacak şekilde kap yüzeyine yerleştirilmesi Afrika kaplarının bölgesel özelliğidir (Humphrey, 1978: 100). Bu tür bir uygulama incelediğimiz testiciklerde görülmez.

Başkent Kostantinopolis ise, Erken Bizans Döneminde Yakınoğu'dan gelen bütün ticari ürünlerin toplandığı bir merkez konumundadır. Yoğun nüfusun ihtiyacını hızla

karşılama gerektiği için de pek çok ürün gibi ince kaplar da dışarıdan ithal edilmiştir. Bu kaplar da sıkı bir ilişki içinde bulunduğu Doğu Akdeniz karakteri hakimdir. 5. ve 7. yüzyıllar'da başkente çoğunlukla kırmızı astarlı kaba mutfak kapları Ege ve Akdeniz karakterlidir. Kostantinopolis seramiklerinin bölgesel bir karakter kazanması ancak 7. Yüzyıl'da kurşun glazürlü kapların üretilmesi ile başlar (Hayes, 1992: 3). Bu bağlamda, Konstantinopolis ince kaplar dizisi bu merkezin yerel zevkleri yansıtmak yerine Ege ve Akdeniz karakteri taşımaları nedeniyle inceleme grubumuzu etkilemiş olamaz.

Antiocheia ad Orontes'te ele geçen buluntular Kilikia bölgesindeki testicikler ile aynı hamur yapısı, astar ve bezeme özellikleri gösterir. Fakat kentte ele geçen ve inceleme grubumuzla karşılaştırılabilecek sadece üç adet kırık gövde parçası bulunduğu için, Kuzey Suriye testiciklerinin form bakımından ne tür özellikler taşıdığı konusunda hiç bir bilgimiz yoktur (Waage, 1948: 58, Fig. 138).

Kudüs ve yakınındaki merkezlerde İnce Bizans Dizisi, 6. ve 7. yüzyıllarda oldukça yoğun bir üretime sahiptir. İnceleme grubumuzda yer alan testiciklerin de sayıca en fazla benzer buluntu veren merkezler Kudüs ve çevresindeki yerleşimlerdir. Açık renkli hamur, spiral olukların boyun kısmında bir bezeme elmanı olarak kullanılması, ağız, gövde, kaide parçalarının bütün olarak ele geçirilmiş olmasa da incelediğimiz örnekler ile benzer profil vermesi Kilikia ile Kudüs ve çevresinin diğer bölgelere göre daha yakın bir ilişki içinde olduklarını gösterebilir. Bu ilişki din ve ekonominin karşılıklı etkisini ışığında anlam kazanabilir.

Erken Bizans döneminde Kudüs diğer bölgelerde yaşayan pek çok Hristiyanın ziyaret ettiği bir hac merkezidir. Peacock'un belirttiği gibi, Kudüs sadece imparatorluğun finansal destekleri ile zenginleşmeyip, din ve ticaret arasındaki güçlü ilişkiden de payını almıştır. Hac ticaretinin getirileri aralarında seramik endüstrisi de dahil olmak üzere Kudüs'de yerel ekonomiyi canlandırmıştır (Peacock, 1982: 157).

Fakat bu bölgede üretilen İnce Bizans Seramikleri Zephyrion, Tarsus, Anemurion testiciklerinden bezeme bakımından ayrılır. Zephyrion, Tarsus, Anemurion testiciklerinde omuz kısmına yerleştirilen bezeme kuşağı, kazıma ve tarak bezek tekniğinde yapılmış dalga ve diğer geometrik motiflerden oluşur. Fakat Kudüs bölgesi ince Bizans seramik grubuna giren testiciklerin omuz kısmında çoğunlukla derin kazıma çentikler yer alır. Zephyrion testiciklerinin üzerinde görülen bezeme elemanları, Kudüs dizisinde kase, fincan gibi geniş ağızlı kapların ağız kenarlarının hemen altına yerleştirilmiştir (Magness, 1993: 169).

Bu önemli farklılık Magness ve Gihon'un İnce Bizans Seramikleri'nin tek tip olmayıp, bölgesel bir karakter taşıdığı görüşünü doğrular. Böylece, inceleme grubumuzdaki testiciklerin tümünün (kat no 4-9, 11-16, 19-24 , 29-35, 37, 39-42) Zephyrion kenti veya çevresindeki yerleşimlerde üretilmiş Kilikia bölgesine özgü seramikler oldukları ihtimali güçlenmektedir.

Kilikia bölgesi 5. yüzyıl'da inşaa alanında imparatorluğun finansal desteğini alarak, zenginlik ve refah dönemine girmiştir. Fakat bu zenginlik 6. ve 7. yüzyıllardaki doğal afetler ve Arap akınları nedeniyle çoğu terk edilmiş kentler ile sonlanmıştır. Bu durumda inceleme grubumuzdaki testiciklerin bölgesel bir eğilim göstermesi, Kudüs ve çevresinin olumlu anlam taşıyan bölgeselliği ile karıştırılmamalıdır.

6. ve 7. Yüzyıllarda Kilikia bölgesindeki seramik ithalatı çok kaliteli ve zengin bezemeli olmayan orta kalitede kaplardan oluşmuş ve bu kapların taklitleri de üretilmiştir. Özellikle Tarsus Gözlükule'nin seramik ürünlerde 3. yüzyıl'dan itibaren girdiği gerileme süreci, 6. ve 7. yüzyıllarda çok daha büyük çaplı kültürel bir yerleşme ve fakirleşme ile devam etmiştir (Goldman, 1950: 203).

Bu yerelleşme inceleme grubumuzdaki tüm testi (kat no10, 17, 18, 25-28, 38) ve maşrapalarda (1-3) görülür. Zephyrion testi ve maşrapalarının, inceleme grubumuzda yer alan bütün testicikler (kat no 4-9, 11-16, 19-24 , 29-35, 37, 39-42) ile aynı hamur yapısına sahip olmaları, Kilikia bölgesinde üretilmiş olabilecekleri ihtimalini güçlendirir.

Testilerin form yönünden benzerlerinin görüldüğü merkezler, Kilikia bölgesinde Anemurion, Kıbrıs'ta Salamis, Dhiorios, Yunanistan'da Atina, Korinth, Anadolu'da Konstantinopolis, Yassı Ada, Filistin'de Beth-Shan, Kudüs'te Yahudi Mahallesi ve Davut Kenti'dir. Çoğunlukla su taşıma amaçlı kullanılan testiler, mezar ve kiliselerde ritüel amaçlı olarak da kullanılırlar.

İnceleme grubumuzdaki maşrapalar ise boyutları farklı olmasına rağmen bütün özellikleri ile tek tiptir. Bu maşrapaların, hamur yapısı, form ve bezemesi yönünden en yakın benzeri Tarsus Cumhuriyet Alanında bulunmuştur. Sadece Tarsus örneği yonca ağızlıdır (Zoroğlu, Doğan ve Adıbelli, 1997: 400, Fig. 1 d).

Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerinde pek çok bölgede kaba mutfak kaplarının alım-satımının üretim bölgeleri ile sınırlı kaldığı veya en yakın merkezlerden ithal edildiği görülür. Örneğin Başkent Konstantinopolis ince kaplar ve kaba mutfak kaplarını sürekli olarak dışarıdan karşılayıp, bütün Ege ve Akdeniz kentlerinden seramik ithal etmiştir. Fakat 7. yüzyıl için, amforalar üzerinde yapılan bir çalışma, artık ithalatın sadece Anadolu'dan ve hatta sadece başkent çevresindeki kentlerden yapılmaya başladığını gösterir (Hayes, 1992: 3).

Erken Bizans Döneminde testi ve maşrapa türü kapların yerel üretiminde bütün bölgelerde görülen ortak özellik oldukça kaba, kalitesiz ve tekdüze olmalarıdır. Kısacası bu kaplar tek bir amaca uygun olarak sadece günlük kullanıma yönelik yapılmışlardır.

Kilikia'nın Erken Bizans döneminde, farklı merkezlerden ithal ettiği kaplar II. Bölüm'de de anlatıldığı gibi, Kıbrıs Kırmızı Astarlı Kapları, Geç Roma C ve Afrika Kırmızı Astarlı Kapları'dır. Fakat bu kapların kırmızı astar, iri rulet bezeme tekniği gibi kendilerine has özellikleri inceleme grubumuzda görülmezler. Bu durum da testi, testicik ve maşrapaların dışarıdan ithal edilmeyip, Kilikia bölgesi içinde bir atölyede üretilmiş oldukları düşüncesini kuvvetlendirir.

Sonuç olarak çalışmamızda İçel Müzesi'nde yer alan 42 adet testi, testicik ve maşrapaların, hamur yapısı, astar, form ve bezeme özelliklerine göre bir sınıflandırılması yapılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi İçel Müzesi tarafından yapılan kurtarma kazılarında ele geçirilen bu eserler, bir ipucu verecek tarihleme kriterlerinden yoksundur. Bu nedenle, benzer buluntu veren diğer merkezler tesbit edilmiş ve inceleme grubumuzu ne oranda etkiledikleri üzerinde durulmuştur. Buradan yola çıkarak, testiciklerin Zephyrion'a en yakın merkezler olan Tarsus ve Anemurion kentlerindeki buluntular ile ortak bir grup oluşturduklarını söyleyebiliriz. Aynı özellikleri tümüyle taşıyan buluntuların, Kilikia'da sözü edilen merkezler dışında, hiçbir yerde ele geçirilmemiş olmaları bakımından da kent veya bölge halkının ihtiyacını karşılamak amacıyla, Kilikia bölgesindeki özgün bir atölyede üretilmiş olabilirler.

Ayrıca testiciklerin, benzer buluntu veren diğer merkezler içinde en çok Kudüs ve çevresi ile yakınlık göstermektedir. Bu iki bölge arasında din ve ticaret aracılığıyla gerçekleşmiş bir etkileşim olabileceğini akla getirmektedir. Antiocheia ad Orontes buluntuları da bu etkileşimin Suriye üzerinden gerçekleştirilmiş olma ihtimalini güçlendirmektedir. Öte yandan, testi ve maşrapalar ise özensiz ve tekdüze yapıları göz önüne alındığında, ithal kapların başlıca özelliklerini taşımaktan uzak olmaları nedeniyle, pekçok merkezde olduğu gibi bölge halkının sıradan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yerel olarak üretilmiş kaplar grubuna dahil edilebilirler (bkz. Bölüm II).

Doğal olarak bu değerlendirmede inceleme grubumuzda yer alan eserler için kesin bir tarihlendirme ve atölye ismi vermekten kaçınılmış ve sadece olası üretim merkezlerine atıfta bulunulmuştur.

Bu değerlendirmede tarihleme konusunda sadece benzer buluntuların ele geçtikleri arkeolojik ortamlar temel alınmış ve kriter olarak kullanılmıştır. Böylece inceleme grubumuzdaki eserlerin tümü 5 ve 7. yüzyıllar arasına tarihlendirilebilmiştir. Testi, testicik ve maşrapaların aynı döneme tarihlendirilmesi ise bu kapların aynı atölyede, birlikte üretilmiş olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

KATALOG

TEK KULPLU MAŞRAPA**KATALOG NO:** 1**MÜZE ENVANTER NO:** 87.17.1**BULUNTU YERİ:** İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.**BULUNTU KONUMU:** Mezar içi.**ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı:****Yükseklik:** 6.4 cm**Kaide çapı:** 3.5 cm**KORUNMA DURUMU:** Ağız ve gövdeye ait parçalar tümlenmiştir. Kabın diğer kısımları orjinal haliyle ele geçirilmiştir.**FORM:** Kabın ağız kısmı yanlardan hafifçe bastırılarak hemen hemen elips şeklini almıştır. Yuvarlatılmış ağız kenarına sahiptir. Gövde torba biçimlidir. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapısı vardır.**HAMUR RENGİ:** (7.5 YR 8/4)**ASTAR RENGİ:** astarsızdır.**BEZEME:** Kabın yüzeyi çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiş olup, ağız kenarının altından kulp gövde bağlantısı hizasına kadar sürer. Olukların birleşme yerlerinin dikey kesitleri 'V' profili verir.**KAYNAKÇA:**

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1d).

- Tunus Kartaca, Depozit, form benzerliği, 5 ve 6. yüzyıllar, (Humphrey 1978 : fig. 10. 4).

TARİHLEME: Kaynakçada yer alan benzer örnekler referans alınarak 5 ve 7. yüzyıllar arasına tarihlendirilir.

TEK KULPLU MAŞRAPA**KATALOG NO: 2****MÜZE ENVANTER NO: 87.17.3****BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.****BULUNTU KONUMU: Mezar içi.****ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı:****Yükseklik: 9.0 cm****Kaide çapı: 5.9 cm****KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.**

FORM: Kabın ağız kısmı yanlardan hafifçe bastırılarak hemen hemen elips şeklini almıştır. Yuvarlatılmış ağız kenarına sahiptir. Gövde torba biçimlidir. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapısı vardır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 8/4) Kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ: astarsızdır.**

BEZEME: Kabın yüzeyi çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiş olup, ağız kenarının altından kulp gövde bağlantısı hizasına kadar sürer. Olukların birleşme yerlerinin dikey kesitleri 'V' profili verir.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1d).
- Tunus Kartaca, Depozit, form benzerliği, 5 ve 6. yüzyıllar, (Humphrey 1978 : fig. 10. 4).

TARİHLEME: Kaynakçada yer alan benzer örnekler referans alınarak 5 ve 7. yüzyıllar arasına tarihlendirilir.

TEK KULPLU MAŞRAPA**KATALOG NO:** 3**MÜZE ENVANTER NO:** 87.17.4**BULUNTU YERİ:** İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.**BULUNTU KONUMU:** Mezar içi.**ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı:****Yükseklik:** 11.4 cm**Kaide çapı:** 5.7 cm**KORUNMA DURUMU:** Kap tümüyle sağlamdır

FORM: Kabın ağız kısmı yanlardan hafifçe bastırılarak hemen hemen elips şeklini almıştır. Yuvarlatılmış ağız kenarı hafifçe dışa çekiktir. Gövde torba biçimlidir. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapısı vardır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.**ASTAR RENGİ:** astarsızdır.

BEZEME: Kabın yüzeyi çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiş olup, ağız kenarının altından kulp gövde bağlantısı hizasına kadar sürer. Olukların birleşme yerlerinin dikey kesitleri 'V' profili verir.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1d).
- Tunus Kartaca, Depozit, form benzerliği, 5 ve 6. yüzyıllar, (Humphrey 1978 : fig. 10. 4).

TARİHLEME: Kaynakçada yer alan benzer örnekler referans alınarak 5 ve 7. yüzyıllar arasına tarihlendirilir.

TEK KULPLU TESTİCİK**KATALOG NO:** 4**MÜZE ENVANTER NO:** 87.17.6**BULUNTU YERİ:** İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.**BULUNTU KONUMU:** Mezar içi.**ÖLÇÜLERİ:**

Ağız çapı: 3.3 cm

Yükseklik: 9.2 cm

Kaide çapı: 2.7 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.**FORM:** Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Ovoid gövdeli ve yuvarlatılmış düz diplidir.**HAMUR RENGİ:** (7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.**ASTAR RENGİ:** (10 YR 7/2) Soluk kahverengi.**BEZEME:** Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Kulplu gövde bağlantısı hizasında dört adet kazıma çizgiden oluşan bir bant yer alır.**KAYNAKÇA:**

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997: fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997: 499 fig1. c).

- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)
- Tunus Kartaca, depozit, 7. yüzyıl, form benzerliği, (Humphrey, 1978: 14, fig 11. 5).
- Kıbrıs Salamis, dolgu, 6. ve 7. yüzyıllar, form benzerliği, (Diederichs 1980: Lev. 19. 201).
- Kudüs Bethany, Ma'oz Hayyim sinagogu, 6. ve 7. yüzyıllar, form benzerliği, (Tzaferis, 1982: 236, Fig. 10. 12).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK**KATALOG NO: 5****MÜZE ENVANTER NO: 87.17.7****BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.****BULUNTU KONUMU: Mezar içi.****ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı: 3.4 cm****Yükseklik: 10.9 cm****Kaide çapı: 3.2 cm****KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.**

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.**ASTAR RENGİ: (10 YR 7/2) Soluk kahverengi.**

BEZEME: Boyun üzerinde düzleştirilmiş spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında nokta bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, birbirini takip eden üst üste yerleştirilmiş üçlü dalga motiflerinden oluşur. Bu motifler, alt kısımda üç adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikkeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 6

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.8

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 2.6 cm

Yükseklik: 11.5 cm

Kaide çapı: 3.8 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun silindirik boyunlu, basık ovoid gövdeli ve yuvarlatılmış düz diplidir. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir

HAMUR RENGİ:(7.5 YR 7/6) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (10 YR 8/4) Soluk kahverengi.

BEZEME: Kulp gövde bağlantısı hizasında tek bir kazıma çizgi bulunur.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).
- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).

- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)
- Kudüs Şam Kapısı, Bizans tabakası, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Wightman, 1989: 17, Lev. 21. 12).

-
TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 7

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.9

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı:

Yükseklik: 12.9 cm

Kaide çapı: 4.6 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı tamamen, boynun da bir kısmı kırıktır. Kabın diğer kısımları sağlamdır.

FORM: Uzun huni biçimli boyun, yukarıya doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ:(7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/2) Soluk kahverengi.

BEZEME: Boyun üzerinde düzleştirilmiş spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında kazıma bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, birbirine zıt yönde yerleştirilmiş radyal çizgi demetlerinden oluşur. Bu bezeme alanı, alt kısımda tek bir kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikkeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK**KATALOG NO: 8****MÜZE ENVANTER NO: 87.17.10****BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.****BULUNTU KONUMU: Mezar içi.****ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı: 2.8 cm****Yükseklik: 11.9 cm****Kaide çapı: 3.9 cm****KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.**

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.**ASTAR RENGİ: (10 YR 8/2) Soluk kahverengi.**

BEZEME: Boyun üzerinde düzleştirilmiş spiral oluklar bulunur. Kulp gövde bağlantısının hemen altında bir adet kazıma çizgi bulunur.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 9

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.11

BULUNTU YERİ: İcel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı:

Kaide çapı: 3.4 cm

Yükseklik: 12.4 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı ve boyunun bir kısmı kırıktır. Kabın diğer kısımları sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve yuvarlatılmış düz diplidir. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/6) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/2) Soluk kahverengi.

BEZEME: Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında nokta bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, birbirini takip eden, uçları aşağı doğru bakan üçlü yay grupları ve içlerine yerleştirilmiş, uçları yukarı doğru bakan daha küçük boyutlu üçlü yay gruplarından oluşur. Bezeme alanı, alt kısımda iki adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, 5 ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : 88, Fig 53-530).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİ

KATALOG NO: 10

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.12

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 5.4 cm

Yükseklik: 13.9 cm

Kaide çapı: 4.7 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.

FORM: Yuvarlatılmış ağız kenarına sahiptir. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru hafifçe genişler. Ovoid gövdeli ve düz diplidir. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılıdır.

HAMUR RENGİ:(7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (10 YR 8/2) Soluk kahverengi.

BEZEME: Boyunun üst yarısında ve gövde kulp bağlantısının hemen altında, çarkta oluklama yöntemi ile dokuz adet oluk açılmıştır.

KAYNAKÇA:

- Kıbrıs Salamis, 6. ve 7. yüzyıllar, form benzerliği,(Diederichs, 1980: Lev. 19. 200, 202, 203, 204).

-

İstanbul Saraçhane, depozit, , 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Hayes, 1992: 94, Fig. 36. 3).

- Kudüs bölgesi Davut Kenti, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Magneş, 1992: Fig. 10. 1, Lev. 5).

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnekler referans alınarak 6 ve 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 11

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.13

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 3.6 cm

Yükseklik: 15.0 cm

Kaide çapı: 4.4 cm

KORUNMA DURUMU: Disk biçimli düzleştirilmiş çark dibinin bir kısmı kırıktır. Kabın diğer kısımları sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/6) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (10 YR 8/2) Soluk kahverengi.

BEZEME: Boyun üzerinde düzleştirilmiş spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında kazıma bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, birbirine zıt yönde yerleştirilmiş radyal çizgi demetlerinden oluşur. Bu bezeme alanı, alt kısımda beş adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).

- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 12

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.14

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 2.4 cm

Yükseklik: 12 cm

Kaide çapı: 3.9 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.

FORM: Hafifçe dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, gövdeye doğru genişler. Oval gövdeli ve yuvalatılmış düz diplidir. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ:(7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (10 YR 8/4) Soluk kahverengi.

BEZEME: Boyun üzerinde düzleştirilmiş spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında tarak bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, süregelen bir şekilde devam eden dalga motiflerinden oluşur. Bezeme alanı, alt kısımda tek bir kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).
- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 13

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.15

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 3.7 cm

Yükseklik: 12.4 cm

Kaide çapı: 3.3 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı ve boyunun bir kısmı kırıktır. Kabın diğer kısımları sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Ovoid gövdeli ve düz diplidir. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/2) Soluk kahverengi.

BEZEME: Boyunun üst yarısında spiral oluklar bulunur. Kulp gövde bağlantısının hem alt hem de üst kısmında tek bir kazıma çizgi ile ayrılarak, iki adet yatay bezeme alanı oluşturulmuştur. Her iki alanda da tarak bezek tekniğinde düzensiz yerleştirilmiş yay demetleri yer alır. Altteki bezeme alanı, alt kısımda iki adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a)

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- İstanbul Saraçhane, depozit, 5. Yüzyıl'ın ikinci yarısı, form benzerliği, (Hayes, 1992: 93, Fig. 31. 5).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 14

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.16

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 4.2 cm

Yükseklik: 16.6 cm

Kaide çapı: 5.5 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ:(7.5 YR 7/6) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/2) Soluk kahverengi.

BEZEME: Boyunun üst yarısında spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında kazıma bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme, yatay bir düzenleme ile, uçları aşağı doğru bakan birbirinden bağımsız dördü yarım konsantrik dairelerden oluşur. Bezeme alanı, alt kısımda dört adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK**KATALOG NO:** 15**MÜZE ENVANTER NO:** 87.17.17**BULUNTU YERİ:** İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.**BULUNTU KONUMU:** Mezar içi.**ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı:** 4.2 cm**Yükseklik:** 15.9 cm**Kaide çapı:** 4.9 cm**KORUNMA DURUMU:** Gövdenin alt kısmına ait kırık parça sonradan tümlenmiştir. Kabın diğer kısımları sağlamdır.**FORM:** Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.**HAMUR RENGİ:** (7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.**ASTAR RENGİ:** (10 YR 7/2) Soluk kahverengi.**BEZEME:** Boyunun üst yarısında spiral oluklar bulunur.**KAYNAKÇA:**

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 16

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.18

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 3.1 cm

Yükseklik: 19.4 cm

Kaide çapı: 5.4 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.

FORM: İçe çekik ağızlıdır. Ağız kenarının hemen altında plastik bir bant yer alır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Kulp, boyun gövde bağlantılıdır, ayrıca kulp üzerine ikinci bir kulp daha eklenmiştir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/4) Kırmızımsı sarı.

ASTAR RENGİ: (2.5 YR 8/2) Soluk sarı

BEZEME: Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Kulp gövde bağlantısı hizasında tek bir kazıma çizgi yer alır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).

- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Mısır Elaphantine, kutsal alan, 640 tarihli İslam hakimiyeti *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 140-2 Lev. 78. 25, 26, Lev. 79. 14, Lev. 81. 1)
- Kudüs bölgesi Davut Kenti, 5. Yüzyıl'ın ikinci yarısı, form benzerliği, (Magness, 1992: 122, Fig. 6.9).
- Kudüs bölgesi Khirbet en-Nitla, 6 ve 7. yüzyıllar, form benzerliği, (Kelso ve Baramki, 1957: Lev. 27).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİ

KATALOG NO: 17

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.19

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Nekropol alanı, mezar içi buluntusu.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 5.4 cm

Yükseklik: 16.4 cm

Kaide çapı: 5.5 cm

KORUNMA DURUMU: Gövde üzerindeki küçük bir delik dışında tümüyle sağlamdır.

FORM: Yuvarlatılmış ağız kenarına sahiptir. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru hafifçe genişler. Ovoid gövdeli ve düz diplidir. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılıdır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyun tümüyle çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiştir. Kulp gövde bağlantısının hemen altında da aynı yöntem uygulanarak. dört adet düzleştirilmiş oluk açılmıştır.

KAYNAKÇA:

- Atina Agorası, ostotek, Heraklius sikkesi nedeniyle bu testiler de 7. Yüzyıl'ın ilk yarısına tarihlendirilir, form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 35. N 10, 11).

- Lykia bölgesi Yassı Ada, Bizans batığı, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Bass 1987: 173, Fig. 8-13. P38).

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnekler referans alınarak 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

TEK KULPLU TESTİ

KATALOG NO: 18

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.20

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Nekropol alanı, mezar içi buluntusu.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 5.7 cm

Yükseklik: 14.7 cm

Kaide çapı: 6.4 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.

FORM: Yuvarlatılmış ağız kenarına sahiptir. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru hafifçe genişler. Oval gövdeli ve içbükey (konkav) diplidir. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılıdır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 8/6) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ:

BEZEME: Boyun tümüyle çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiştir. Kulp gövde bağlantısının hemen altında da aynı yöntem uygulanarak dokuz adet düzleştirilmiş oluk açılmıştır.

KAYNAKÇA:

- Kıbrıs Salamis, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Diederichs, 1980: Lev. 19. 200, 202, 203, 204).

- Lykia bölgesi Yassı Ada, Bizans batığı, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Bass, 1987: 171, Fig. 8-12. P27).

-İstanbul Saraçhane, depozit, 655-70 yılları, form benzerliği, (Hayes, 1992: Fig. 39. 26).

- Kudüs bölgesi Beth-Shan, su sarnıcı I. Anastasius (491-518), II. Justinianus (572-573), Maurice Tiberius (589-590), Phokas (602-610) sikkeleri, form benzerliği, (Fitzgerald 1931: Lev. XXXI. 1) .

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnekler referans alınarak 5 ve 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 19

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.21

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı:

Yükseklik: 18.2 cm

Kaide çapı: 6.4 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı ve boynun bir kısmı kırıktır. Kabın diğer kısımları sağlamdır.

FORM: Uzun huni biçimli boyun, yukarıya doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyunun üst yarısında spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında tarak bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme, yatay bir düzenleme ile, uçları kesişecek şekilde birbirine ters yerleştirilmiş, altılı yarım konsantrik dairelerden oluşur. Bezeme alanı, alt kısımda tek bir kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikkeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 20

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.22

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 3.8 cm

Yükseklik: 16.1 cm

Kaide çapı: 4.2 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı ve boynun bir kısmı kırıktır. Kulba ait bir parça sonradan tümlenmiştir. Kabın diğer kısımları sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyunun üst yarısında spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında nokta bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, birbirinden bağımsız üçlü yay motiflerinden oluşur. Bu motifler, alt kısımda üç adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 21

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.23

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 4.2 cm

Yükseklik: 14.8 cm

Kaide çapı: 2.4 cm

KORUNMA DURUMU: Kaidenin bir kısmı kırıktır. Kabin geri kalan kısmı sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ:** (10 YR 7/4) soluk kahverengi**BEZEME:** Boyunun üst yarısında spiral oluklar bulunur.**KAYNAKÇA:**

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).

- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 22

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.24

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 4.0 cm

Yükseklik: 15.4 cm

Kaide çapı: 5.0 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı ve boynun bir kısmı kırıktır. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında nokta bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, birbirini takip eden, uçları aşağı doğru bakan üçlü yay grupları ve içlerine yerleştirilmiş, uçları yukarı doğru bakan daha küçük boyutlu ikili yay gruplarından oluşur. Bezeme alanı, alt kısımda tek bir kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikkeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 23

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.25

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 3.9 cm

Yükseklik: 14.4 cm

Kaide çapı: 5.4 cm

KORUNMA DURUMU: Kulp ve gövdedeki kırıklar sonradan tümlenmiştir. Kabın geri kalan kısmı sağlamdır.

FORM: Dışa katlanmış ve aşağı doğru sarkıtılmış ağız kenarına sahiptir. Uzun boyun, üst kısmı geniş alt kısmı dar silindirik bir yapıya sahiptir. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyunun üst kısmı spiral oluklar ile bezlenmiştir. Gövdenin üst kısmında beş adet kazıma çizgi yer alır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).
- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantına, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TEK KULPLU TESTİCİK

KATALOG NO: 24

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.26

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 5.9 cm

Yükseklik: 13.9 cm

Kaide çapı: 5.7 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarının tamamı ve boynun bir kısmı kırıktır. Kabın geri kalan kısmı sağlamdır.

FORM: Uzun huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli, plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp, boyun gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında tarak bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, kesintisiz devam eden beşli dalga motiflerinden oluşur. Bezeme alanı, alt kısımda iki adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİ**KATALOG NO:** 25**MÜZE ENVANTER NO:** 87.17.27**BULUNTU YERİ:** İçel Merkez, Mentеш Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.**BULUNTU KONUMU:** Mezar içi.**ÖLÇÜLERİ:**

Ağız çapı: 5.9 cm

Yükseklik: 14 cm

Kaide çapı: 5.4 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.**FORM:** Dışa çekik ağızlıdır. Kısa boyunlu, armut biçimli gövdeli ve içbükey (konkav) tabanlıdır. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılıdır.**HAMUR RENGİ:** (5 YR 6/6) gri**ASTAR RENGİ:** astarsızdır.**BEZEME:** Boyun üzerinde tek bir kazıma çizgi bulunur.**KAYNAKÇA:**

- Lyykia bölgesi, Yassı Ada Bizans batığı, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Bass, 1982: Fig. 3-18. 1).

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnek referans alınarak 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

YONCA AĞIZLI TESTİ

KATALOG NO: 26

MÜZE ENVANTER NO: 87.17.28

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 7.4 cm

Yükseklik: 17.5 cm

Kaide çapı: 8.8 cm

KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.

FORM: Körelmiş yonca ağızlıdır. Uzun silindirik boyunlu, ovoid gövdeli ve içbükey (konkav) diplidir. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılıdır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 8/6) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ:

BEZEME: Ağız kenarı altında plastik bir şerit yer alır. Kulp gövde bağlantısı hizası çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiştir.

KAYNAKÇA:

- Kıbrıs Salmis, mezar ve Campanopetra Bazilikası, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Diederichs, 1980: 54, Fig. 19. 195).
- İstanbul Saraçhane, depo, 7. Yüzyıl'ın ilk yarısı, form benzerliği, (Hayes, 1992: 95, Fig. 36. 5).
- Anemurion, Hamam, 583-601/2 tarihli 37 adet sikke, hamur yapısı ve form benzerliği, (Williams, 1989: 86, Fig. 52. 526).

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnekler referans alınarak 6 ve 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

YONCA AĞIZLI TESTİ**KATALOG NO: 27****MÜZE ENVANTER NO: 87.17.29****BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Menteş Köyü, Eşeköreni mevki, 5. pafta, 397. parsel.****BULUNTU KONUMU: Mezar içi.****ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı: 6.3 cm****Yükseklik: 21.3 cm****Kaide çapı: 7.9 cm****KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.**

FORM: Körelmiş yonca ağızlıdır. Uzun silindirik boyunlu, ovoid gövdeli ve hafifçe içbükey (konkav) diplidir. Tek şerit kulp, ağız kenarından çıkıp, ağız kenarını aşarak gövde de sonlanır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 8/6) kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ:**

BEZEME: Kabın ağız kenarı ile kulp gövde bağlantısı hizası arası, çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiştir.

KAYNAKÇA:

- Kıbrıs Salamis, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Diederichs, 1980: 54, Fig. 18. 193).
- Kıbrıs Dhiorios, seramik fırını, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Catling, 1972: 6, Fig. 5. P157).
- Atina Agorası, ostotek, 610-641 tarihli bir Heraklius sikkesi, form benzerliği, (Robinson, 1959: 121, Lev. 35. N7).
- İstanbul Saraçhane, depozit, 655-70 tarihli, form benzerliği, (Hayes, 1992: 163, Fig. 42. 102).

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnek referans alınarak 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

YONCA AĞIZLI TESTİ**KATALOG NO: 28****MÜZE ENVANTER NO: 91.4.1****BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39****BULUNTU KONUMU: Mezar içi.****ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı: 6.4 cm****Yükseklik: 15.9 cm****Kaide çapı: 7.2 cm****KORUNMA DURUMU: Kap tümüyle sağlamdır.**

FORM: Körelmiş yonca ağızlıdır. Uzun huni biçimli boyun gövdeye doğru hafifce genişler. ovoid gövdeli ve düz diplidir. Tek şerit kulp, ağız kenarından çıkıp, ağız kenarını aşarak gövde de sonlanır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 8/6) kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ:**

BEZEME: Ağız kenarı altında bir adet plastik şerit bulunur. Boyun gövde bağlantısı ile kulp gövde bağlantısı hizası arasında kalan kısım, çarkta oluklama yöntemi ile bezenmiştir.

KAYNAKÇA:

- Kıbrıs Salamis, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Diederichs, 1980: 54, Fig. 19. 198).
- Atina Agorası, ostotek, Heraklius sikkesi ile 7. Yüzyıl'ın ilk yarısına verilir, form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 35. N7).
- Kudüs bölgesi Beth-Shan, su sarnıcı, 6. ve 7. yüzyıllar, form benzerliği, (Fitzgerald, 1931: 37, Lev. XXXI. 7).

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnek referans alınarak 6 ve 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

TESTİCİK**KATALOG NO:** 29**MÜZE ENVANTER NO:** 91.4.2**BULUNTU YERİ:** İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39**BULUNTU KONUMU:** Mezar içi.**ÖLÇÜLERİ:**

Ağız çapı: 3.2 cm

Yükseklik: 17.8 cm

Kaide çapı: 6.0 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı ve boynunun bir kısmı kırıktır. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.**FORM:** Dışa çekik ağızlıdır. Uzun, huni biçimli boyun ağız kenarına doğru genişler. Boyun gövde geçişinde sivri kesitli iki adet sırt oluşturulmuştur. Armut gövdeli ve yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp boyun-gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.**HAMUR RENGİ:** (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ:** (10 YR 7/4) soluk kahverengi**BEZEME:** Boynun üst yarısında spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında nokta bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme, yatay bir düzenleme ile, uçları aşağı doğru bakan geniş yay grupları içinde uçları yukarı doğru bakan daha küçük boyutlu yay gruplarından oluşur. Bezeme alanı üç adet kazıma çizgiden oluşan bir bant ile sınırlanır.**KAYNAKÇA:**

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİCİK

KATALOG NO: 30

MÜZE ENVANTER NO: 91.4.3

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 3.2 cm

Yükseklik: 17.1 cm

Kaide çapı: 4.7 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı ve dip kısmında küçük birer kırık vardır. Kabın diğer kısımları sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun, huni biçimli boyu ağız kenarına doğru genişler. Boyun-gövde geçişinde sivri kesitli plastik bir sırt oluşturulmuştur. Armut gövdeli ve yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp boyun-gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boynun üst yarısında spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında tarak bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme, yatay bir düzenleme ile, stilize olmuş beşli yay motiflerinden oluşur. Bezeme alanı dört adet kazıma çizgiden oluşan bir bant ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİCİK

KATALOG NO: 31

MÜZE ENVANTER NO: 91.4.4

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 3.2 cm

Yükseklik: 14.2 cm

Kaide çapı: 4.5 cm

KORUNMA DURUMU: Kulp tümüyle kırıktır. Boyun ile gövde sonradan tümlenmiştir. Kabin geri kalan kısımları sağlamdır.

FORM: Dışa çekik ağızlıdır. Uzun, huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Boyun-gövde geçişinde sivri kesitli bir adet plastik sırt oluşturulmuştur. Armut gövdeli ve yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp kırık olup, bağlantı yerlerinden anlaşıldığı üzere boyun-gövde bağlantılıdır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/4) kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ:** (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boynun üst yarısında spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında tarak bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme, yatay bir düzenleme ile, uçları aşağı doğru üçlü yay gruplarından oluşur. Bezeme alanı dört adet kazıma çizgiden oluşan bir bant ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikkeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİCİK

KATALOG NO: 32

MÜZE ENVANTER NO: 91.4.5

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı:

Yükseklik: 9.4 cm

Kaide çapı: 3.3 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız kenarı tümüyle kırıktır. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.

FORM: Uzun, huni biçimli boyun yukarıya doğru hafifçe genişler. Boyun-gövde geçişinde sivri kesitli bir adet plastik sırt oluşturulmuştur. Armut gövdeli ve yüksek ayaklıdır. Tek şerit kulp boyun gövde bağlantılıdır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 8/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boynun üzerinde spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında, kazıma bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme, yatay bir düzenleme ile, üst sırada birbirinden bağımsız yerleştirilmiş uçları yukarı doğru bakan dört'lü yarım konsantrik dairelerden alt sırada da uçları aşağı doğru bakan beş'li yarım konsantrik dairelerden oluşur. Bezeme alanı, tek bir kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).

- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİCİK**KATALOG NO:** 33**MÜZE ENVANTER NO:** 91.4.6**BULUNTU YERİ:** İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39**BULUNTU KONUMU:** Mezar içi.**ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı:** 3.0 cm**Yükseklik:** 8.5 cm**Kaide çapı:** 3.5 cm**KORUNMA DURUMU:** Kap tümüyle sağlamdır.**FORM:** Dışa çekik ağızlıdır. Uzun, silindirik boyunlu, armut gövdeli ve yuvarlatılmış düz diplidir. Tek şerit kulp ağız-gövde bağlantılıdır.**HAMUR RENGİ:** (7.5 YR 7/6) kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ:** (10 YR 7/4) soluk kahverengi**BEZEME:** Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında, nokta bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, uçları aşağı doğru bakan ikili yay dizilerinden oluşur.**KAYNAKÇA:**

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).

- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantına, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)
- Tunus Kartaca, depozit, 7. yüzyıl, form benzerliği, (Humphrey, 1978: 14, fig 11. 5).
- Kıbrıs Salamis, dolgu, 6. ve 7. yüzyıllar, form benzerliği, (Diederichs 1980: Lev. 19. 201).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

EMZİKLİ TESTİCİK**KATALOG NO: 34****MÜZE ENVANTER NO: 91.4.7****BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39****BULUNTU KONUMU: Nekropol alanı, mezar içi buluntusu.****ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı: 8.5 cm****Yükseklik: 8.5 cm****Kaide çapı: 3.6 cm****KORUNMA DURUMU: Kabin tümü sağlamdır.**

FORM: Yuvarlak ağızlıdır. Uzun, huni biçimli boyun, ağız kenarına doğru genişler. Ovoid gövdeli ve yuvarlatılmış düz diplidir. Kulp gövde bağlantısı hizasında bir adet emzik bulunur. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi**

BEZEME: Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında, nokta bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, uçları aşağı doğru bakan ikili yay dizilerinden oluşur.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).
- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni 1962: 27, Fig. 17. 15).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantına, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

YONCA AĞIZLI TESTİCİK**KATALOG NO: 35****MÜZE ENVANTER NO: 91.4.8****BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39****BULUNTU KONUMU: Nekropol alanı, mezar içi buluntusu.****ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı:****Yükseklik: 15 cm****Kaide çapı: 4.7 cm****KORUNMA DURUMU: Kulbun bir kısmı kırıktır. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.****FORM: Körelmiş yonca ağızlıdır. Yuvarlatılmış ve hafifçe dışa çekik ağızlıdır. Boyun-gövde geçişi belli değildir. Gövde torba biçimlidir. Yuvarlatılmış düz diplidir. Tek şerit kulp kırık olmasına rağmen., bağlantı yerlerinden anlaşıldığı üzere, ağız gövde bağlantılıdır.****HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/4) kırmızımsı sarı****ASTAR RENGİ: (10 YR 8/4) soluk kahverengi****BEZEME: Bezemesizdir.****KAYNAKÇA:**

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).
- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).

- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Kudüs bölgesi Khirbet en-Nitla, 6. ve 7. yüzyıllar, form benzerliği, (Kelso ve Baramki, 1949-51: 288, Lev. 27. N1, N2).
- Kıbrıs Salamis, Bizans dönemi, form benzerliği, (Diederichs, 1980: 55).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantına, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİCİK**KATALOG NO: 36****MÜZE ENVANTER NO: Etüd No 19****BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39****BULUNTU KONUMU: Mezar içi.****ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı:****Yükseklik: 12.9 cm****Kaide çapı: 3.9 cm****KORUNMA DURUMU: Ağız ve kulp tümüyle, boyun da büyük ölçüde kırıktır. Kabın geri kalan kısmı sağlamdır.****FORM: Boyun kırık olmayan kısımlarından anlaşıldığı üzere huni biçimli olup, gövdeye doğru genişler. Ovoid gövdeli ve yuvarlatılmış düz diplidir. Kulp kırık olmasına rağmen, bağlantı yerinden anlaşıldığı üzere gövdenin üst kısmında sonlanır.****HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı****ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi****BEZEME: Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Kulp gövde bağlantısı hizasında üç adet yatay kazıma çizgi yer alır.****KAYNAKÇA:**

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).

- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantına, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİCİK

KATALOG NO: 37

MÜZE ENVANTER NO: Etüd No 20

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı:

Yükseklik: 9.8 cm

Kaide çapı: 3.6 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız ve kulp tümtiyle boyun da büyük ölçüde kırıktır. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.

FORM: Boyun, kırık olmayan kısmından anlaşıldığı üzere, huni biçimli olup, gövdeye doğru genişler. Ovoid gövdeli ve yuvarlatılmış düz diplidir. Kulp kırık olmasına rağmen, bağlantı yerinden anlaşıldığı üzere gövdenin üst kısmında sonlanır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/4) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boynun kırık olmayan kısımları spiral oluklar ile bezenmiştir. Gövdenin üst yarısı tarak bezek tekniği uygulanmıştır. Bu bezeme yatay bir düzenleme ile, uçları aşağı doğru bakan sekiz'li yay dizilerinden oluşur.Bezeme alanı, tek bir kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).
- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİ

KATALOG NO: 38

MÜZE ENVANTER NO: Etüd No 21

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı:

Yükseklik: 11.9 cm

Kaide çapı: 8.9 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız tümüyle, boyun da büyük ölçüde kırıktır. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.

FORM: Boyun, kırık olmayan kısımlardan anlaşıldığı üzere, huni biçimli olup, gövdeye doğru genişler. Oval gövdeli ve içbükey (konkav) diplidir.

HAMUR RENGİ:(7.5 YR 8/6) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ:

BEZEME: Gövde yüzeyinde, çarkta oluklama yöntemi uygulanarak on bir adet düzleştirilmiş oluk oluşturulmuştur.

KAYNAKÇA:

-- Kıbrıs Salamis, mezar ve Campanopetra Bazilikası, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Diederichs, 1980: 54, Fig. 19. 195).

- İstanbul Saraçhane, depozit, 7. Yüzyıl'ın ilk yarısı, form benzerliği, (Hayes, 1992: 95, Fig. 36. 5).

- Anemurion, Hamam, 583-601/2 tarihli 37 adet sikke, hamur yapısı ve form benzerliği, (Williams, 1989: 86, Fig. 52. 526).

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnekler referans alınarak 6 ve 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

TESTİCİK

KATALOG NO: 39

MÜZE ENVANTER NO: Etüd No 22

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: 2.8 cm

Yükseklik: 5.5 cm

Kaide çapı:

KORUNMA DURUMU: Gövdenin ve kaidenin büyük bir kısmı yoktur. Kabın geri kalan kısımları ise sağlamdır.

FORM: yuvarlatılmış ağız kenarına sahiptir. Uzun, silindirik boyunludur. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılıdır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyun üzerinde spiral oluklar bulunur. Gövdenini büyük bir kısmı kırık olmasına rağmen, kulp gövde bağlantısı hizasında da spiral oluklar yer alır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme ve form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-c)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).

TARİHLEME: Kaynakça'da verilen benzer örnekler referans alınarak 6 ve 7. yüzyıl'a tarihlendirilir.

EMZİKLİ TESTİCİK**KATALOG NO:** 40**MÜZE ENVANTER NO:** Etüd edilmemiştir.**BULUNTU YERİ:** İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39**BULUNTU KONUMU:** Mezar içi.**ÖLÇÜLERİ:****Ağız çapı:****Yükseklik:** 6.4 cm**Kaide çapı:** 3.5 cm**KORUNMA DURUMU:** Ağız ve kulp tümüyle, boyun da büyük ölçüde kırıktır. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.**FORM:** Boyun, kırık olmayan kısımlardan anlaşıldığı üzere, huni biçimlidir. Gövde Ovoid gövdeli ve yuvarlatılmış düz diplidir. Kulp gövde bağlantısı hizasında bir adet emzik bulunur. Kulp kırık olmasına rağmen, bağlantı yerinden anlaşıldığı üzere gövde de sonlanır.**HAMUR RENGİ:** (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı**ASTAR RENGİ:** (10 YR 7/4) soluk kahverengi**ASTAR RENGİ:****BEZEME:** Gövde üzerinde bir adet yatay kazıma çizgi yer alır.**KAYNAKÇA:**

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d)
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, Kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : 499 fig1. c).

- Anemurion, Hamam, 540 tarihi *terminus post quem* 'dir, hamur ve form benzerliği,(Williams, 1989: 108, Fig. 54. 544).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni 1962: 27, Fig. 17. 15).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : fig 43).
- Mısır Elephantına, Bizans kutsal alanı, 6. yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler 1991 : lev 80. 17, 18)

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİCİK

KATALOG NO: 41

MÜZE ENVANTER NO: Ettid edilmemiştir.

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı:

Yükseklik: 12.3 cm

Kaide çapı: 3.0 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız ve boynun büyük bir kısmı kırıktır. Gövdede kırık olan iki parça sonradan tümlenmiştir. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.

FORM: Boyun, kırık olmayan kısımlardan anlaşıldığı üzere, huni biçimlidir. Oval gövdeli ve düz halka diplidir. Tek şerit kulp, ağız gövde bağlantılı olup, yukarıya çekilmiş bir yapıya sahiptir.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/6) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 8/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyun üzerinde kalınlaştırılmış spiral oluklar bulunur. Gövdenin üst yarısında nokta bezek tekniği uygulanmıştır. Bezeme yatay bir düzenleme ile, birbiri ardına dizilmiş uçları aşağı doğru bakan ikili yay dizileri ve yayların içine yerleştirilmiş nokta rozetlerden oluşur. Bezeme alanı, iki adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- İran Susa, Artaxerxes'in sarayı, 7. Yüzyıl, form benzerliği, (Boucharlat ve Labrousse, 1979: 71, Fig. 27. 14).

- Kudüs bölgesinde Yahudi Mahallesi, Nea Kilisesi, 543 Kilisenin yapım tarihi seramikler için referans alınır, form benzerliği, (Magness, 1993: 119, Fig. 2. 32).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

TESTİCİK

KATALOG NO: 42

MÜZE ENVANTER NO: Etüd edilmemiştir.

BULUNTU YERİ: İçel Merkez, Lagos Tesisleri yanı, Barbaros Mah. R D/4 K: 39

BULUNTU KONUMU: Mezar içi.

ÖLÇÜLERİ:

Ağız çapı: cm

Yükseklik: 12.0 cm

Kaide çapı: 5.4 cm

KORUNMA DURUMU: Ağız, boyun ve gövdenin büyük bir kısmı kırıktır. Gövdede kırık olan parçaların bir kısmı sonradan tümlenmiştir. Kabın geri kalan kısımları sağlamdır.

FORM: Boyun, kabın kırık olmayan kısımlarından anlaşıldığı üzere, huni biçimlidir. Armut biçimli (priform) gövdeli ve masif yüksek ayaklıdır.

HAMUR RENGİ: (7.5 YR 7/2) kırmızımsı sarı

ASTAR RENGİ: (10 YR 7/4) soluk kahverengi

BEZEME: Boyun-gövde geçişi üzerinde sivri kesitli iki adet plastik şerit oluşturulmuştur. Gövdenin üst yarısında kazıma bezek tekniği uygulanmıştır. Bezeme yatay bir düzenleme ile, birbiri ardına dizilmiş uçları aşağı doğru bakan dört'lü yarım konsantrik dairelerden oluşur. Bezeme alanı, üç adet kazıma çizgi ile sınırlanır.

KAYNAKÇA:

- Tarsus Gözlükule, Roma yapısı ve mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Goldman 1950 : fig 168. a-m).
- Tarsus Cumhuriyet Alanı, kanal buluntusu, 6. ve 7. yüzyıllar, hamur yapısı, bezeme benzerliği, (Zoroğlu-Doğan-Adıbelli 1997 : fig 1. a-d).
- Tarsus Donuktaş, Roma yapısı, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Baydur 1986: 16, Fig. 35-36).

- Anemurium, Hamam ve Palestra, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi, hamur yapısı, bezeme, form benzerliği, (Williams 1989 : fig 51-53).
- Antiocheia, Roma yapısı, 5. ve 6. yüzyıllar, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Waage 1948 : fig 138).
- Zephyrion Gayrettepe, mezar, tarihsiz, hamur yapısı ve bezeme benzerliği, (Ünlü-Gürkan 1998 : 90).
- Atina Agorası, kuyu, 2. Tiberius (578-582) ve Mauricius Tiberius (582-602) sikkeleri bulunmuştur. Bu kuyu için, Slav İstilaları nedeniyle 6. Yüzyıl'ın son çeyreği *terminus ante quem* 'dir, bezeme ve form benzerliği, (Robinson, 1959: 84, Lev. 34. M 367).
- Kudüs bölgesi Ramat Rahel, hamam-ev kompleksinin güneyindeki döşeme, 6. Yüzyıl'a tarihlendirilen dokuz adet sikke, form benzerliği, (Aharoni, 1962: 27, Fig. 17.17).
- Kudüs bölgesi Bethany Kenti, mağara oyuğu, 571-572 tarihli bir sikke, form benzerliği, (Saller, 1957: 97, Fig. 60. 3874, Fig. 48. 3976, 3202).
- Ürdün Dibon, teras duvarı, 2. Theodosius (408-450), 1. Leo (457-474) ve 1. Anastasius (491-518) sikeleri bulunmuş olup son sikkenin tarihi 6. yüzyıl, *terminus post quem*'dir, form benzerliği, (Tushingham 1972 : 73, Fig. 4. 3).
- Mısır Elephantina, Bizans kutsal alanı, 6. Yüzyıl, form benzerliği, (Gempeler, 1991: 123, Lev. 80. 17, 18).

TARİHLEME: Kaynakçada verilen benzer örneklerin tarihleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar önerilir.

ÖZET

"İçel Müzesi'ndeki Erken Bizans Dönemi Seramik Buluntuları" başlıklı yüksek lisans çalışmasında 42 adet pişmiş toprak kap incelenmektedir. Bu kaplar testi, testicik ve maşrapa formlarına sahip olup, İçel Müzesi tarafından 1987'de İçel İli Menteş Köyü, Eşeköreni mevkiinde yapılan kurtarma kazısında ve 1991 Barbaros Mahallesi Kurtarma Kazısında ele geçmiştir.

Zephyrion antik kenti sınırları içerisinde yer alan bu iki merkezde birbiriyle aynı özellikleri taşıyan kist mezar grupları bulunmaktadır. İnceleme grubumuzu oluşturan pişmiş toprak eserler bu mezarlar içinde ölüntün ayakucunda bulunan kireç harcı içerisine yerleştirilmişlerdir. Ölü hediyesi olarak kullanılan bu eserler kontekt vermemelerine rağmen kesin buluntu yerlerinin bilinmesi bakımından bölgenin Erken Bizans dönemi arkeolojisini aydınlatmaya katkıda bulunurlar.

İnceleme grubumuzda yer alan testiciklerin benzer örnekleri, Kilikia bölgesi yerleşimleri, Kuzey Suriye, Kudüs ve çevresi, Kuzey Afrika, Kıbrıs, Konstantinopolis ve Yunanistan'a kadar geniş bir alanda ele geçer. Fakat bu merkezlerden sadece Kilikia bölgesi içinde yer alan Zephyrion Gayrettepe, Tarsus Donuktaş, Gözlükule, Antik Yol ve Anemurion buluntuları ile ortak bir atölyede üretilmişçesine bütün özellikleri bakımından benzerlik kurulabilir. Kilikia bölgesi dışında inceleme grubumuzda yer alan testiciklerin en yoğun etkilendikleri merkezler Kudüs ve çevresinde yoğunlaşır. Buradaki merkezlerin seramik endüstrisi ile Kilikia bölgesi arasındaki ilişki din ve ticaret üzerinde temellendirilebilir. Antiocheia'da ele geçen benzer örnekler de bu etkileşimin Kuzey Suriye üzerinden gerçekleştirilmiş olabileceği ihtimalini doğurur.

İnceleme grubumuzda yer alan testicikler diğer merkezlerden etkilenmiş olmalarına rağmen, Tarsus ve Anemurion örnekleri ile bütün özellikleri yönünden ortak

olmaları nedeniyle Kilikia bölgesi içinde özgün bir atölyeden üretilmiş olmalıdırlar. Aynı görüş testicik ve maşrapalar için de geçerlidir. Çünkü bu tür kaplar da tekdüze ve kaba üretimleri ile bölge halkının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, ancak bölge içerisinde alım-satımı yapılabilecek özensiz bir işçilik ürünüdürler.

İnceleme grubumuzdaki testi, testicik ve maşrapaların benzer buluntu veren merkezlerin kontekstleri referans alınarak 5. ve 7. yüzyıllar arasında Erken Bizans döneminde Kilikia bölgesi içinde yer alan, özgün bir atölye üretimi olabilecekleri düşünülmektedir.

SUMMARY

In this study, which is called as "The Ceramic Finds from the Early Byzantine Period in the İçel Museum," a 42-piece group of pottery is investigated. This group, which includes jugs, juglets and mugs, is obtained from the two rescue excavations by the İçel Museum in the Eşeköreni site in Menteş village in 1987, and in the Barbaros District in 1991 (both are in the İçel Province).

These two sites, which were once within the boundaries of the ancient city of Zephyrion, include the graves of the same characteristics. The pottery group were placed in the mortar on the feet side of deads. Even though these graves do not offer good context to determine the date of the finds, they contribute to the illumination of the archaeology of the region during the Early Byzantine Period.

Similar samples of the juglets in the investigated group are also found in the sites of Cilicia, Northern Syria, Jerusalem and its neighborhood, Northern Africa, Cyprus, Constantinopolis and Greece. However, only the Cilician sites, such as Gayrettepe in Zephyrion, Donuktaş, Gözlükule, Antik Yol in Tarsus and the ones in Anemurion yield the closest samples. In fact, these samples can be said to be the product of the same workshop since they exhibit exactly the same characteristics. The juglets in the investigation group seem to be affected from the examples from Jerusalem and its vicinity. The relationship between the ceramic industries of Cilicia and the Jerusalem region can be established upon the religion and regional trade. Some similar finds from Antiocheia motivate the idea that the interaction between the Cilicia region and the Jerusalem region took place through the cultural and commercial medium of Northern Syria.

Even though the juglets in the investigation group were affected by different centers, they constitute a natural class with the examples from Tarsus and Anemurion in all

respects. This judgement holds for the jugs and mugs in the Zephyrion group. Since these vessels represent a poor quality of production -they are monotonous and coarse- they could not have been traded out of Cilicia. Rather, they served to the daily needs of the people in the region with their careless craftsmanship.

The jugs, juglets and mugs in our investigation group can be said to be produced in a single workshop between the 5th and the 7th centuries B.C. during the Early Byzantine period with respect to the contexts provided by the sites that yield similar pottery.

KAYNAKÇA

- Abadie-Reynal, C. 1989. *Ceramique et commerce dans la bassin égéen, Hommes et richesses dans L'empirebyzantini*, IVe-VII E, Paris, 143-159.
- Aharoni, Y. 1962. *Excavations at Ramat Rahel*. Rome: Centro di Studi Semitici.
- Anonymi Stadiasmus sire peripulus maris magni, C. Müller (Derl.) içinde, *Geographi Graeci Minores* (GGM), I & II. Paris, 427-514.
- Atlan, S. 1970. *Roma Tarihi'nin ana hatları, I. kısım, cumhuriyet devri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Ayasofya Müzesi Yıllığı*. 1965. No 6. İstanbul: Ayasofya Müzesi Yayınları.
- Aydınoglu, Ü. 1998. *Doğu Dağlık Kilikya'da Villae Rusticae*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Bass, G. F. 1982. The pottery. G. F. Bass ve F. H. van Doorninck Jr. (Derl.) içinde, *Yassı Ada I (155-188)*. College Station, Texas: Texas A. & M. University Press.
- Baydur, N. 1986. Tarsus Donuktaş kazısı 1985, *VIII. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildirileri*, II. Cilt, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Beaufort, F. 1812. *Karamania or a brief description of the South Coast of Asia-Minor and of the remains of the antiquity*. London.
- Boucharlat, R. ve Labrousse, A. 1979. *Le Palais D'Artaxerxès II sur la rive droite du chaour à Suse*. D.A.F.I. Délégation Archéologique Française en Iran, 10 (1979).
- Broughton, T. R. S. 1938. *An economic survey of Ancient Rome, Roman Asia*. Baltimore.
- Catling, H. W. 1972. An Early Byzantine pottery factory at Dhiorios in Cyprus. *Levant* 4, 1-82.

- Crowfoot, J. W., Crowfoot, G. M. ve Kenyon, K. M. 1957. *The objects from Samaria*. London: Palestine Report Fund.
- Çıplak, N. 1968. Tarih bölümü. *İçel il yillığı 1973* (1-8).
- Delougaz, P. ve Haines, R. 1960. *A Byzantine church at Khirbet al-Karak*. Chicago: University of Chicago Press.
- Devreesse, R. 1945. *Le Patriarchat d'Antioche depuis la Paix de L'Eglise Jusqu'a la Conquête Arabe*. Paris: Librairie Le Coffre.
- Diederichs, C.1980. *Salamine de Chypre IX: Céramiques Hellénistiques, Romaines et Byzantines*. Paris.
- Doğer, L. 2000. *İzmir Arkeoloji Müzesi örnekleriyle kazıma dekorlu Ege-Bizans seramikleri*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Er-Scarborough, Y. 1991. *The funerary monuments of Cilicia Tracheia*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Cornell University.
- Ergeç, R. 2001. Anazarbus antik kenti ve nekropolü. *La Cilicie: Espaces et pouvoirs locaux* (Kilikia: Mekanlar ve yerel güçler, M.Ö. 2. bin yıl - M.S. 4. yüzyıl), *Varia Anatolica XIII* içinde. İstanbul.
- Ergin, A. Ş. 1973. İçel, tarih bölümü. *İçel il yillığı 1973*. Mersin: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Fitzgerald, G. M. 1931. *Beth-shan excavations 1921-1923: The Arab and Byzantine levels*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Fleming, S. J. 1999. *Roman glass*. Philadelphia.
- Gempeler, R. D. 1992. *Elephantine X: Die Keramik römischer bis frühharabischer zeit*. Mainz am Rhein: Verlag Philipp von Zabern.
- Gihon, M. 1974. Fine Byzantine wares from the South of Israel. *Palestine Exploration Quarterly*, 119-139.

- Goldman, H. 1950. *Excavations at Gözlükule: Hellenistic and Roman Periods*. Princeton University Press.
- Grant, M. 2000. *Roma'dan Bizans'a: İ.S. Beşinci Yüzyıl*. (Çev. Z. Zühre İlkelen). İstanbul: Homer Kitabevi.
- Hayes, J. W. 1972. *Late Roman pottery*. London: British School at Rome.
- Hellenkemper, H. ve Hild, F. 1990. *Kilikien und Isaurien*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Hill, S. 1996. *The Early Byzantine churches of Cilicia and Isauria*, Birmingham Byzantine and Ottoman Monographs, Vol. 1, Hampshire: Variorum.
- Honigman, E. (Derl.) 1939. *Le synekdemios d'Hierokles*. Brussel.
- Humphrey, J. H. 1978. *Excavations at Carthage 1976, conducted by the University of Michigan*. Ann Arbor: American Schools of Oriental Research.
- Jones, A. H. M. 1937. *The cities of the Eastern Roman provinces*. Oxford: Oxford University Press.
- Jones, F. F. 1950. The pottery. H. Goldman (Derl.) içinde, *Excavations at Gözlükule, Tarsus, The Hellenistic and Roman periods*. Princeton.
- Kazhdan, A. P. Talbot, A.-M. ve Gregory, T. E. 1991. *The Oxford dictionary of Byzantium*. New York: Oxford University Press.
- Kelso, J. L. ve Baramki, D. C. 1949-1951. Excavations at New Testament Jericho and Khirbet en-Nitla. *Annual of the American Schools of Oriental Research*, 29-30. New Haven, CT: American Schools of Oriental Research.
- Kirsten. 1974. Elaiussa-Sebaste. M. Mansel (Derl.) içinde, *Elaiussa-Sebaste in Kilikien Ein Ausgrabungswunsch an den Ausgraber von Side und Perge*.
- Koşay, H. Z. 1968. Kilikya tarihi. *Anatolian Studies*, 32 (1968), 298.

- Langlois, V. 1861. *Voyage Dans le Cilicie dans les Montagnes de Taurus*. Paris.
- Langlois, V. 1947. *Eski Kilikya* (Çev. M. Rahmi Balaban). Mersin: Mersin Halkevi Yayınları.
- Lemerle, P. Fl. Appaulius Iilus Trocundes, *Syria* 40 (1963) 315-322.
- Lenski, N. 1999. Relations between coast and hinterland in Rough Cilicia. *Varia Anatolica* XIII, La Cilicie: Espaces et Pouvoirs Locaux. Table Ronde Internationale, Istanbul, 2-5 Novembre 1999, 417-424.
- Levante, E. 1986. *Sylloge Nummorum Graecorum*, Switzerland I, Levante-Cilicia. Berne: Credit Suisse Berne Numismatic Department.
- Levante, E. 1988. The coinage of Zephyrion in Cilicia. R. Paribeni ve P. Romanelli (Derl.) içinde, *Numismatic Chronology*. Studi e ricerche archeologiche nell'Anatolia meridionale, mont. ant. 23 (1914), 6-274.
- Levtchenko, M. V. 1999. *Kuruluşundan yıkılışına kadar Bizans tarihi* (Çev. Maide Selen). İstanbul: Özne Yayınları.
- Livius, T. 1897. *Ab Urbe Conditia Libri, Periochae*. W. Weissenborn (Derl.) (1. Baskı) ve M. Müller (Derl.) (2. Baskı) içinde. Leipzig
- Mackay, T. S. 1968. Olba in Rough Cilicia. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bryn Mawr College, Michigan.
- Magie, D. 1950. *Roman Rule in Asia Minor: to the end of the third century after Christ*, Vol. I & II. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Magness, J. 1993. *Jerusalem ceramic chronology, circa 200-800 CE*. Sheffield: Sheffield Academic Press.
- Mansel, A. M. 1968. *Ege ve Yunan tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- Maricq, A. 1958. *Classica et Orientalia*, 5. Res gestae Divi Saporis. *Syria* 35 (1958), 295-360.
- Murphy, J. 1993. Pompey's Eastern Acta. *Ancient History Bulletin*, 7.
- Negev, A. 1972. Nabataean Sigillata. *Revue Biblique* 79, 381-398.
- Ostrogorsky, G. 1999. *Bizans Devleti tarihi* (Çev. Fikret Işıltan), (5. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Ökse, A. T. 1999. *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Peacock, D. P. S. 1982. *Pottery in the Roman World: An ethnoarchaeological approach*. New York: Longman.
- Plinius, C. S. 1875. *Naturalis Historia*. C. Mayhoff (Derl.). Leipzig.
- Ramsay, W. M. 2000. *Tarsus: Aziz Paulus'un kenti* (Çev. Levent Zoroğlu). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Robinson, H. S. 1959. *The Athenian Agora, V. pottery of the Roman Period*. Princeton: American School of Classical Studies at Athens.
- Rusell, J. 1987. *The mosaic inscriptions of Anemurium*. Wien.
- Saller, S. J. 1957. *Excavations at Bethany*. Jerusalem: Studium Biblicum Franciscanum.
- Sayar, M. 1994. Antik Kilikya'da şehirleşme. *XII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri*, Ankara, 12-16 Eylül 1994. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Scylacis Caryan denis peripulus maris ad litora habitata Europae e Asiae et Libyae. C. Müller (Derl.) içinde, *Geographi Graeci Minores* (GGM), I & II. Paris, 1855, 1861.
- Sherwin-White, A. N. 1976. Rome, Pamphylia and Cilicia. *The Journal of Roman Studies*, Vol. LXVI (1976), 1-14.

- Starr, C. G. 2000. *Antik çağda deniz gücü*. İstanbul: Homer Kitabevi.
- Stilwell, R. 1979. Zephyrion. *Princeton Encyclopedia of Classical Sites*, Part 2, Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Strabon. 1928. *Geographia*. H. L. Jones (Çev. ve Derl.). London.
- Strabon. 1993. *Antik çağda Anadolu coğrafyası (Geographika) XII - XIII - XIV*. (Çev. Adnan Pekman). (3. Baskı).
- Syme, R. 1939. Observations on the province of Cilicia, *Anatolian Studies*. Manchester, 299-332.
- Şenol, A. K. ve Kerem, F. 2000. İçel Müzesinde bulunan bir grup amphora. S. Durugönül ve M. Durukan (Derl.) içinde, *OLBA III*, Mersin Üniversitesi Kilikya Arkeolojisini Araştırma Merkezi. Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.
- Texier, C. 1863. *Asie Mineure*. Paris
- Tomaschek, W. 1891. *Zur historischen topographie von Kleinasien im Mittelalter*. Wien.
- Toynbee, J. M. C. 1999. *Death and Burial in the Roman world*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Tushingham, A. D. 1972. The excavations at Dibon (Dhibân) in Moab, the third campaign, 1952-53. *Annual of the American School of Oriental Research* 40. Cambridge, MA: American School of Oriental Research.
- Tzaferis, V. 1982. The ancient synagogue at Ma'oz Hayyim. *Israel exploration journal*, Vol. 32, Number 4, 1982.
- Umar, B. 1993. *Türkiye'deki tarihsel adlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Ünlü, Y. ve Gürkan, F. G. 1998. Mersin Gayrettepe Kurtarma kazısı. IX. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri Bildirileri*, 27-29 Nisan 1998, Antalya. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Waage, F. O. ve Comfort, H. 1948. Hellenistic and Roman tableware of North Syria, in *Antioch-on-the-Orontes*, Vol. 4. Part I, Ceramics and Islamic coins. Princeton.
- Wallace, R. ve Williams, W. 1999. *Tarsus'lu Paulus'un üç diňyası* (Çev. Z. Zühre İlkelen). İstanbul: Homer Kitabevi.
- Wightman, G. J. 1989. *The Damascus Gate, Jerusalem. Excavations by C.-M. Bennet and J. B. Hennessy at the Damascus Gate, Jerusalem, 1964-66*. BAR International Series 519. Oxford: British Archaeological Reports.
- Williams, C. 1989. *Anemurium: The Roman and Early Byzantine pottery*. Canada: The Pontifical Institute of Mediaeval Studies.
- Zoroğlu, L. 1991. Kelenderis 1990 yılı kazısı. *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildirileri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Zoroğlu, L. 1996. Tarsus Cumhuriyet Alanı 1995 yılı kazısı. *XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildirileri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Zoroğlu, L. Doğan, M. ve Adıbelli, H. 1997. Tarsus Cumhuriyet Alanı 1996 yılı kazısı çalışmaları raporu. *XIX. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildirileri*, II. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

KATALOG LİSTESİ

Katalog No 1:	Levha 1, Çizim 1;	Levha 39, Resim 1.
Katalog No 2:	Levha 1, Çizim 2;	Levha 39, Resim 2.
Katalog No 3:	Levha 2, Çizim 3;	Levha 40, Resim 3.
Katalog No 4:	Levha 3, Çizim 4;	Levha 40, Resim 4.
Katalog No 5:	Levha 3, Çizim 5;	Levha 41, Resim 5.
Katalog No 6:	Levha 4, Çizim 6;	Levha 41, Resim 6.
Katalog No 7:	Levha 5, Çizim 7;	Levha 42, Resim 7.
Katalog No 8:	Levha 6, Çizim 8;	Levha 42, Resim 8.
Katalog No 9:	Levha 7, Çizim 9;	Levha 43, Resim 9.
Katalog No 10:	Levha 8, Çizim 10;	Levha 43, Resim 10.
Katalog No 11:	Levha 9, Çizim 11;	Levha 44, Resim 11.
Katalog No 12:	Levha 10, Çizim 12;	Levha 44, Resim 12.
Katalog No 13:	Levha 11, Çizim 13;	Levha 45, Resim 13.
Katalog No 14:	Levha 12, Çizim 14;	Levha 45, Resim 14.
Katalog No 15:	Levha 13, Çizim 15;	Levha 46, Resim 15.
Katalog No 16:	Levha 14, Çizim 16;	Levha 46, Resim 16.
Katalog No 17:	Levha 15, Çizim 17;	Levha 47, Resim 17.
Katalog No 18:	Levha 16, Çizim 18;	Levha 47, Resim 18.
Katalog No 19:	Levha 17, Çizim 19;	Levha 48, Resim 19.
Katalog No 20:	Levha 18, Çizim 20;	Levha 48, Resim 20.
Katalog No 21:	Levha 19, Çizim 21;	Levha 49, Resim 21.
Katalog No 22:	Levha 20, Çizim 22;	Levha 49, Resim 22.
Katalog No 23:	Levha 21, Çizim 23;	Levha 50, Resim 23.
Katalog No 24:	Levha 22, Çizim 24;	Levha 50, Resim 24.
Katalog No 25:	Levha 23, Çizim 25;	Levha 51, Resim 25.
Katalog No 26:	Levha 24, Çizim 26;	Levha 51, Resim 26.

Katalog No 27:	Levha 25, Çizim 27;	Levha 52, Resim 27.
Katalog No 28:	Levha 26, Çizim 28;	Levha 52, Resim 28.
Katalog No 29:	Levha 27, Çizim 29;	Levha 53, Resim 29.
Katalog No 30:	Levha 28, Çizim 30;	Levha 53, Resim 30.
Katalog No 31:	Levha 29, Çizim 31;	Levha 54, Resim 31.
Katalog No 32:	Levha 30, Çizim 32;	Levha 54, Resim 32.
Katalog No 33:	Levha 31, Çizim 33;	Levha 55, Resim 33.
Katalog No 34:	Levha 31, Çizim 34;	Levha 55, Resim 34.
Katalog No 35:	Levha 32, Çizim 35;	Levha 56, Resim 35.
Katalog No 36:	Levha 33, Çizim 36;	Levha 56, Resim 36.
Katalog No 37:	Levha 34, Çizim 37;	Levha 57, Resim 37.
Katalog No 38:	Levha 35, Çizim 38;	Levha 57, Resim 38.
Katalog No 39:	Levha 36, Çizim 39;	Levha 58, Resim 39.
Katalog No 40:	Levha 36, Çizim 40;	Levha 58, Resim 40.
Katalog No 41:	Levha 37, Çizim 41;	Levha 59, Resim 41.
Katalog No 42:	Levha 38, Çizim 42;	Levha 59, Resim 42.

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: (Levha 60) İçel İl Haritası

(Bu harita Mersin Ticaret ve Sanayi Odası tarafından hazırlanmış olan haritadan kopye edilmiştir).

Harita 1'deki Mezar Alanlarının Kesin Konumları:

1 No'lu Mezar Alanı: İçel Merkez Mentеш Köyü, Eşek Öreni Mevkii, 5. Pafta, 397. Parsel

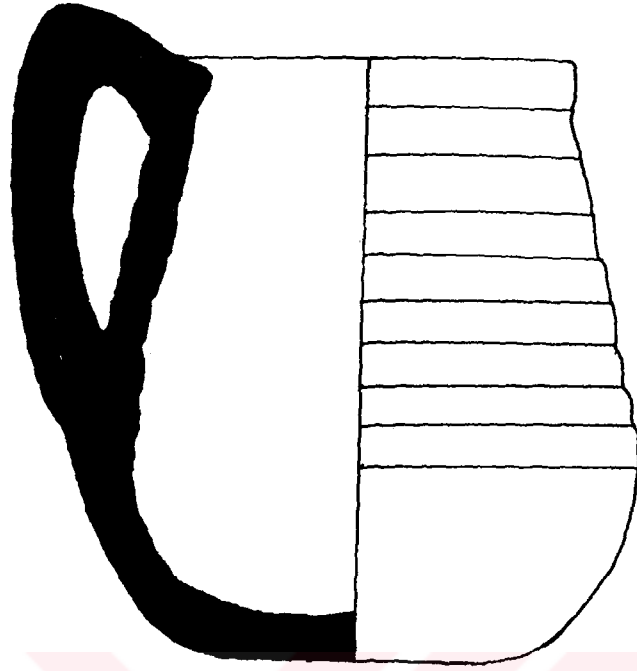
2 No'lu Mezar Alanı: İçel Merkez, Barbaros Mahallesi, Lagos Sitesi Yanı, RD/4 K 39

Harita 2: (Levha 61) Geç Antik Dönemde Akdeniz ve Çevresindeki
Yerleşim Merkezleri

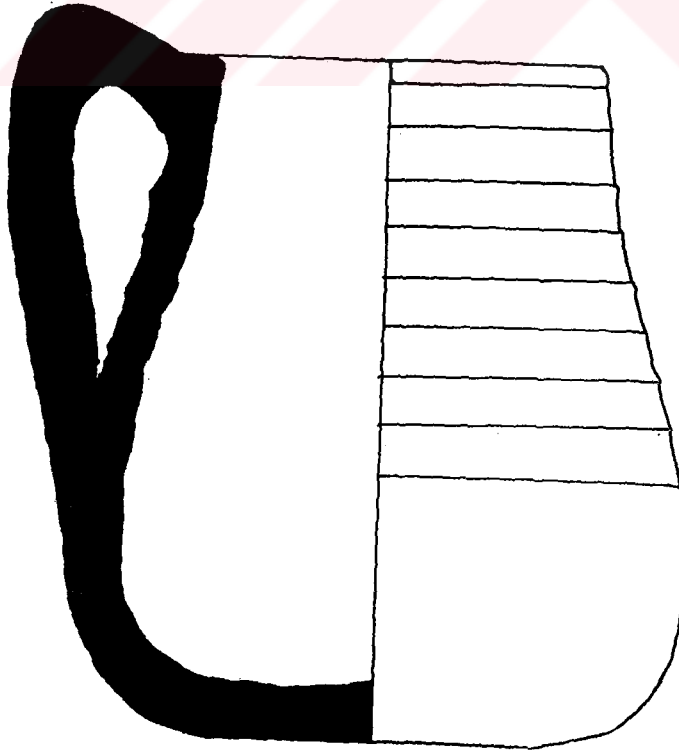
(Bu harita Lee, A.D. (2000). *Pagans and Christians in Late Antiquity*. New York: Routledge. adlı yayından alınmıştır).

ÇİZİMLER

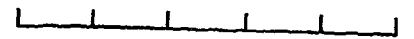

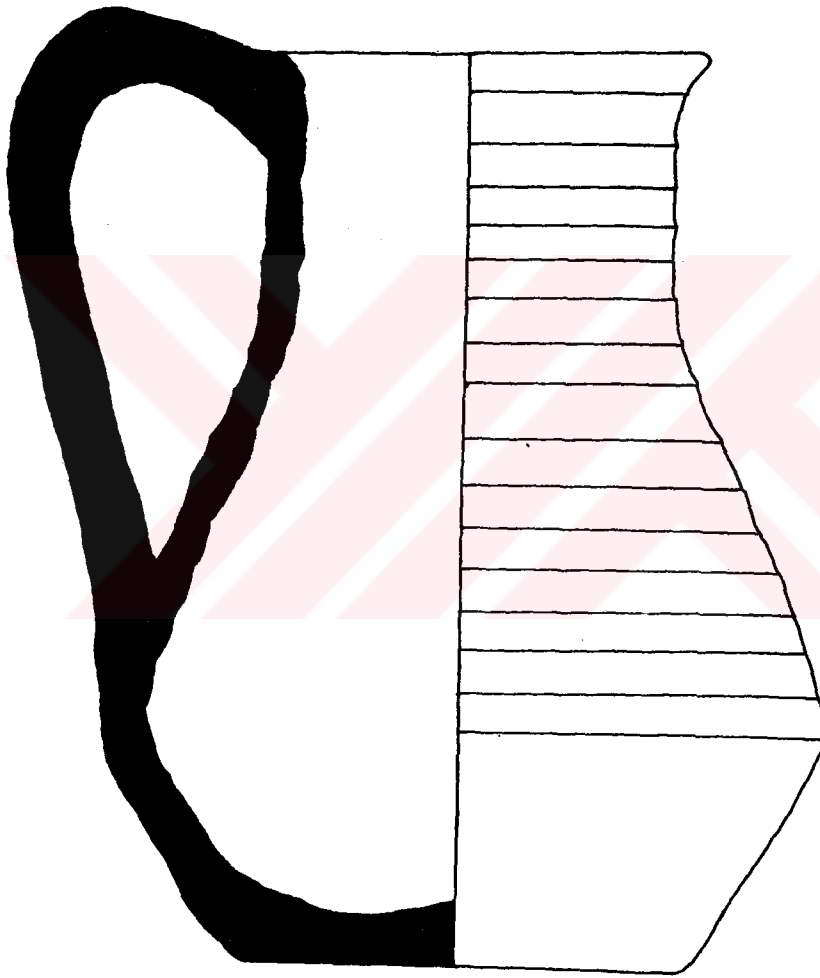
Çizim 1

Çizim 2

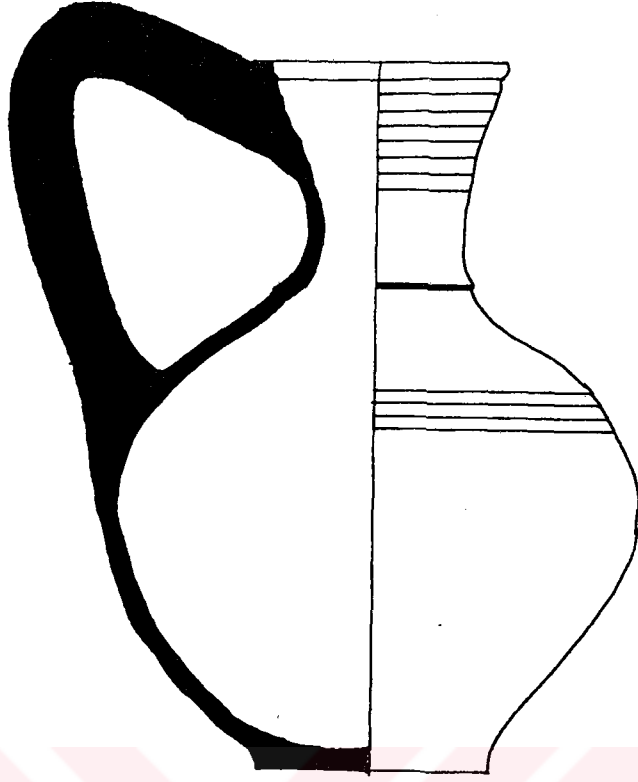

5 cm

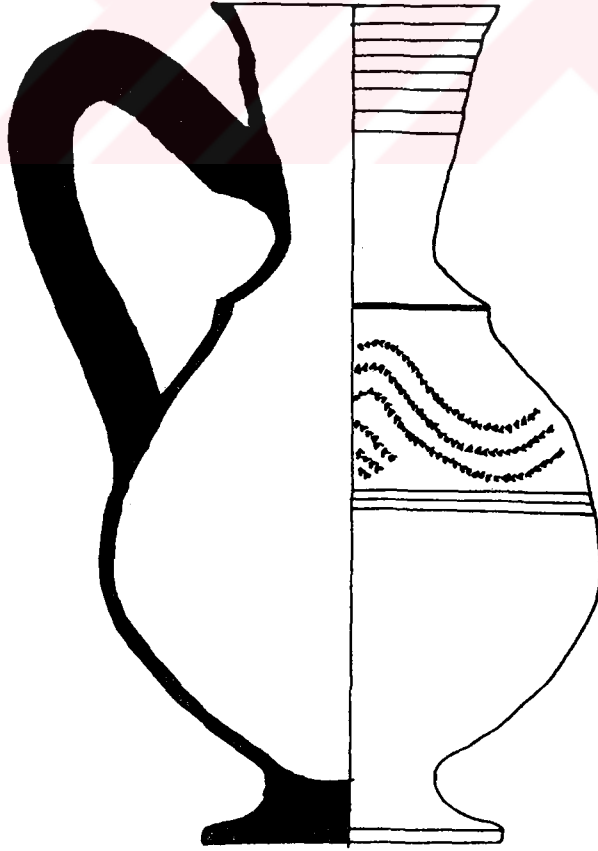

Çizim 3

5 cm

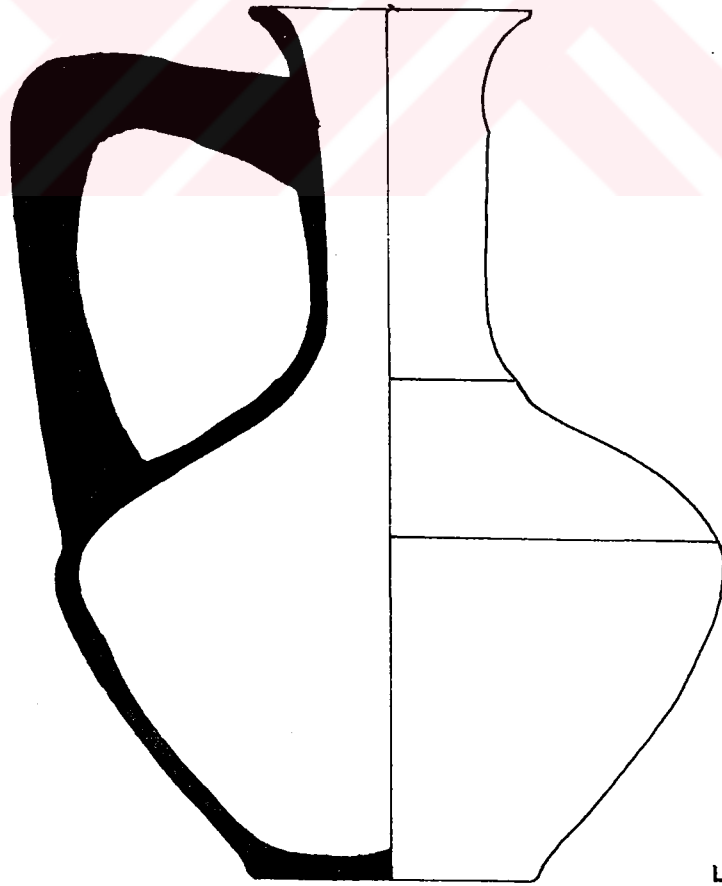
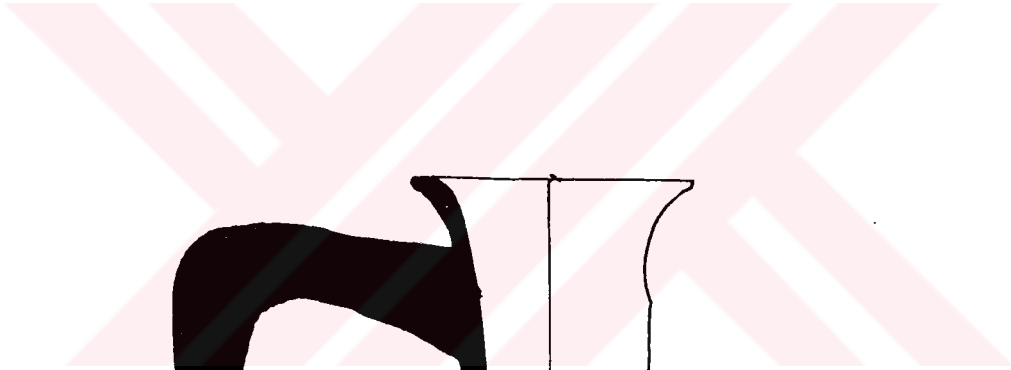
Çizim 4

Çizim 5

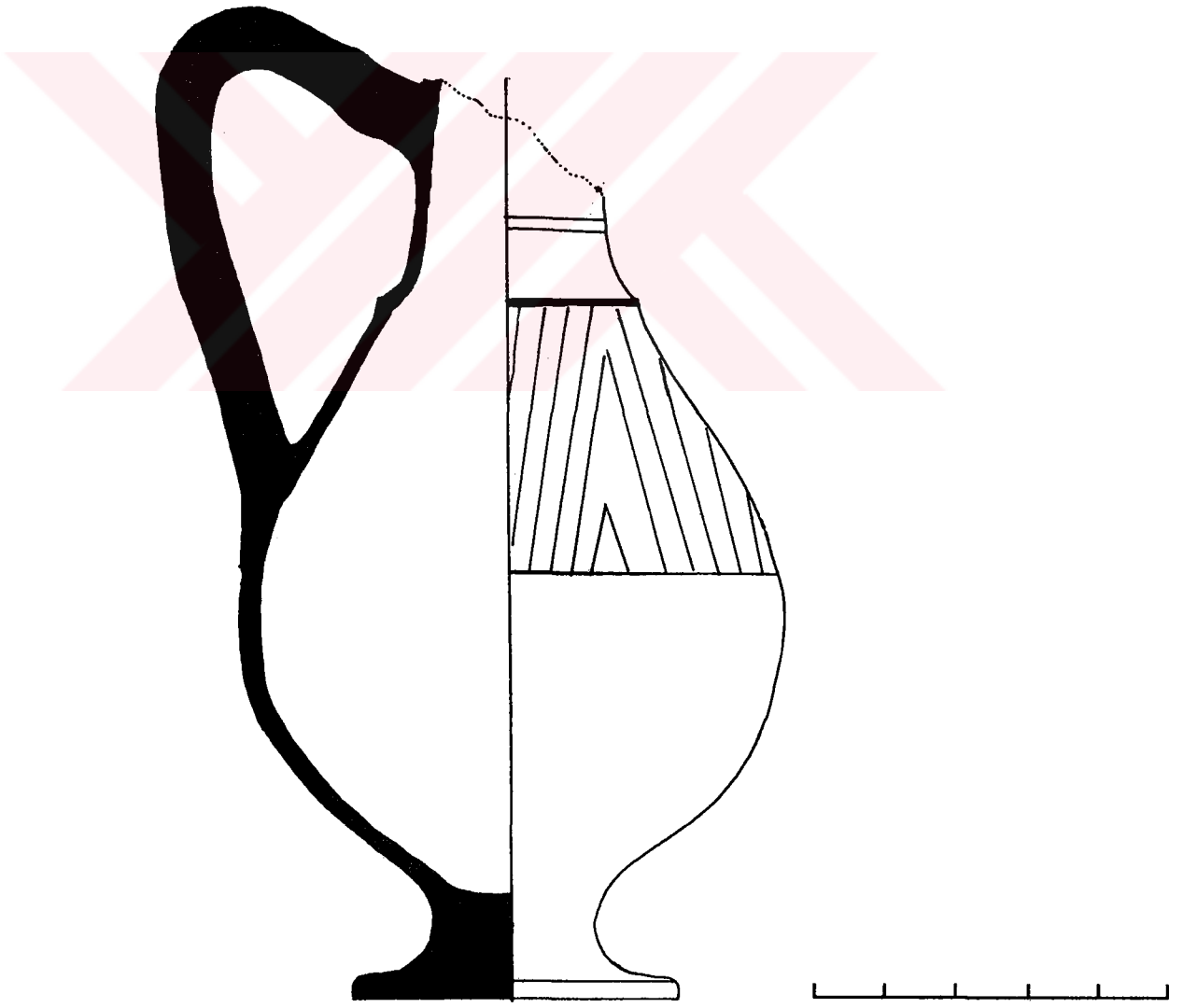

5 cm

Çizim 6

5 cm

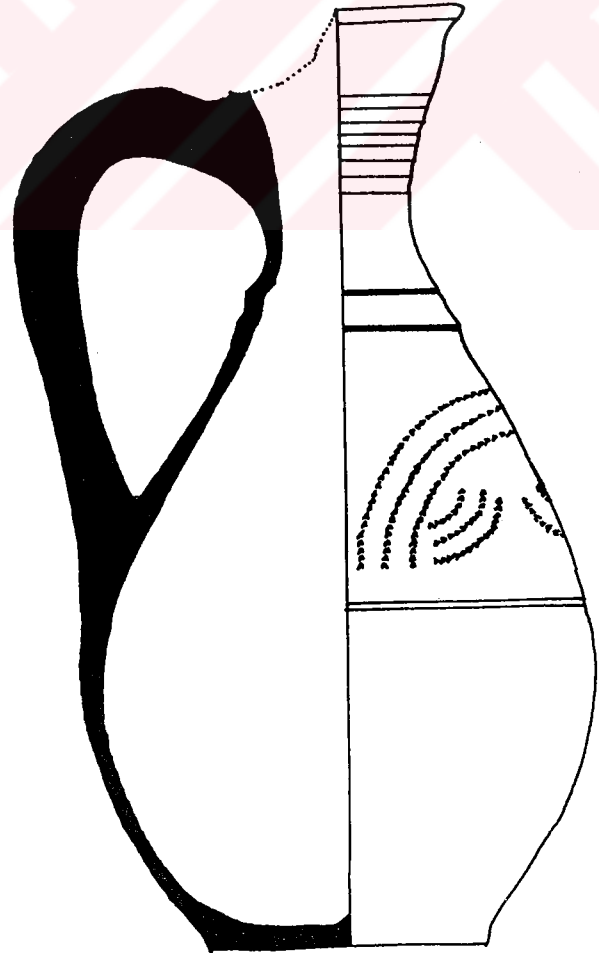
Çizim 7

5 cm

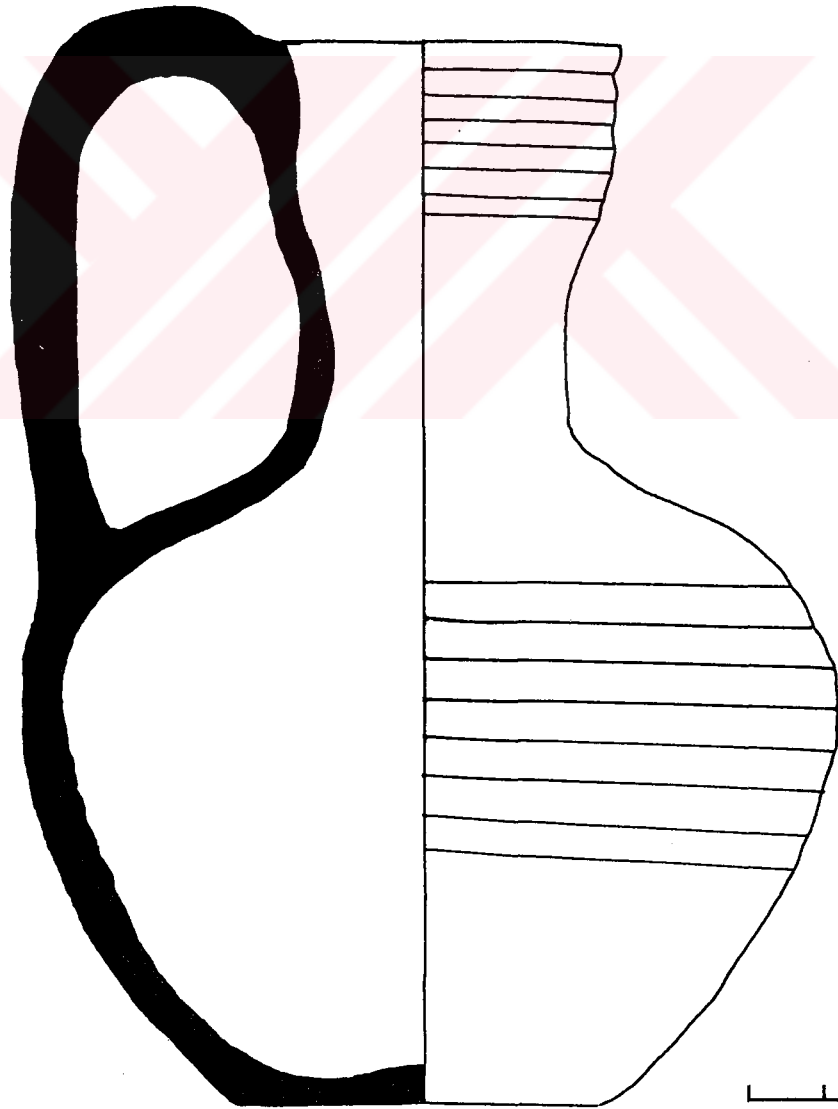
Çizim 8

5 cm

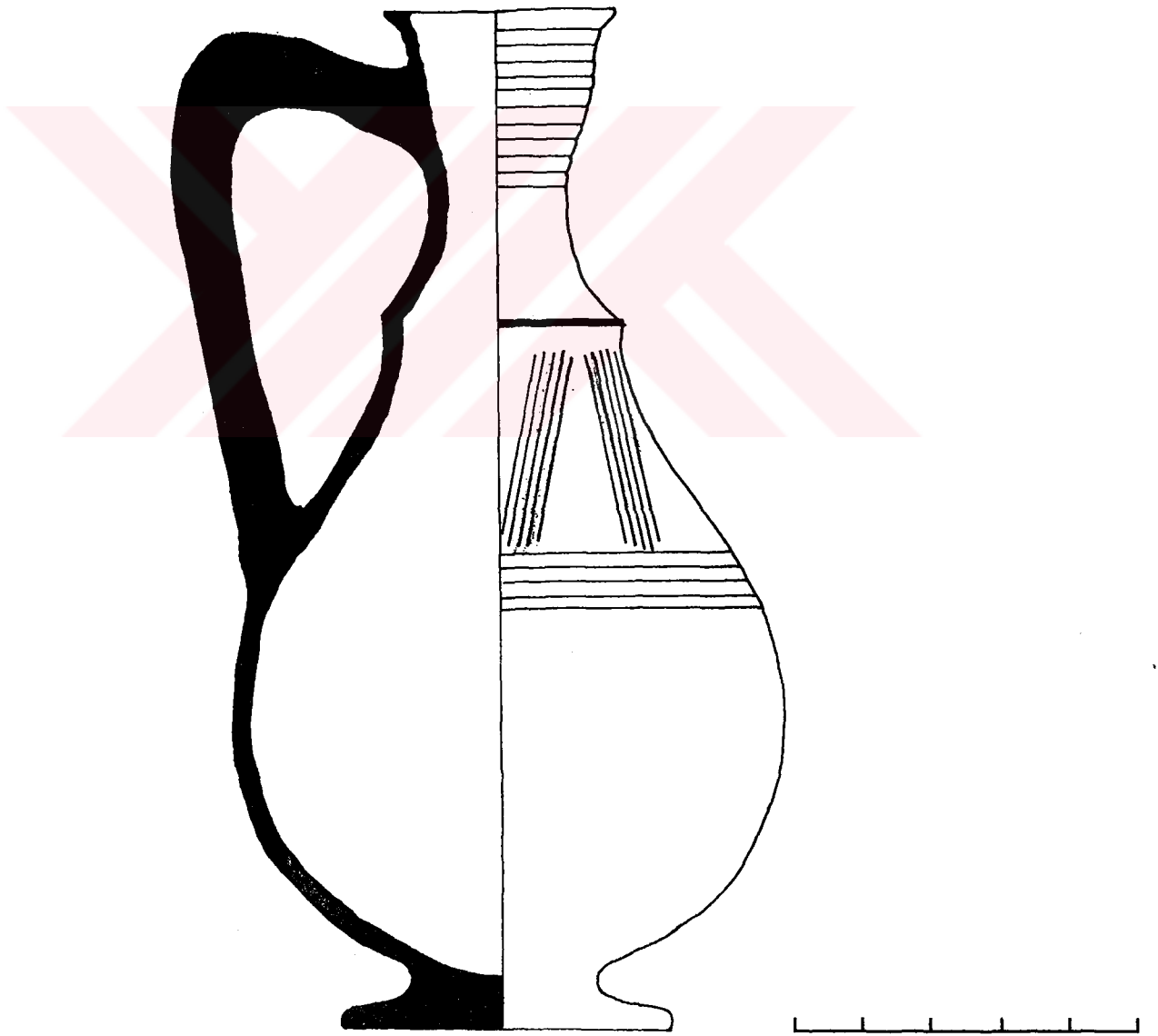
Çizim 9

5 cm

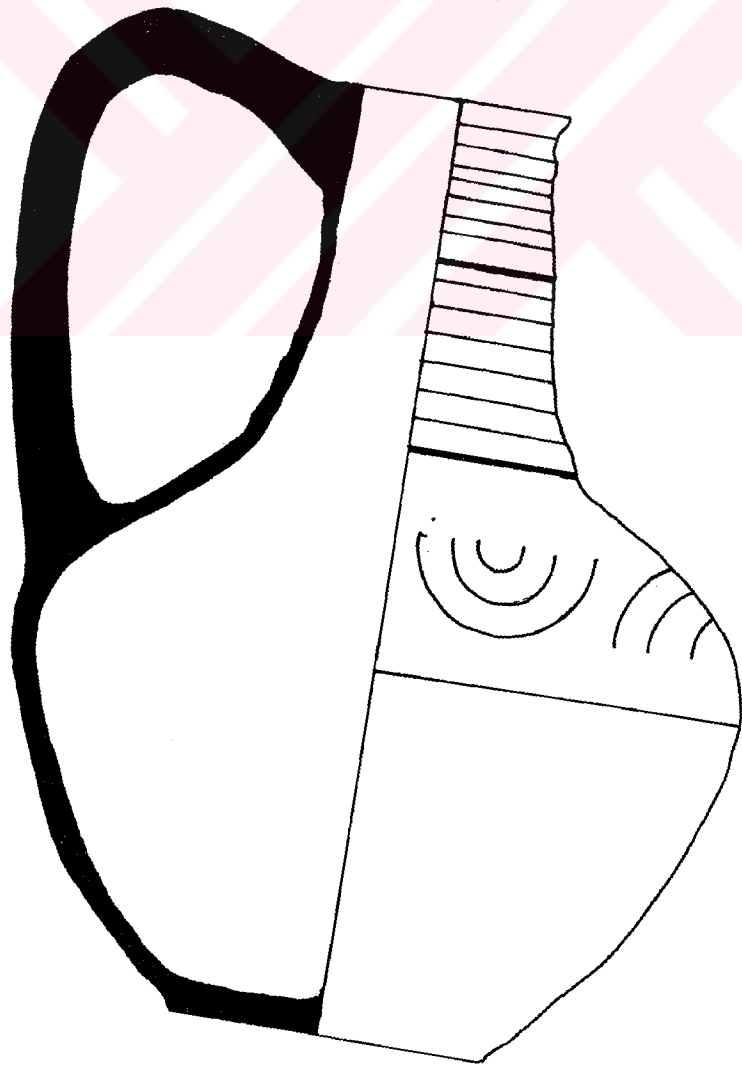
Çizim 10

5 cm

Çizim 11

5 cm

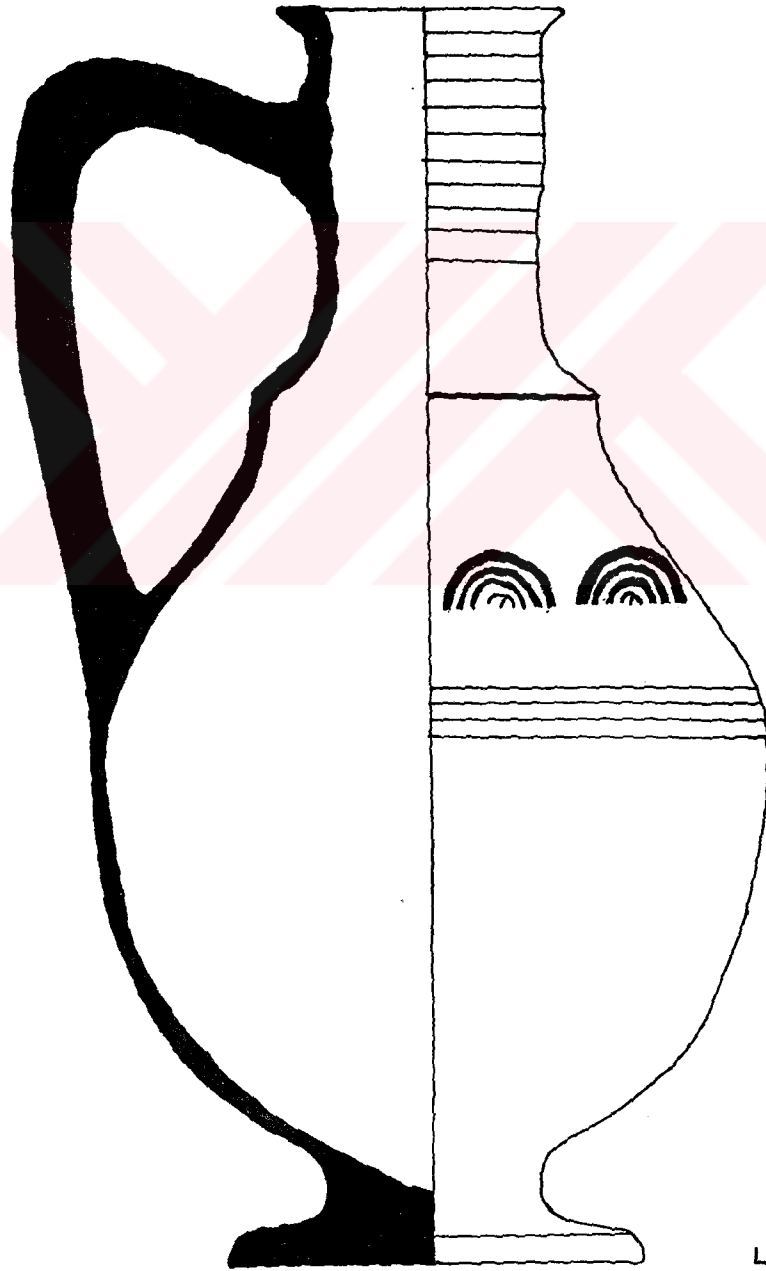
Çizim 12

5 cm

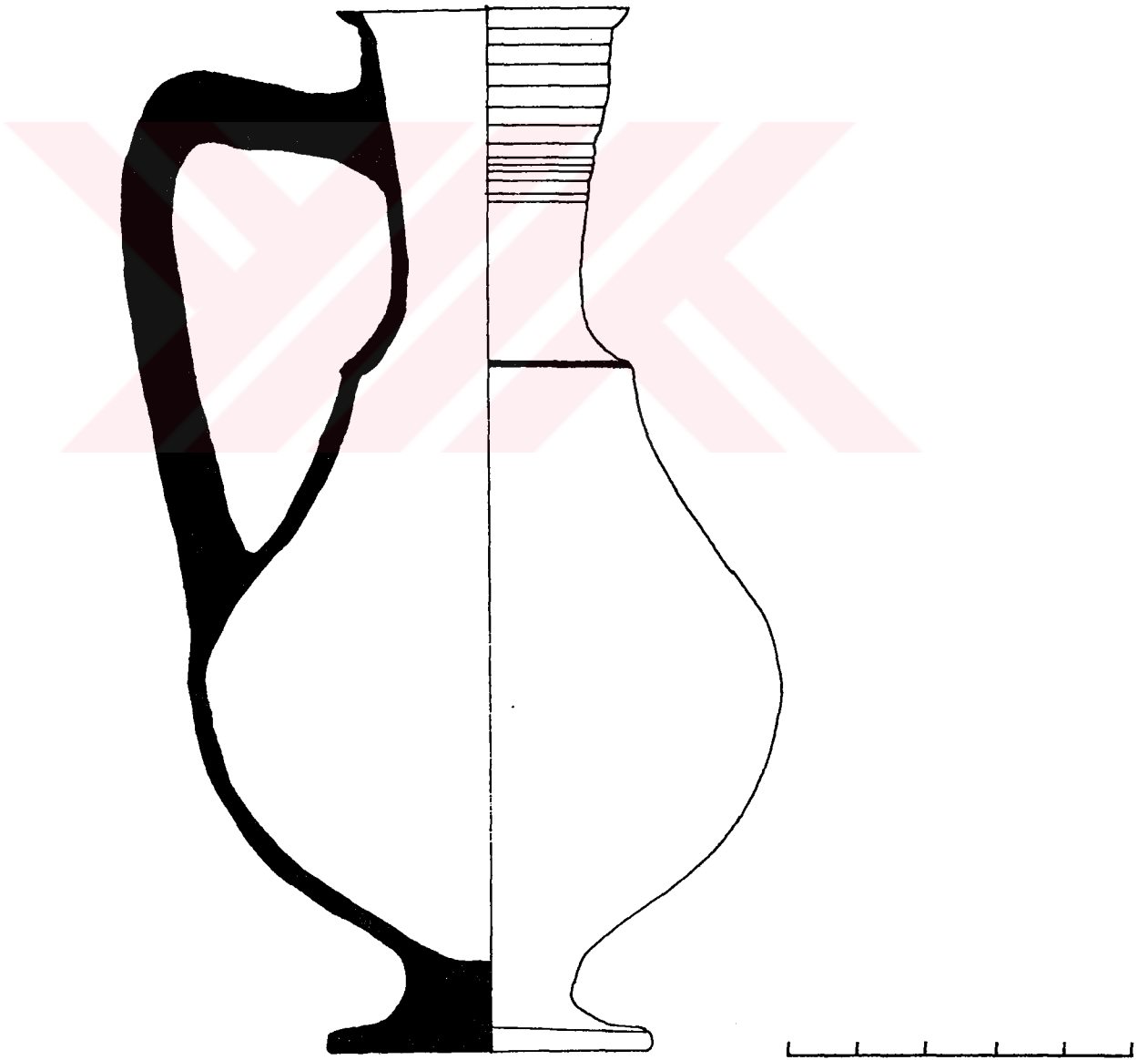
Çizim 13

5 cm

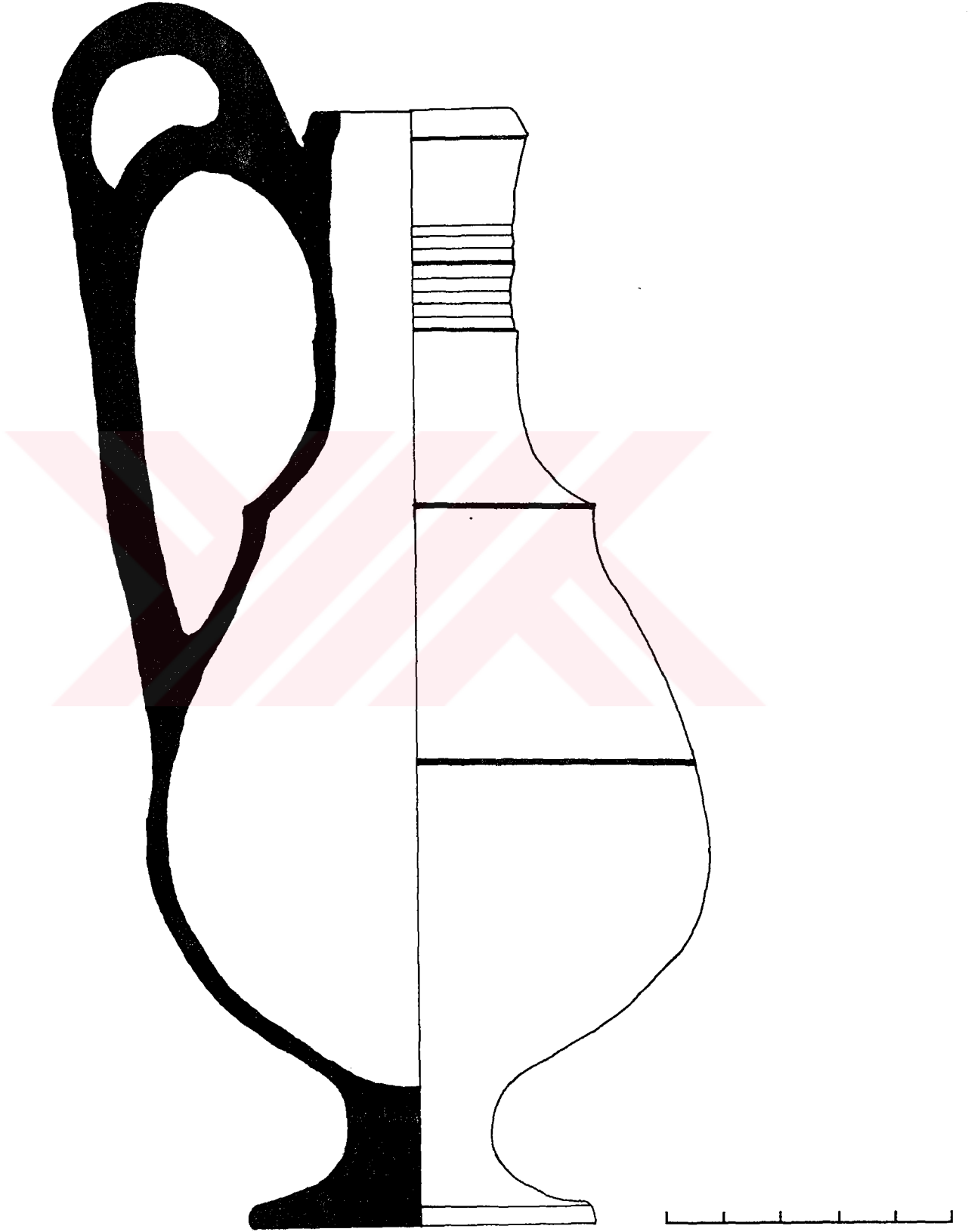
Çizim 14

5 cm

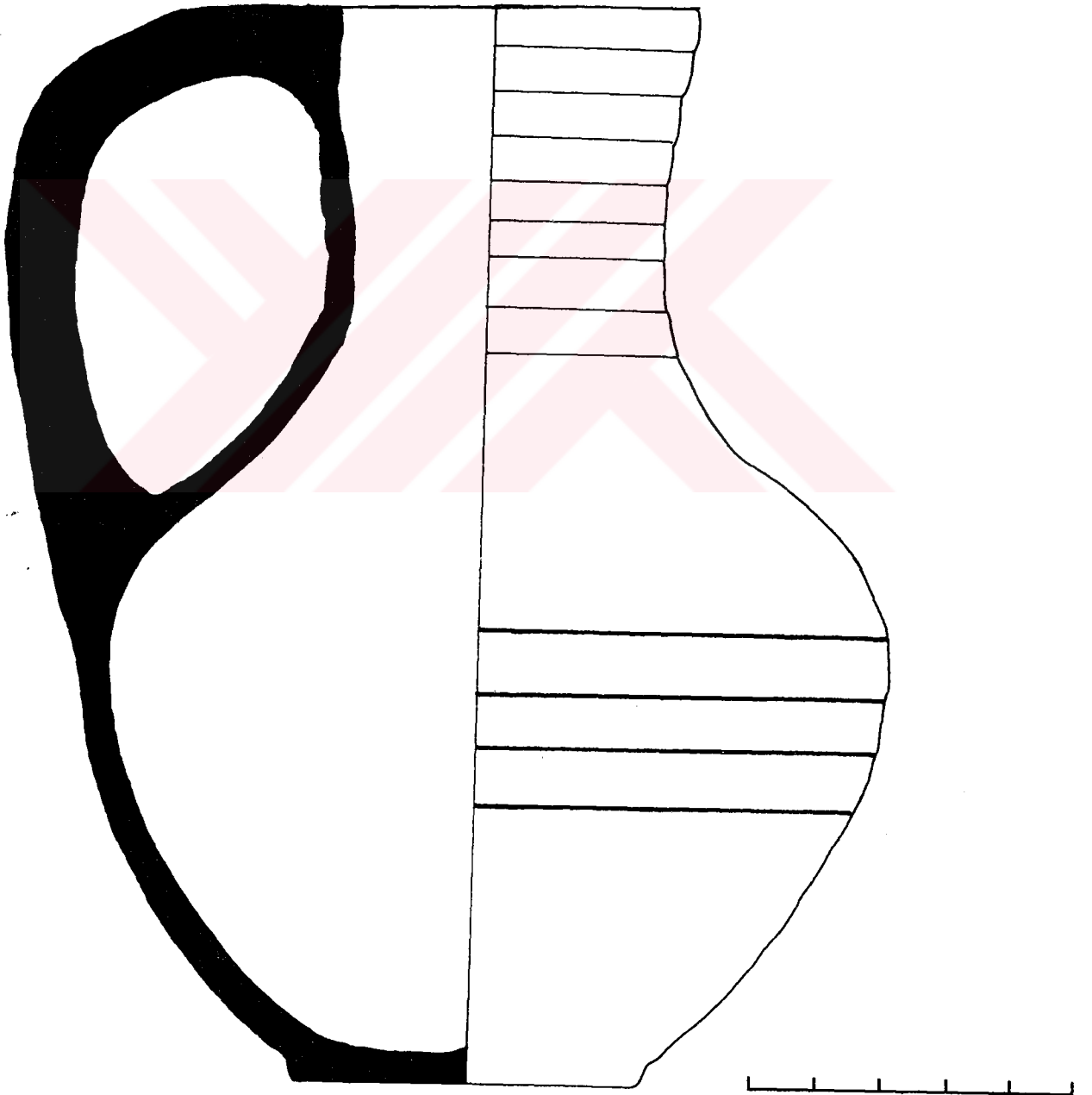
Çizim 15

5 cm

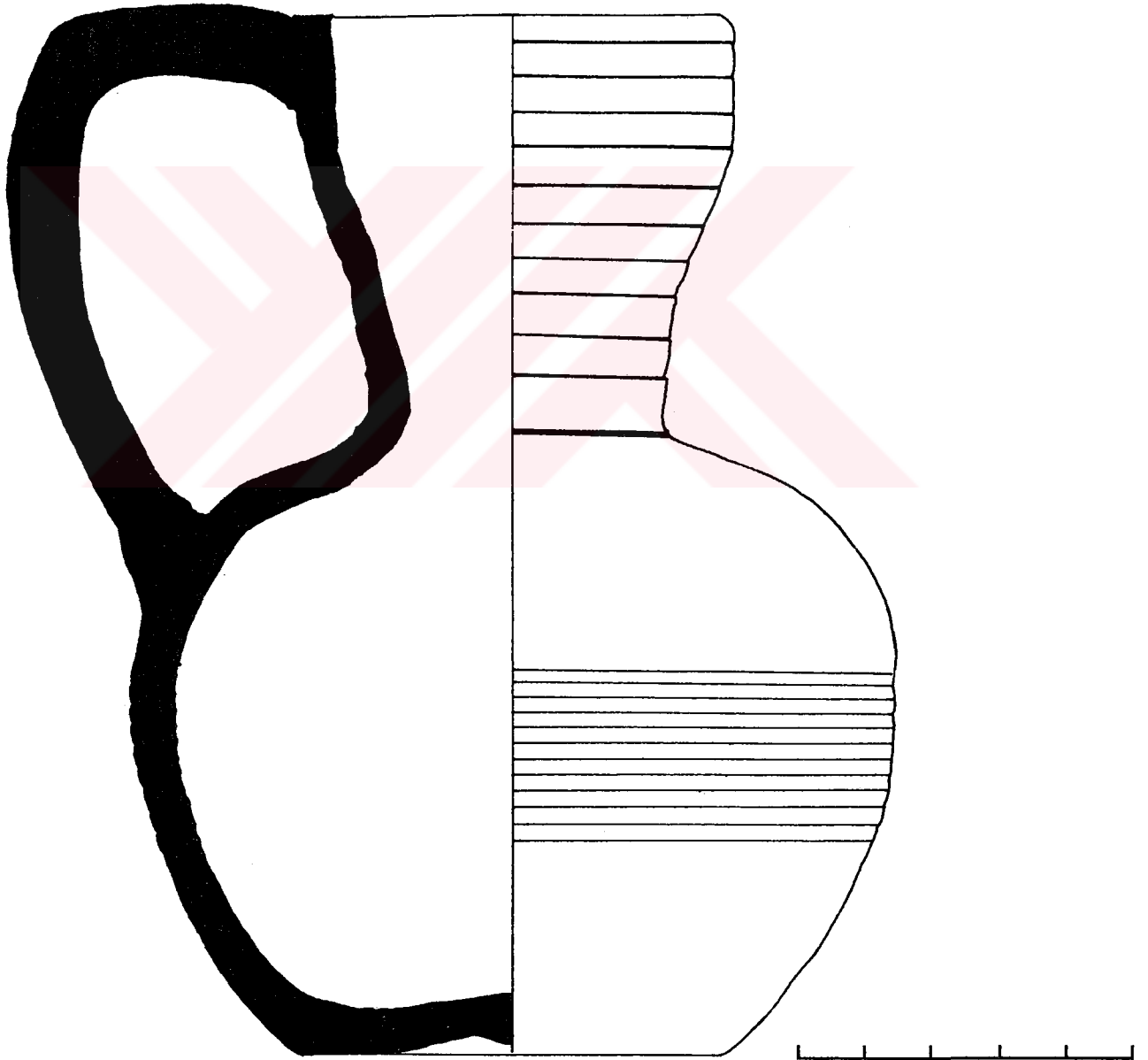
Çizim 16

5 cm

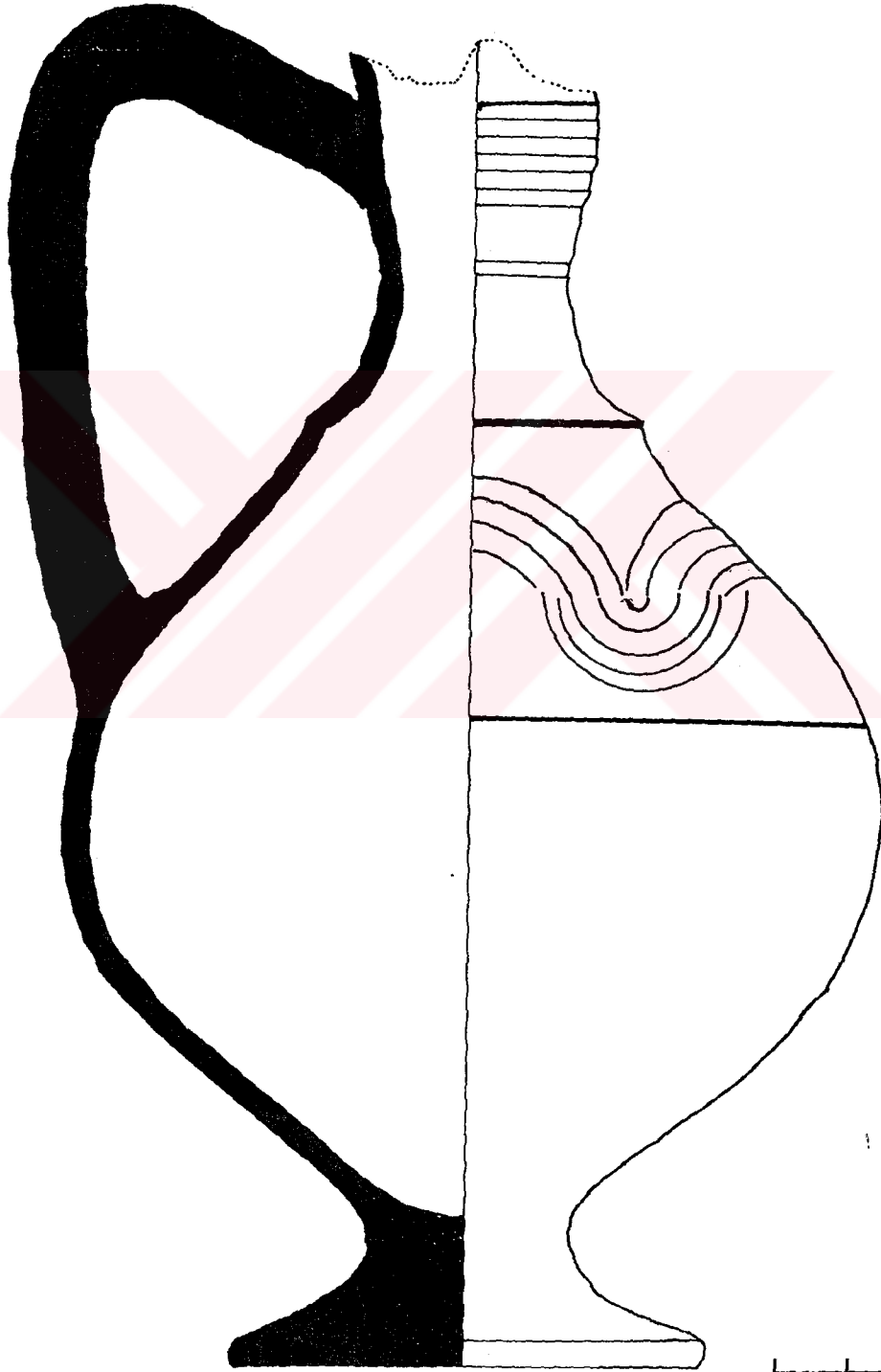
Çizim 17

5 cm

Çizim 18

5 cm

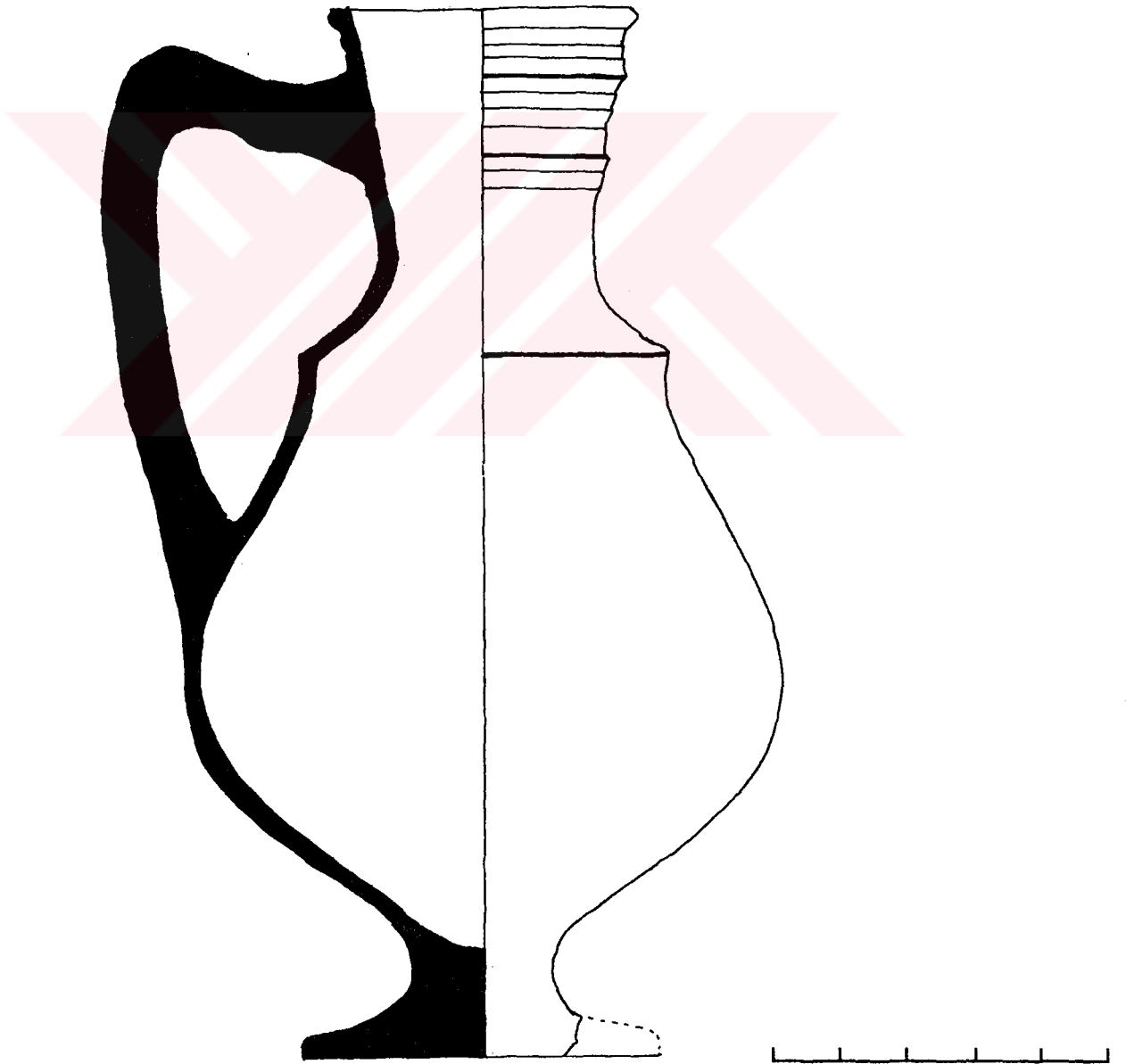
Çizim 19

5 cm

Çizim 20

5 cm

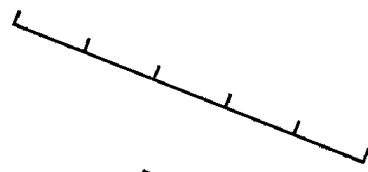

Çizim 21

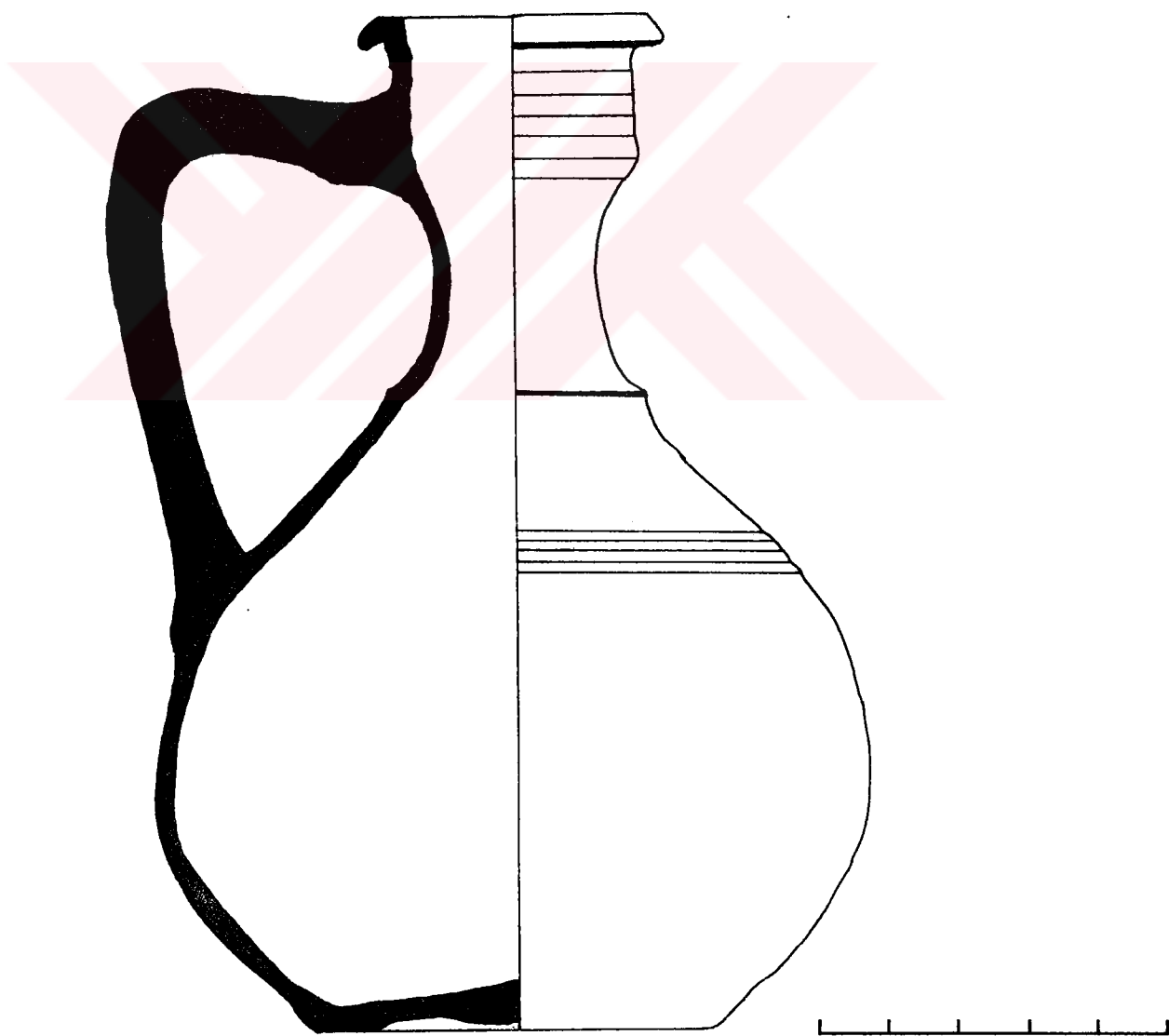
5 cm

Çizim 22

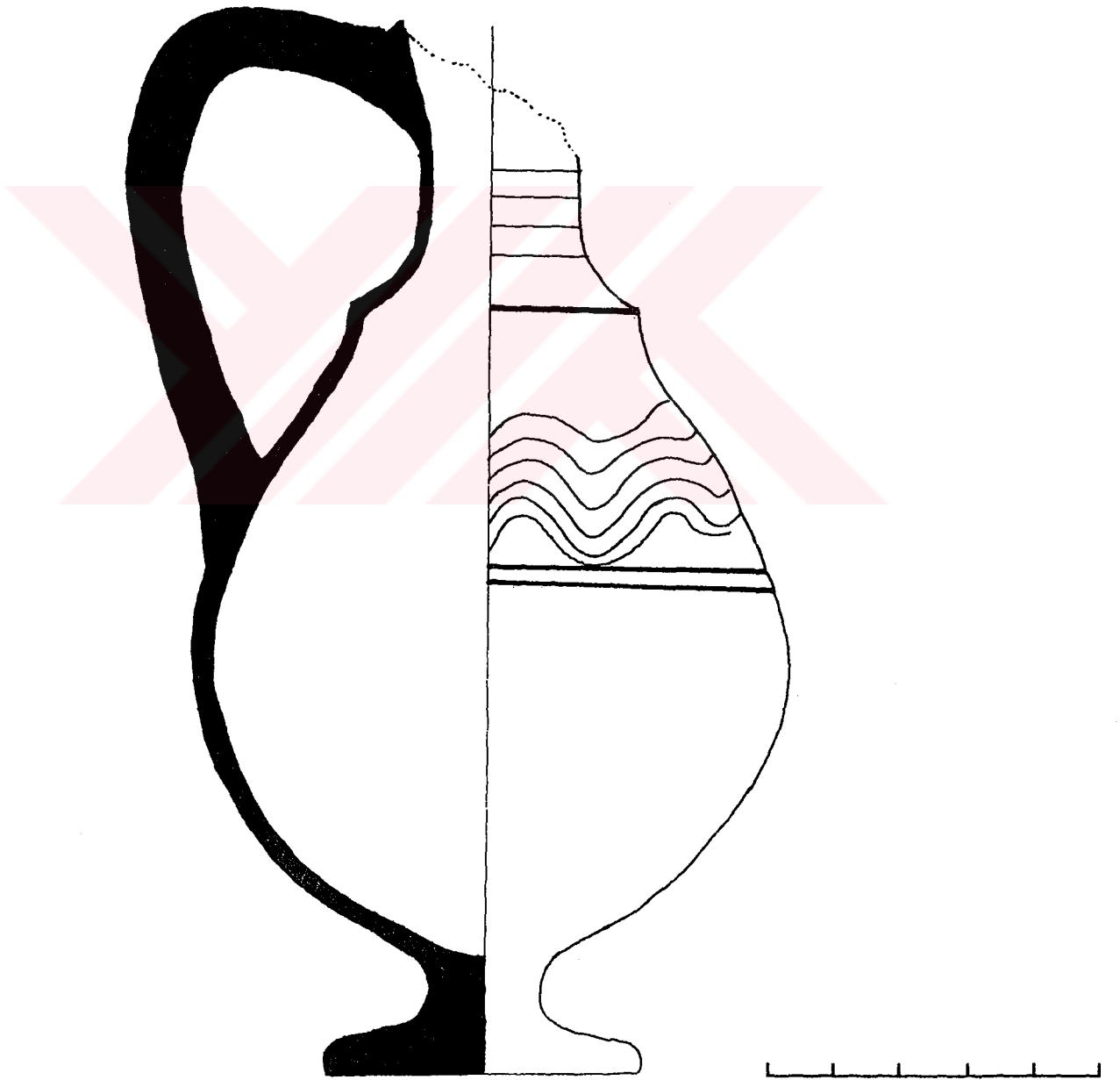

5 cm

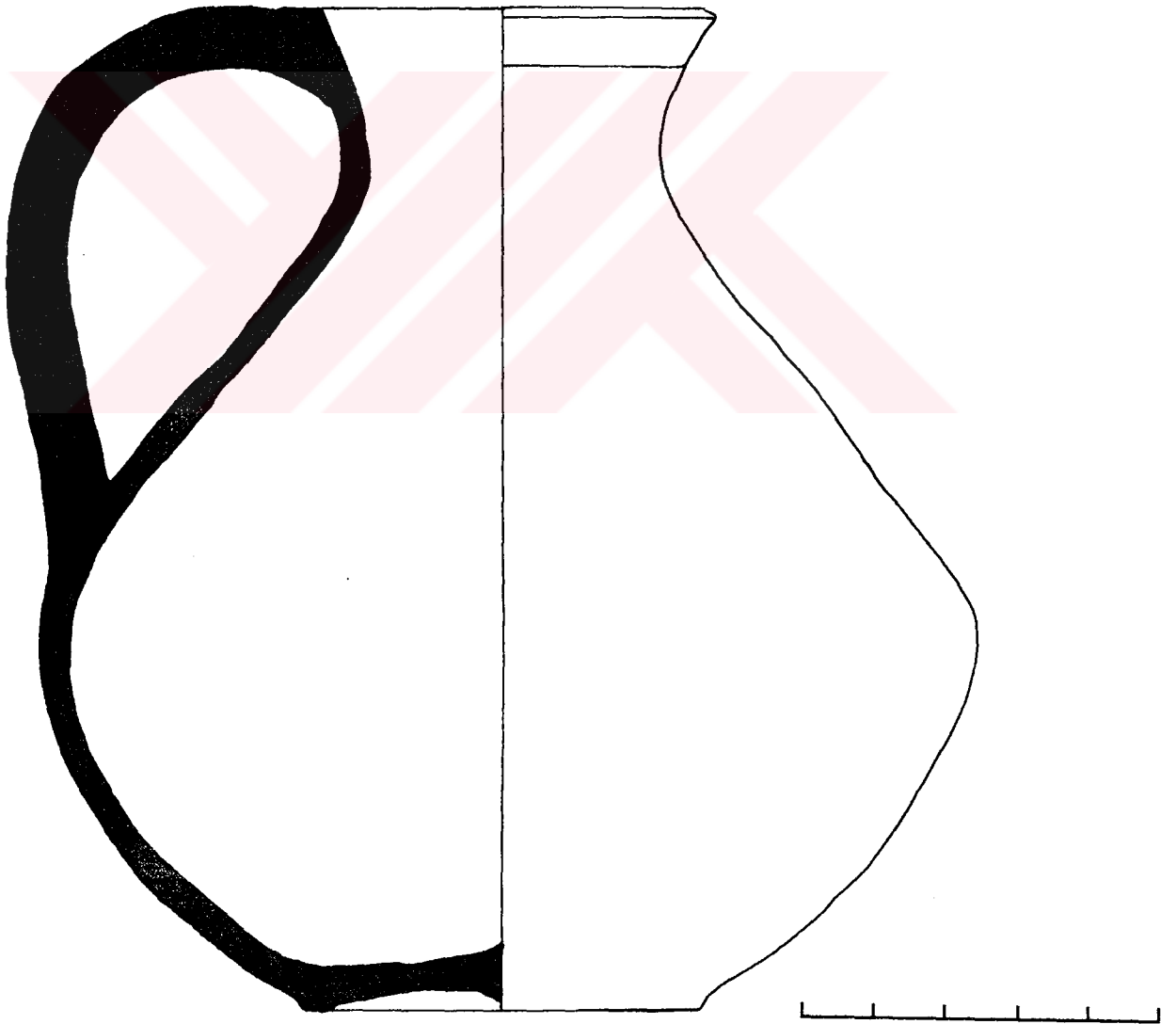
Çizim 23

5 cm

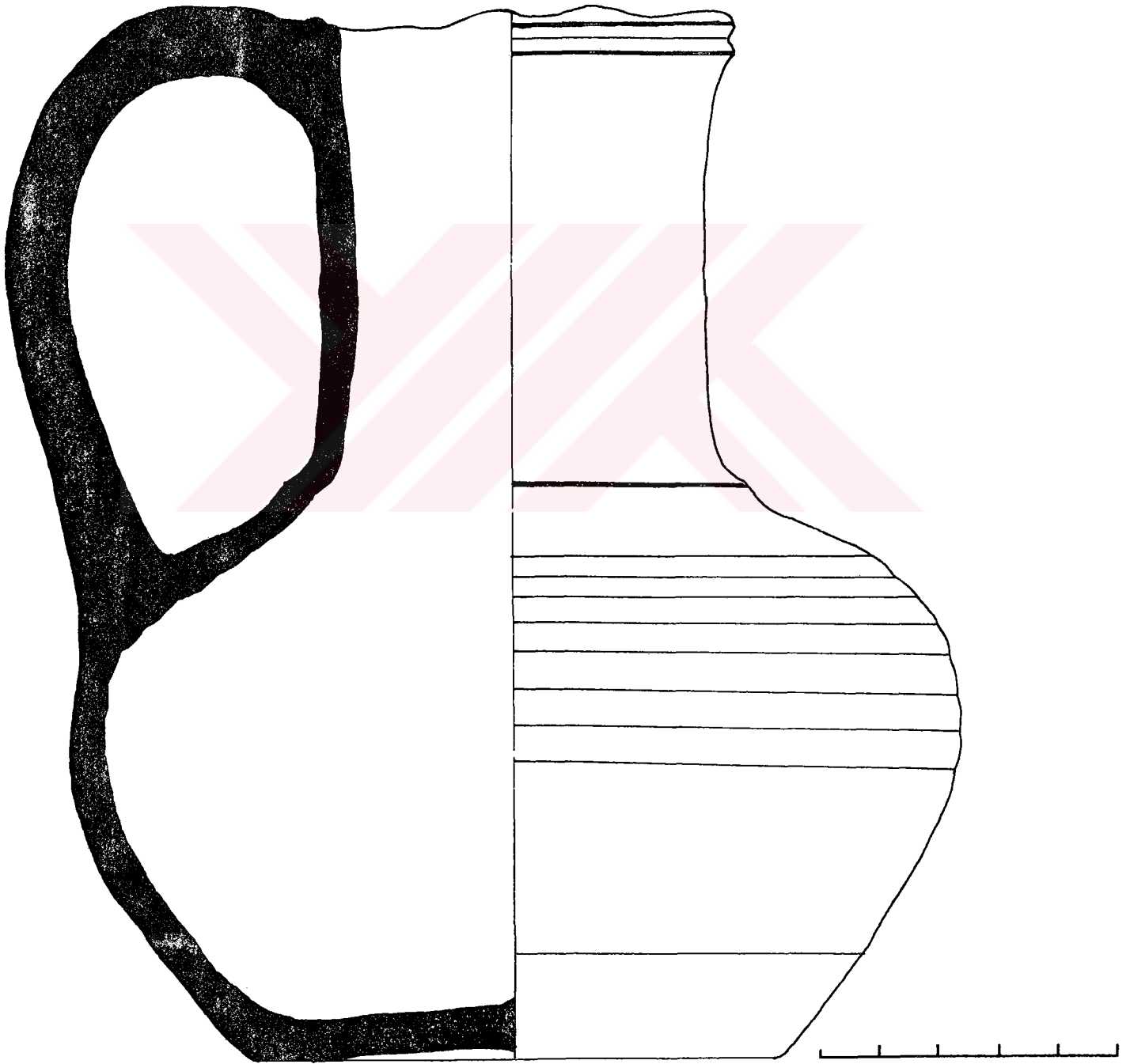
Çizim 24

5 cm

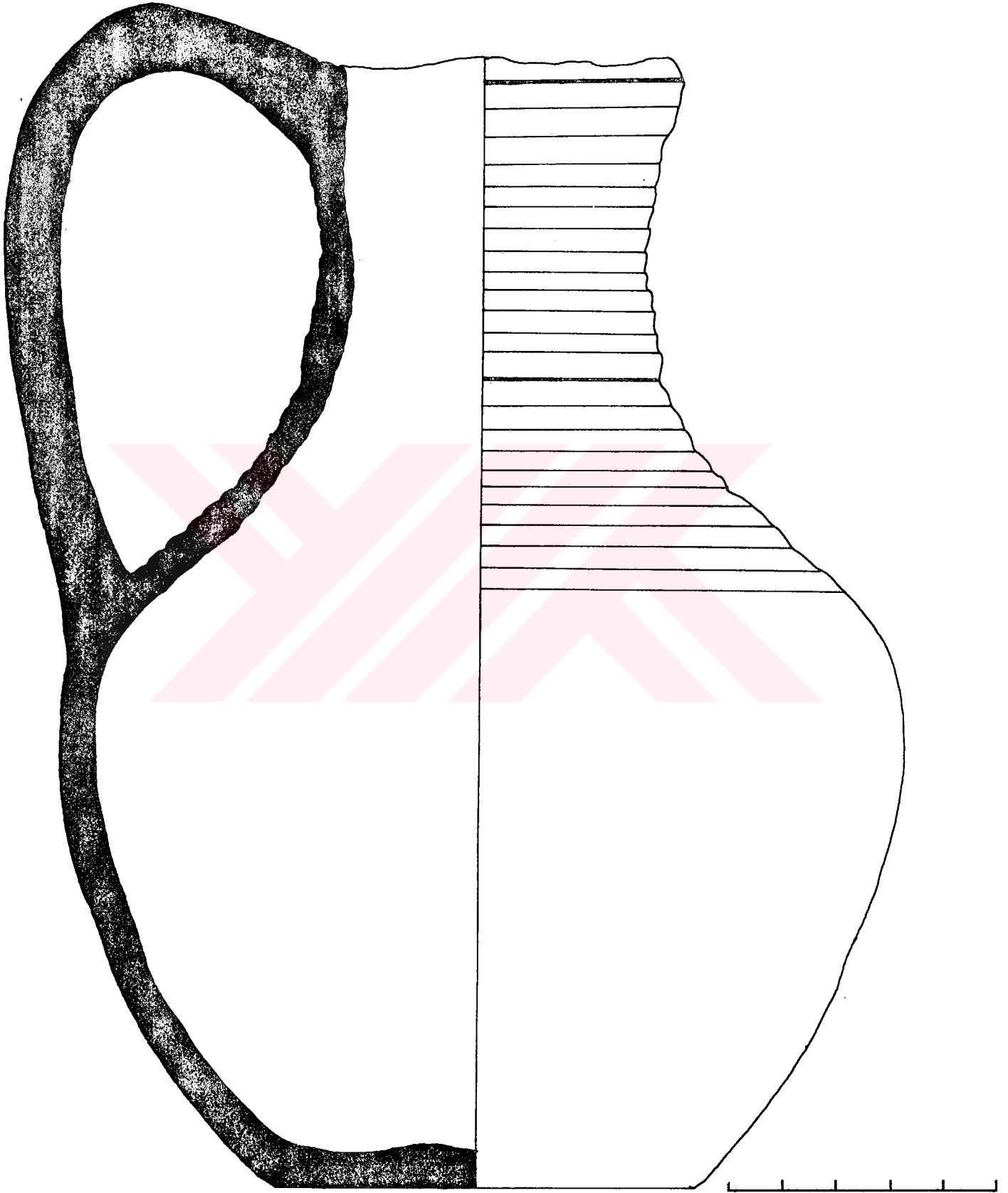
Çizim 25

5 cm

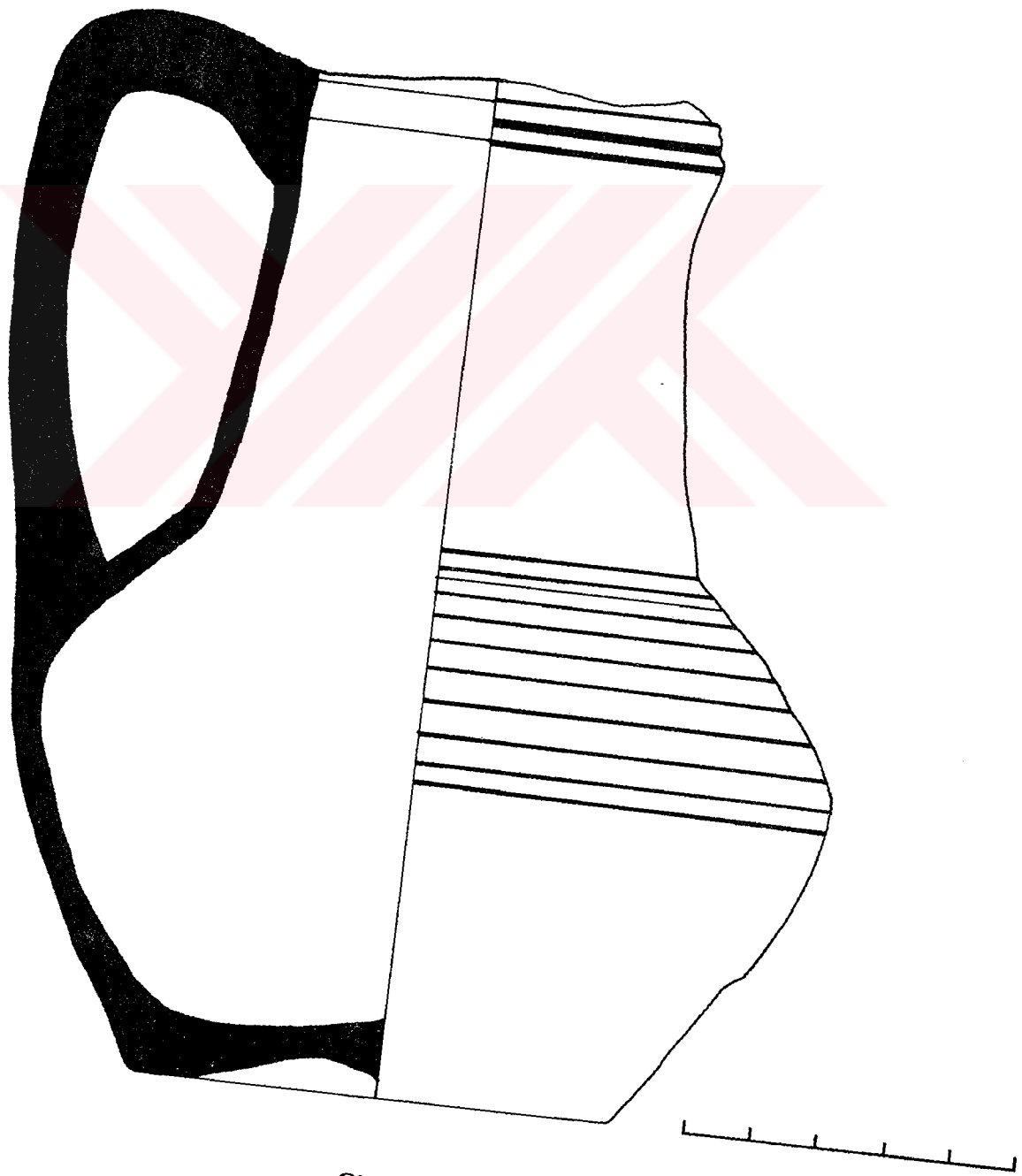
Çizim 26

5 cm

Çizim 27

5 cm

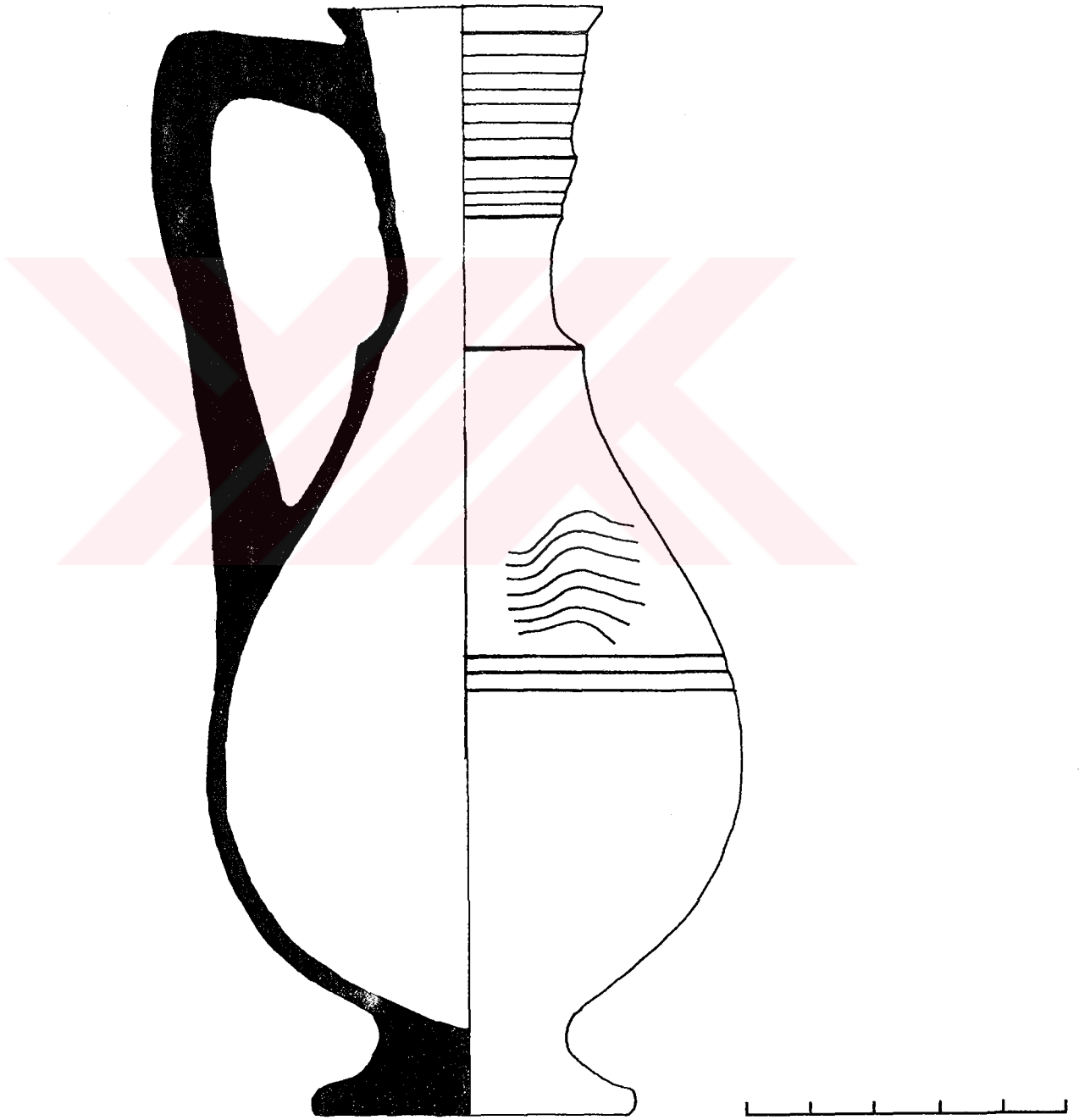
Çizim 28

5 cm

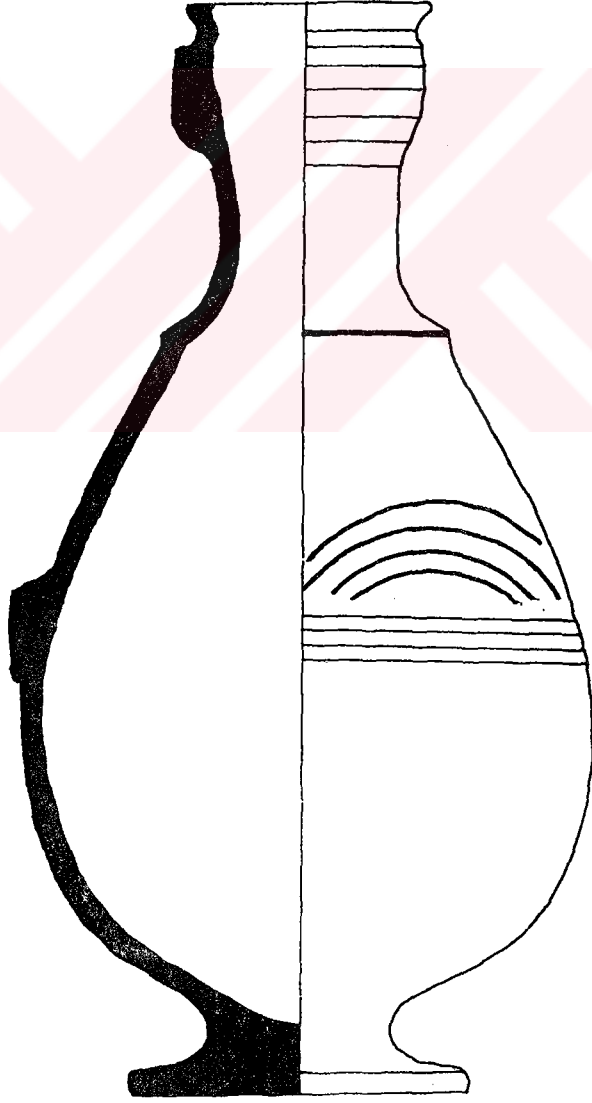
Çizim 29

5 cm

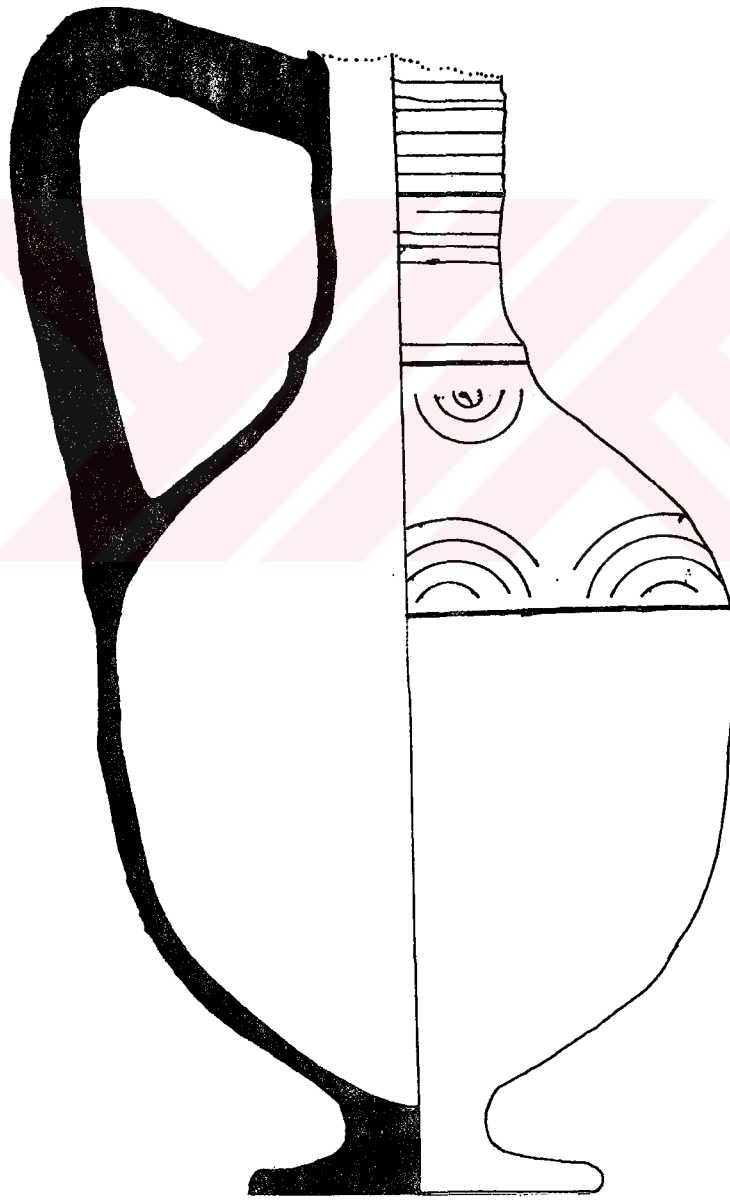
Çizim 30

5 cm

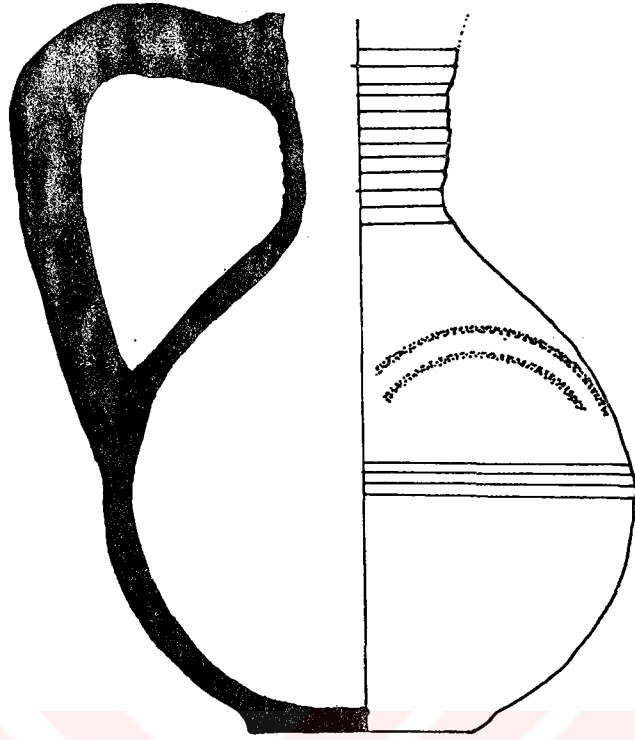
Çizim 31

5 cm

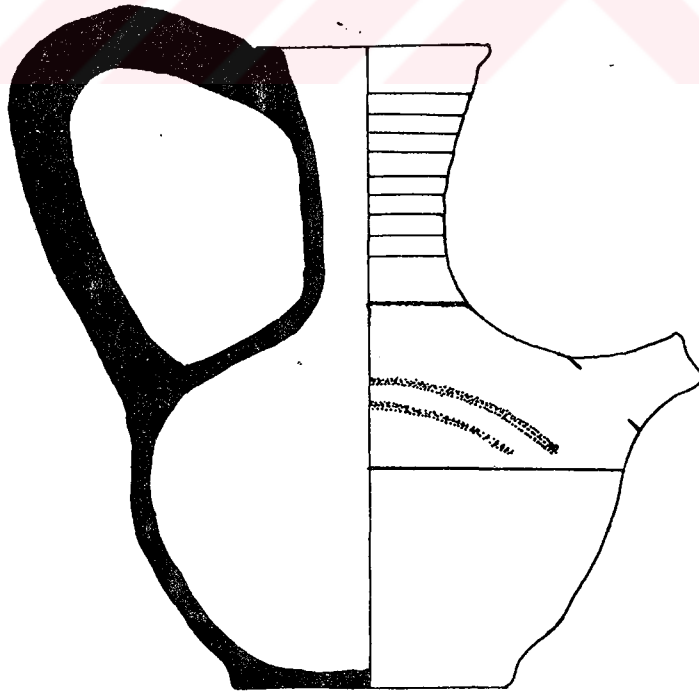

Çizim 32

5 cm

Çizim 33

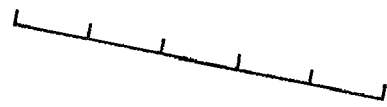
Çizim 34

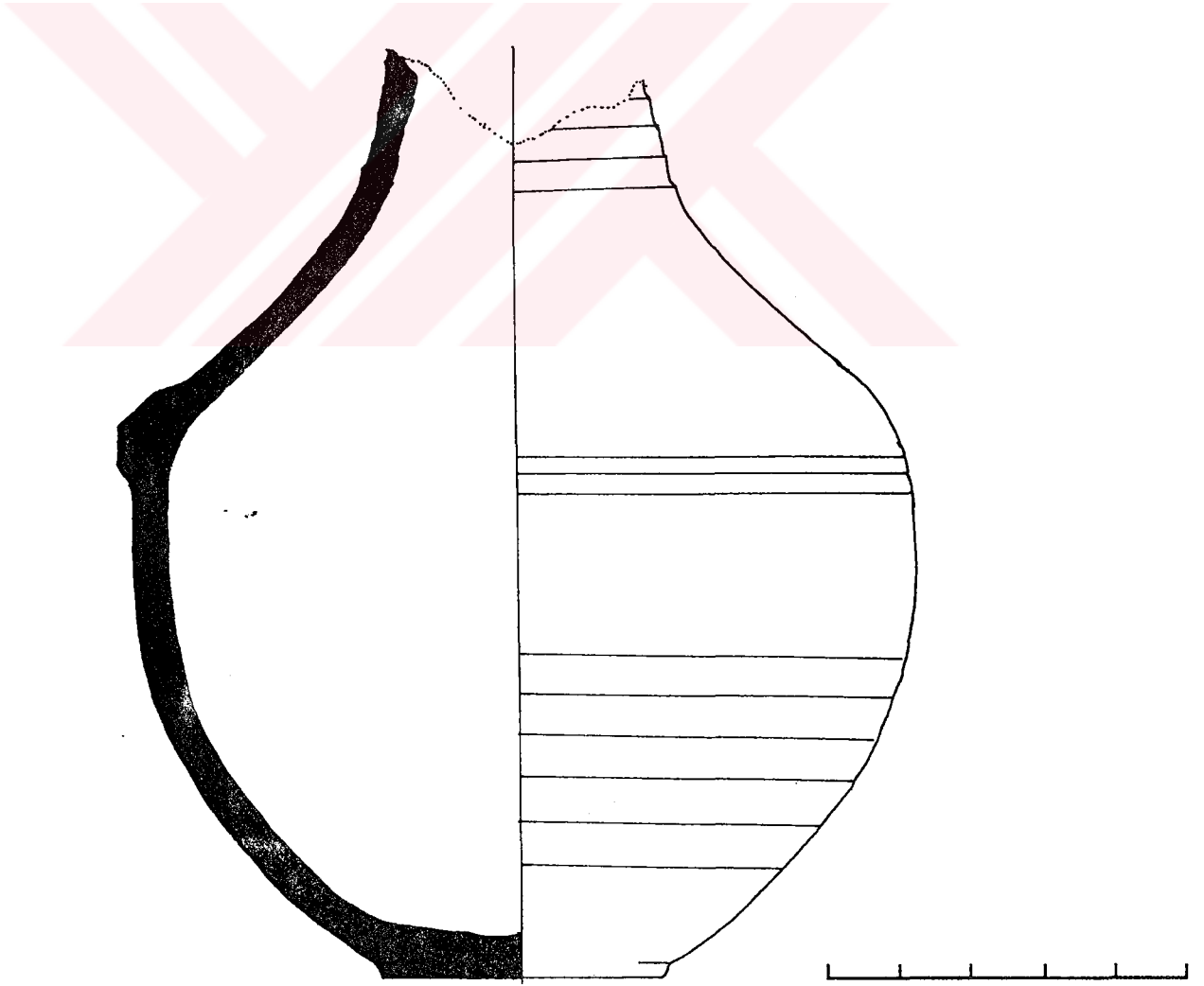
5 cm

Çizim 35

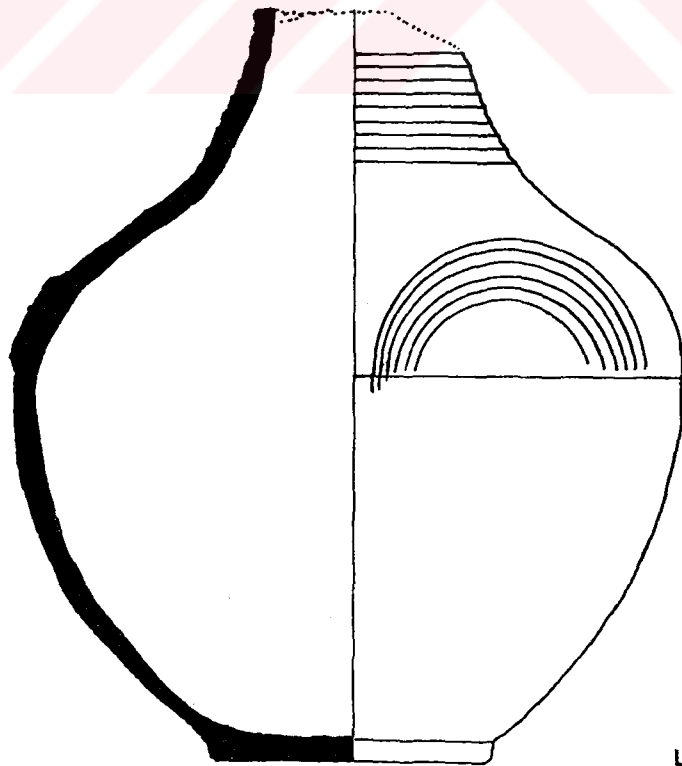

5 cm

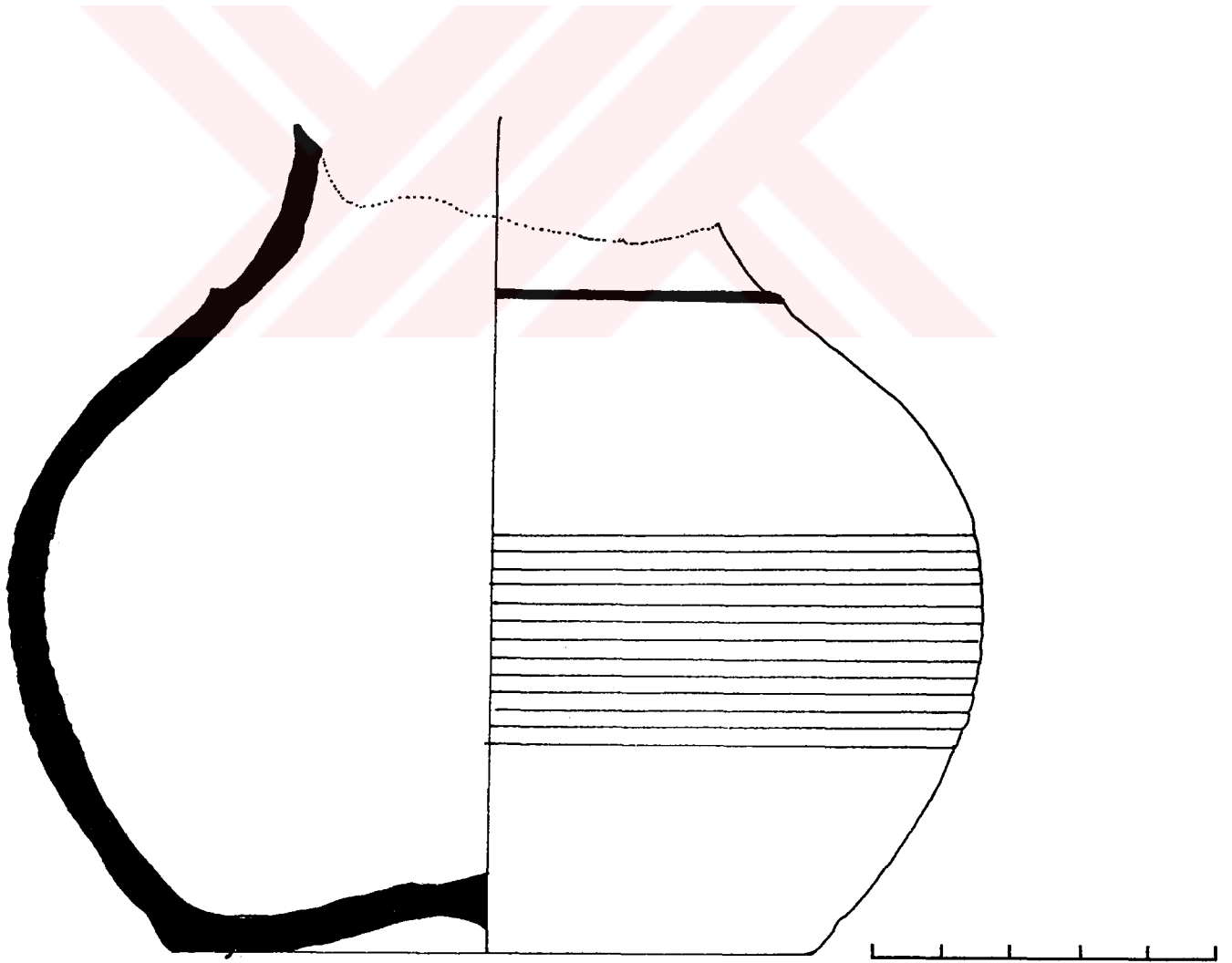
Çizim 36

5 cm

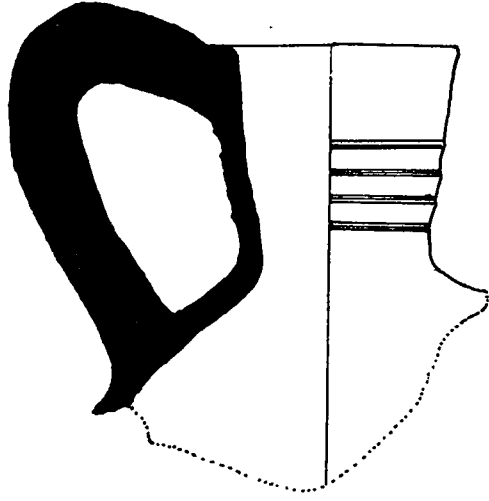
Çizim 37

5 cm

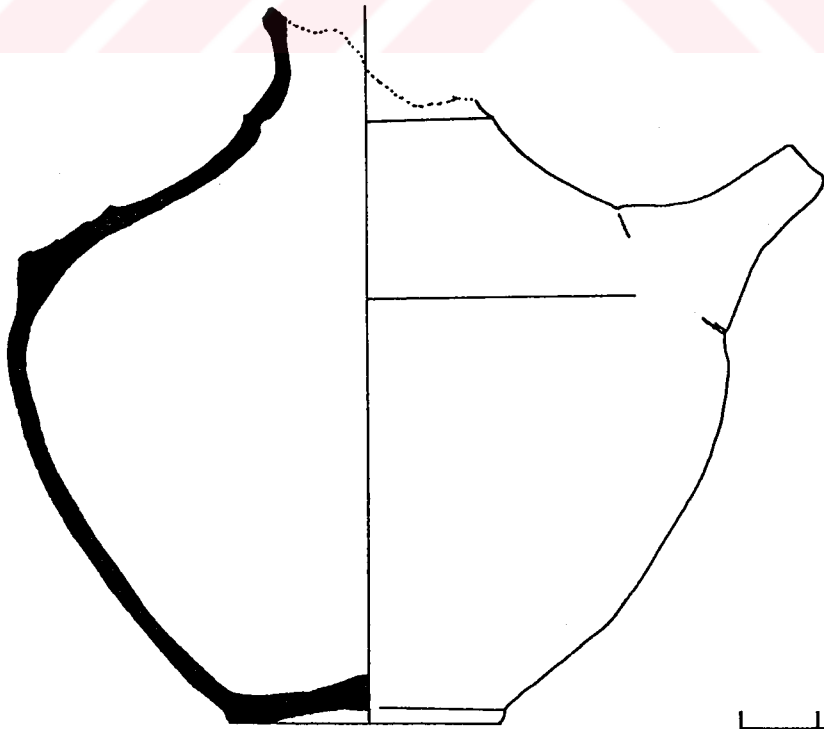

Çizim 38

5 cm

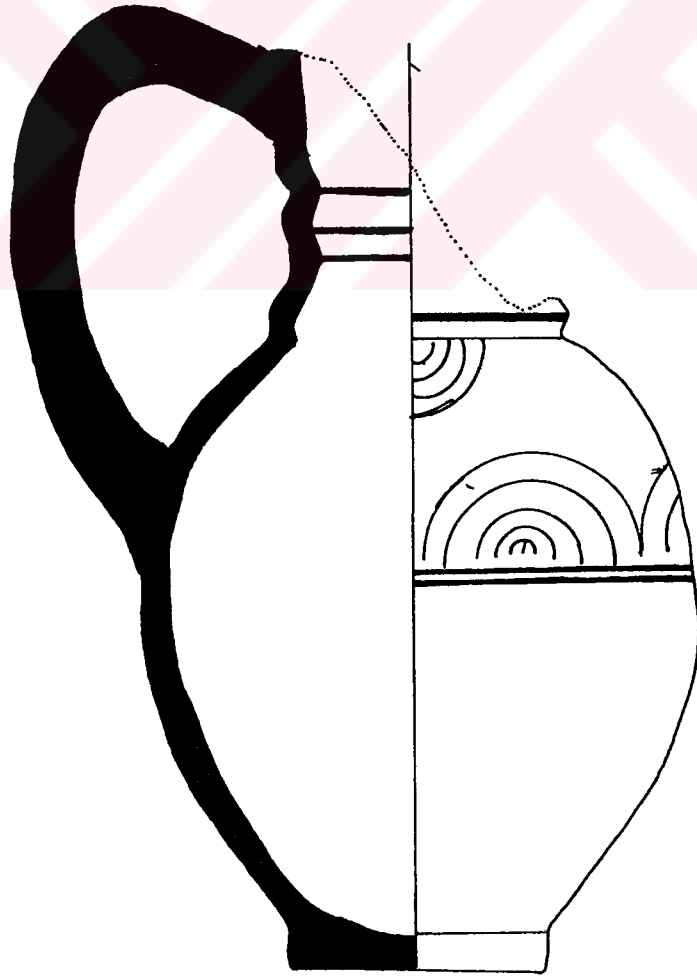

Çizim 39

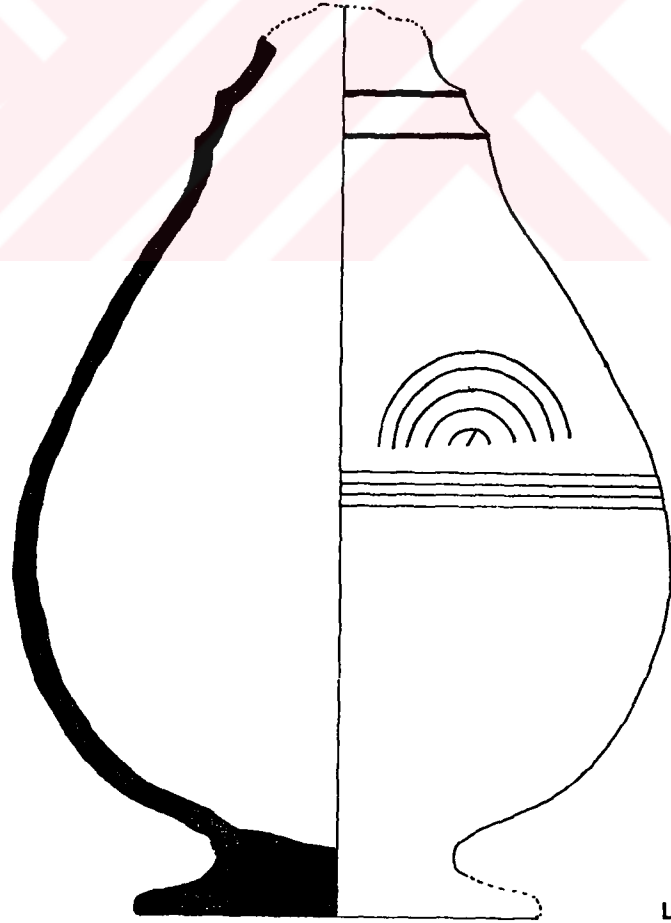
Çizim 40

5 cm

Çizim 41

5 cm

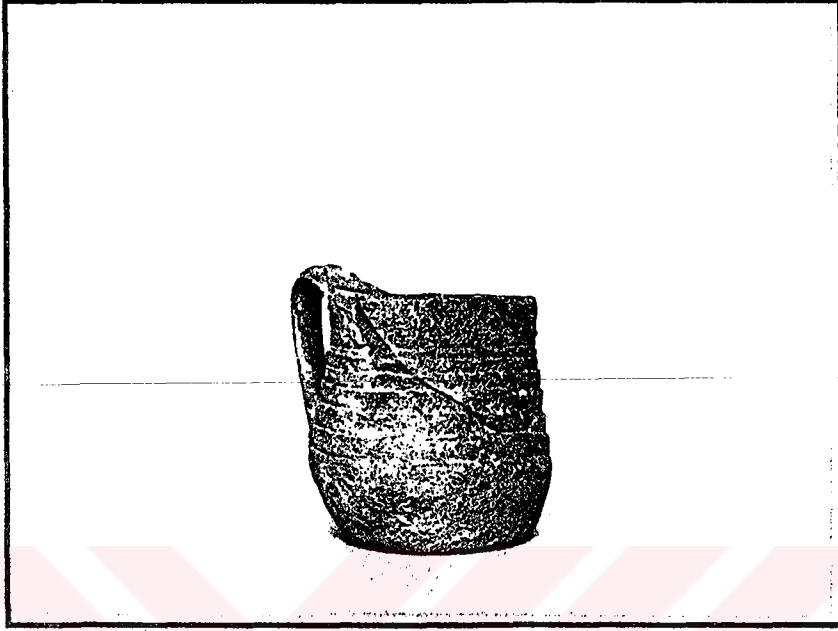

Çizim 42

5 cm

RESİMLER

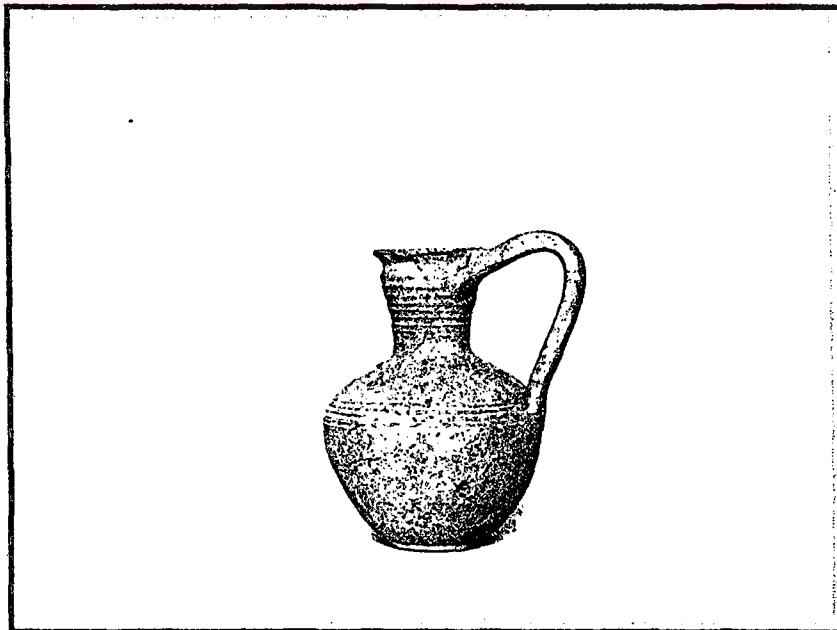
Resim 1

Resim 2

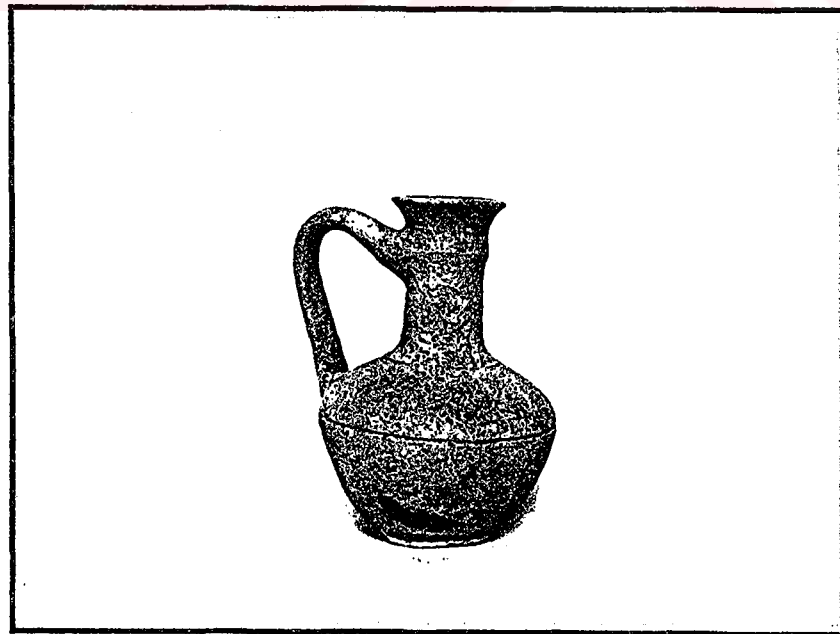
Resim 3

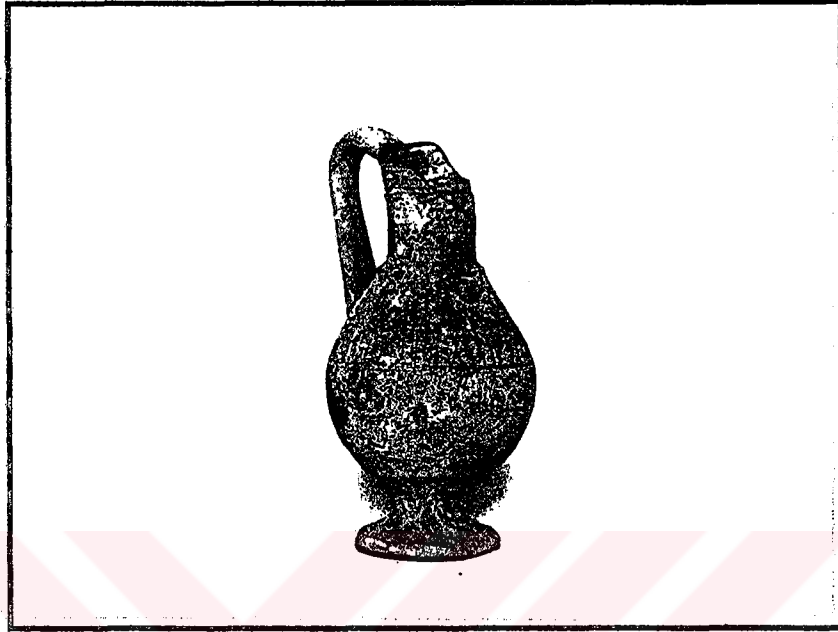
Resim 4

Resim 5

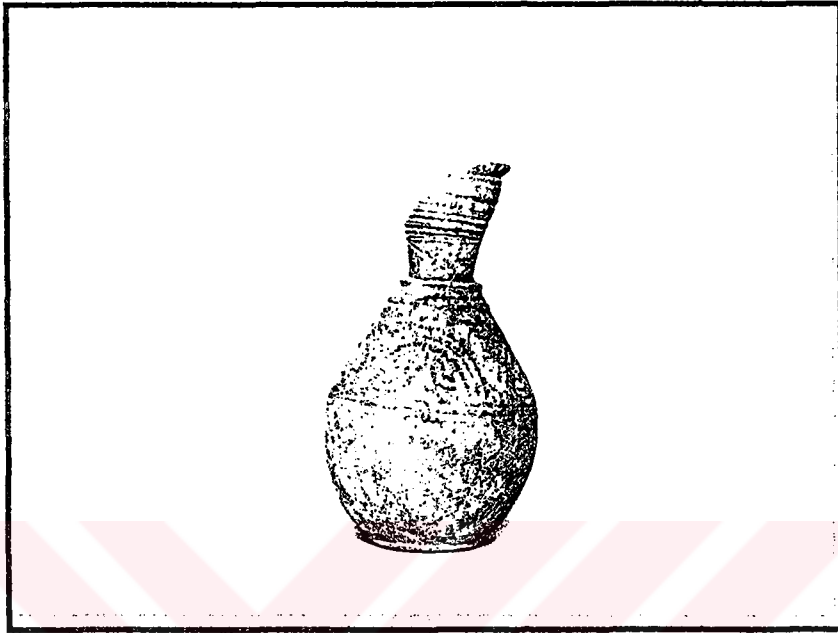
Resim 6

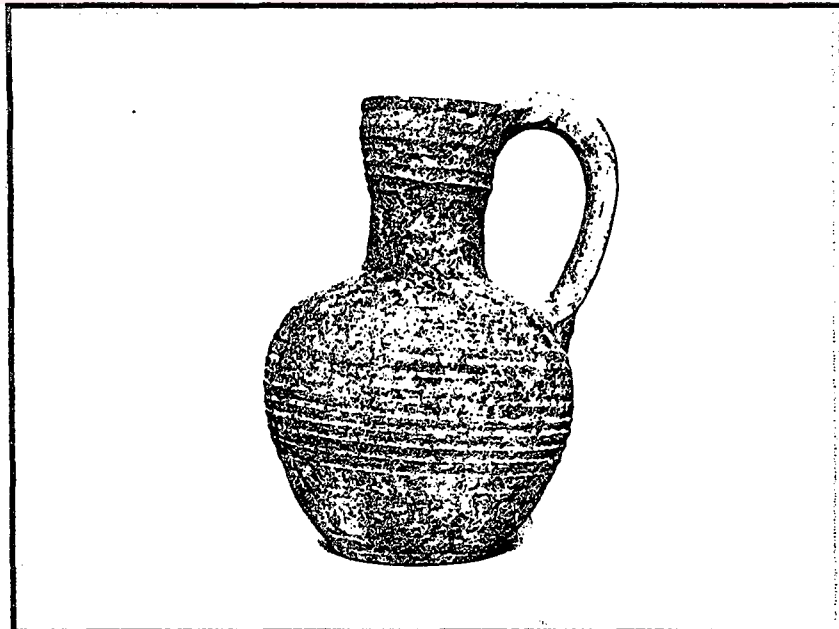
Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 10

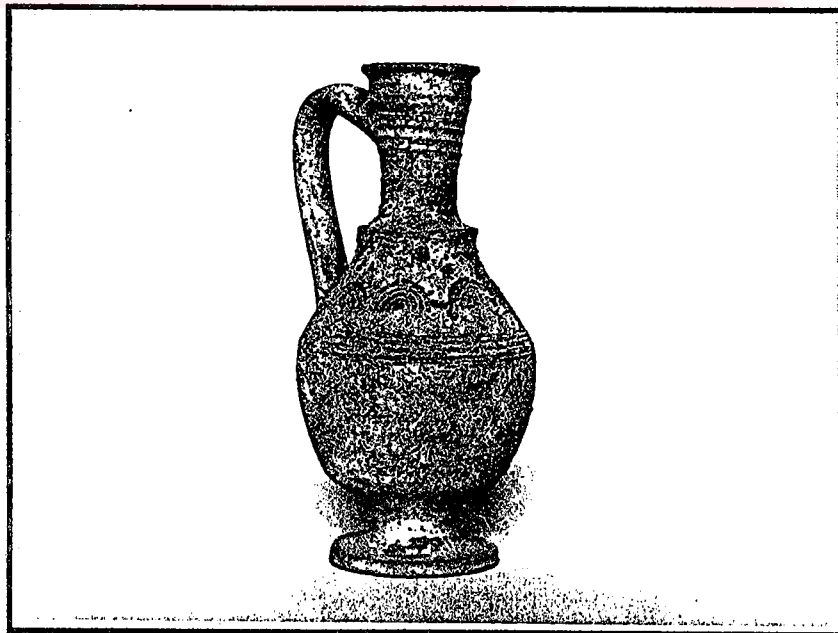
Resim 11

Resim 12

Resim 13

Resim 14

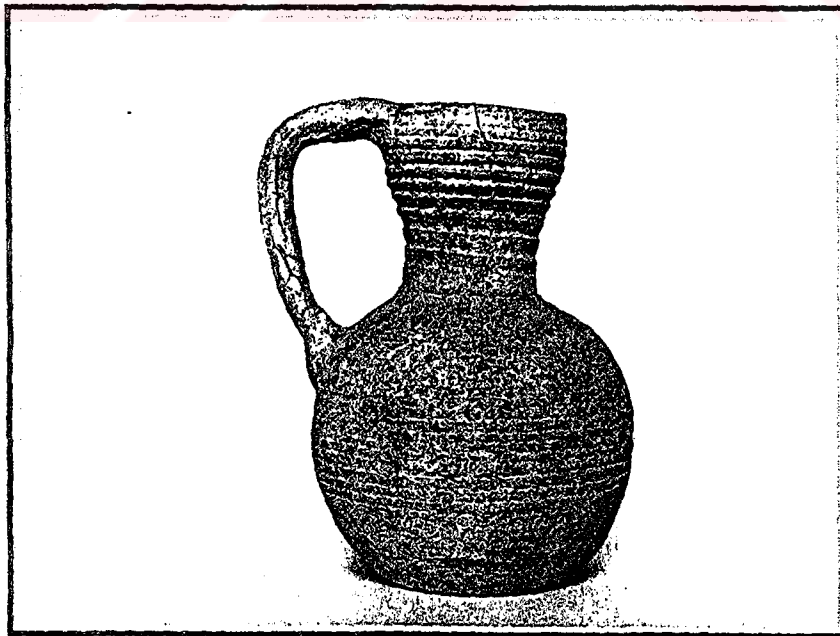
Resim 15

Resim 16

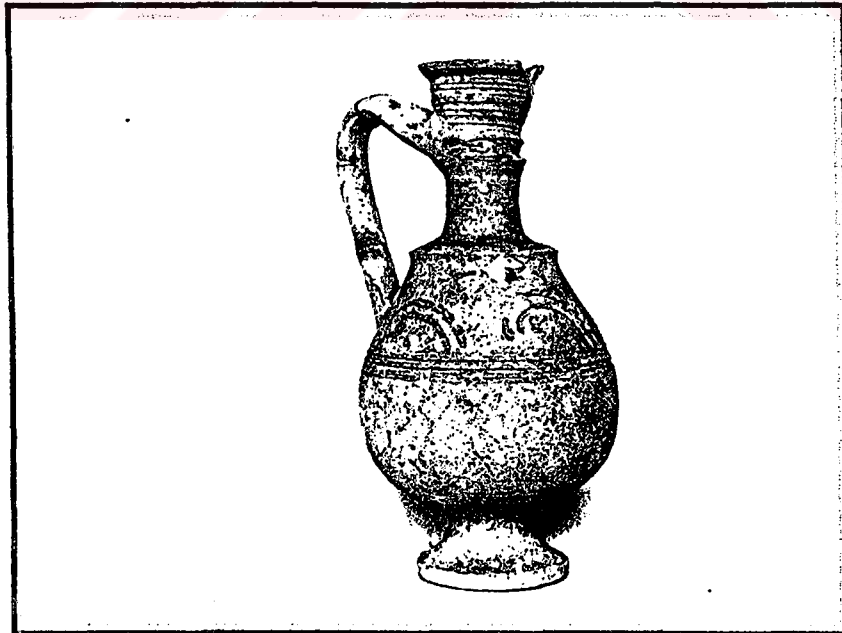
Resim 17

Resim 18

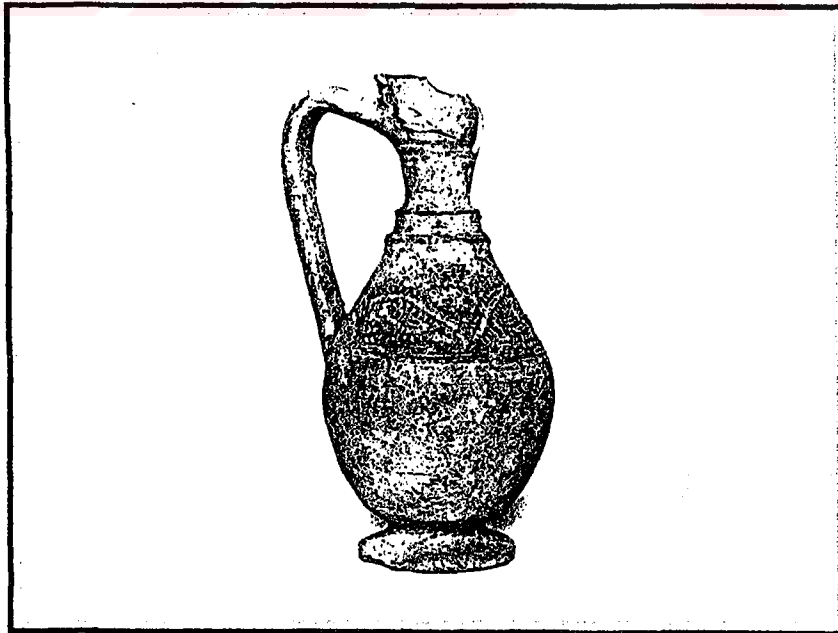
Resim 19

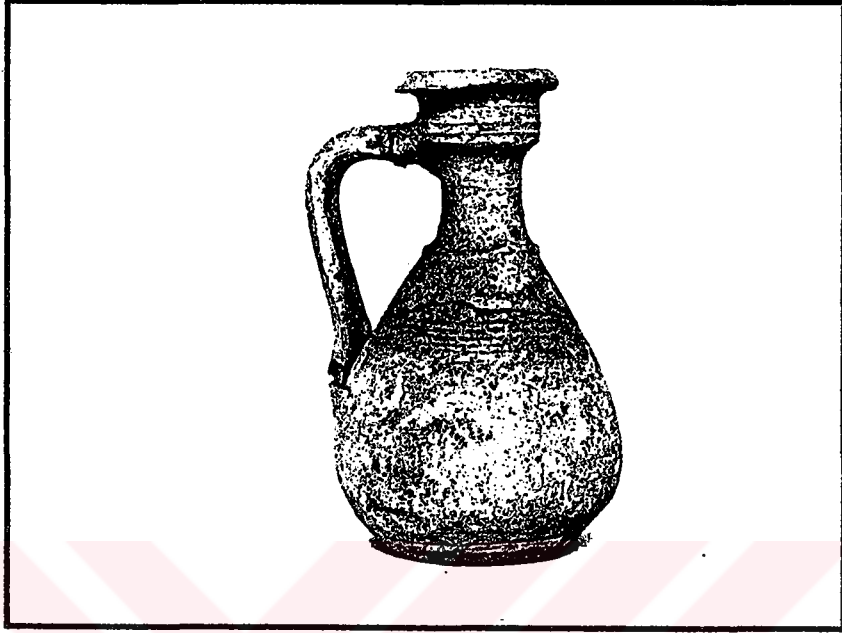
Resim 20

Resim 21

Resim 22

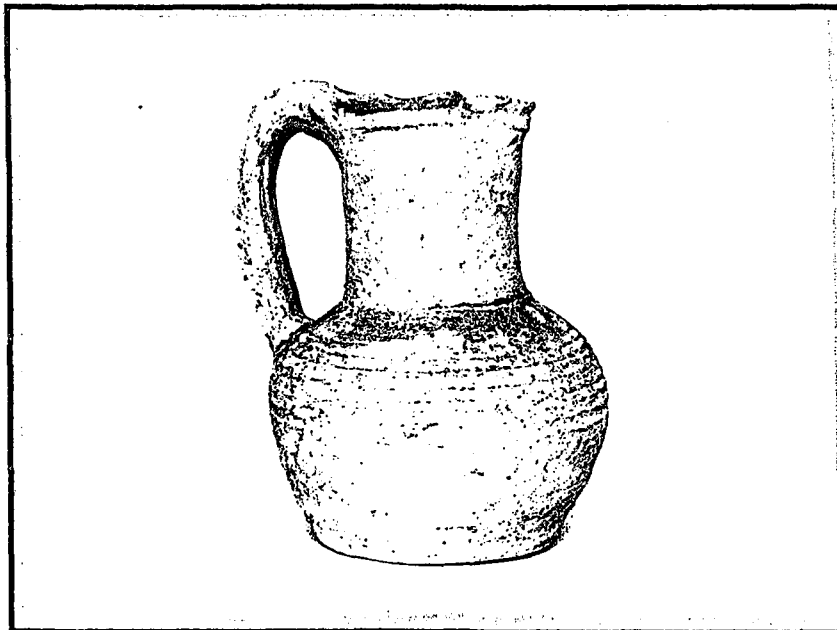
Resim 23

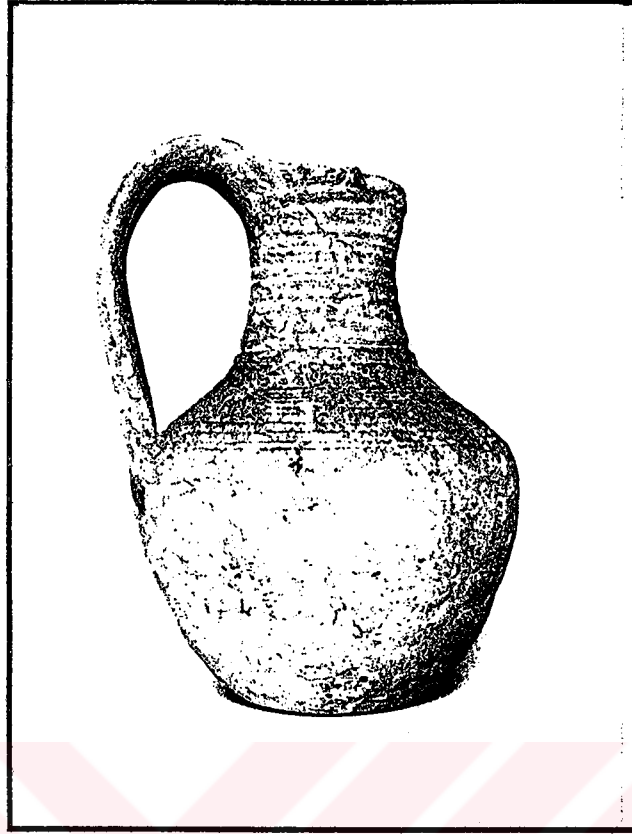
Resim 24

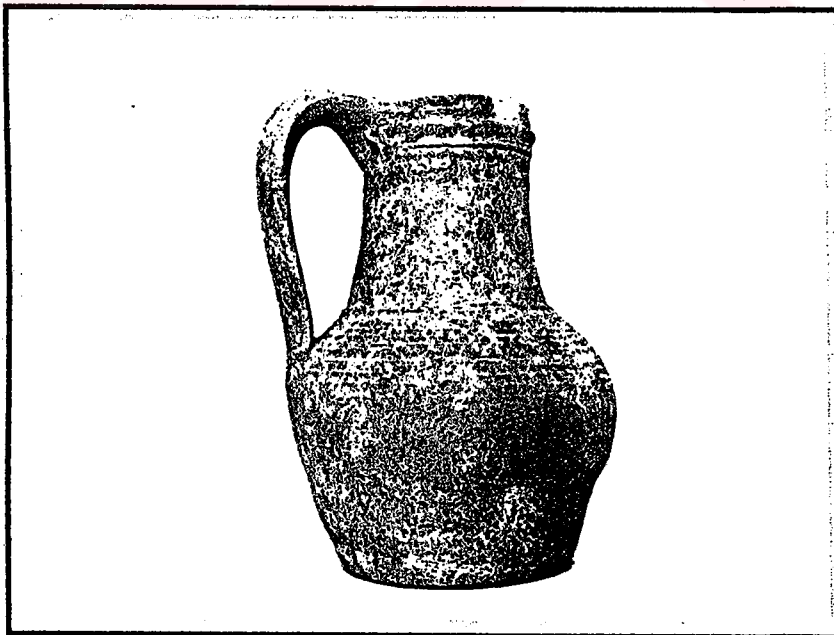
Resim 25

Resim 26

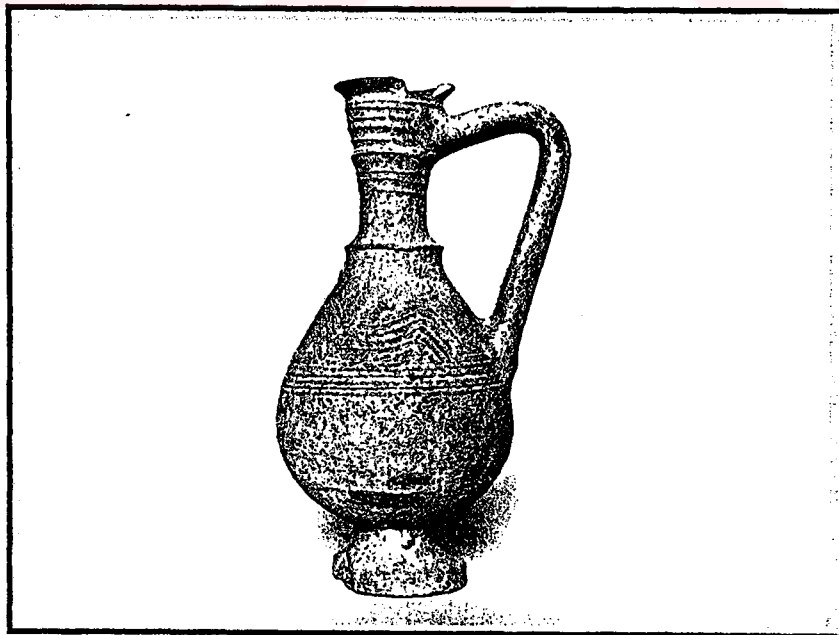
Resim 27

Resim 28

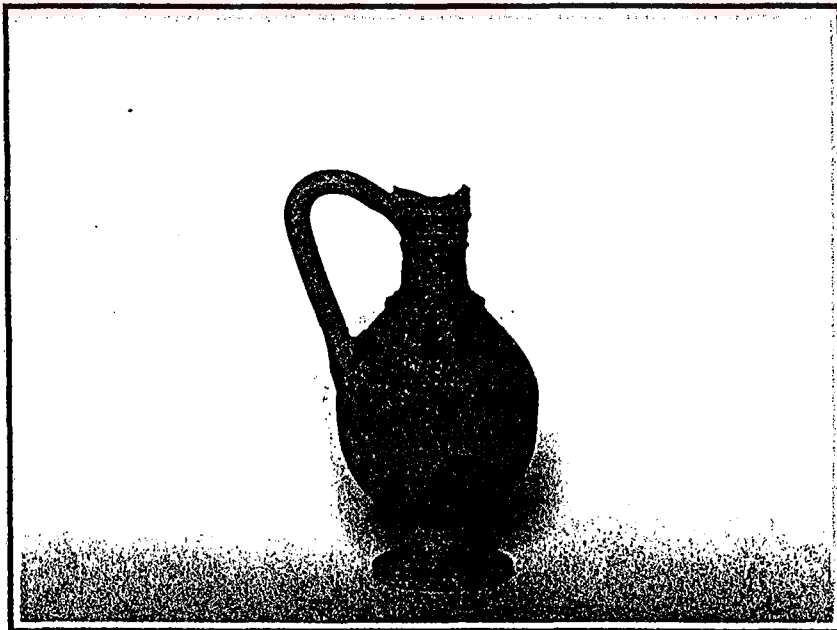
Resim 29

Resim 30

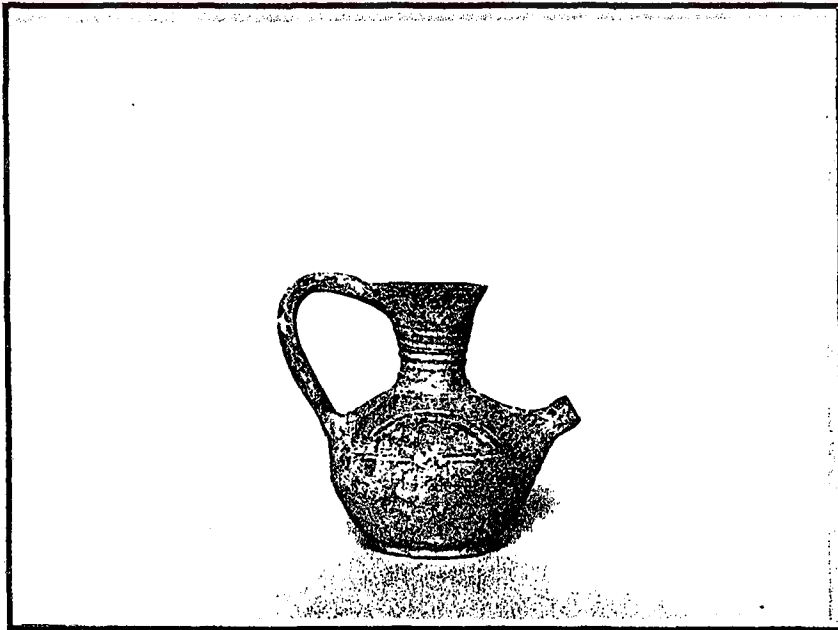
Resim 31

Resim 32

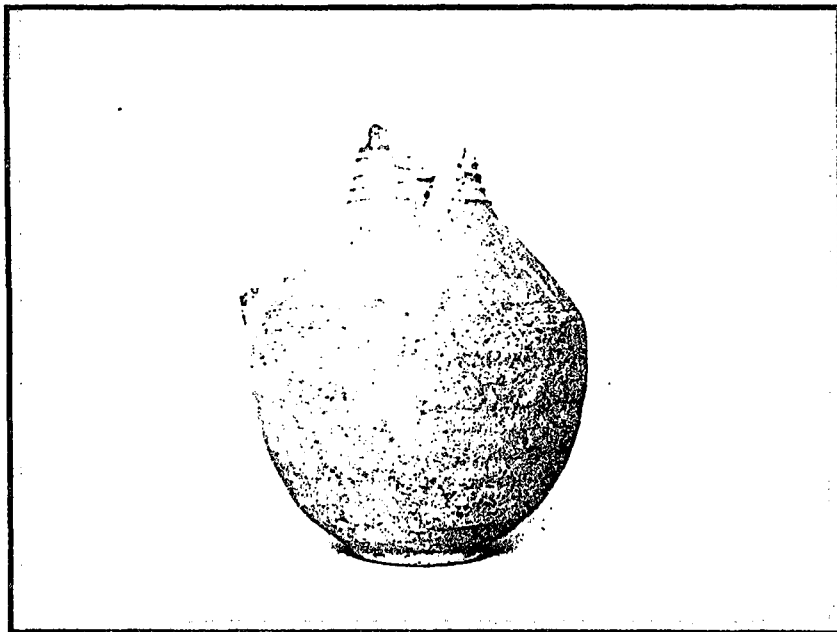
Resim 33

Resim 34

Resim 35

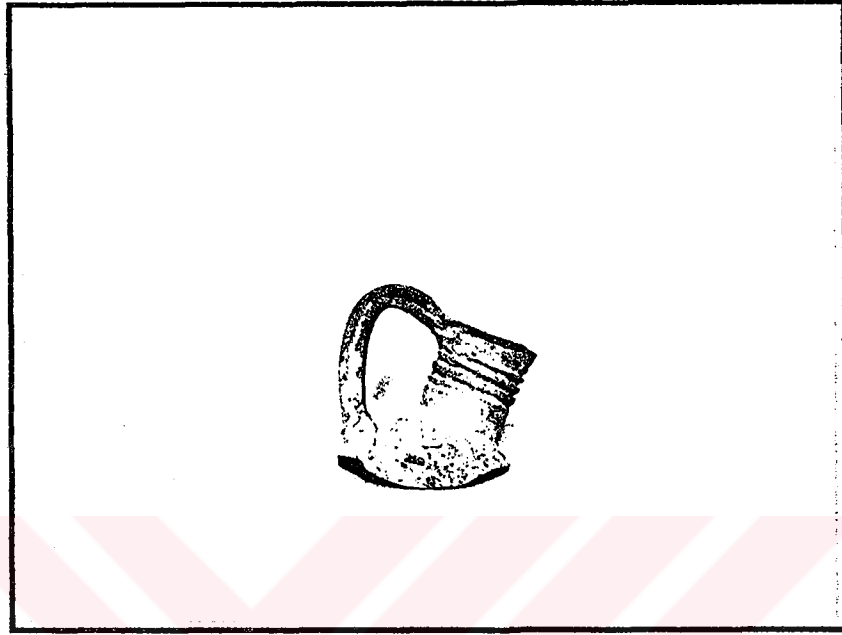
Resim 36

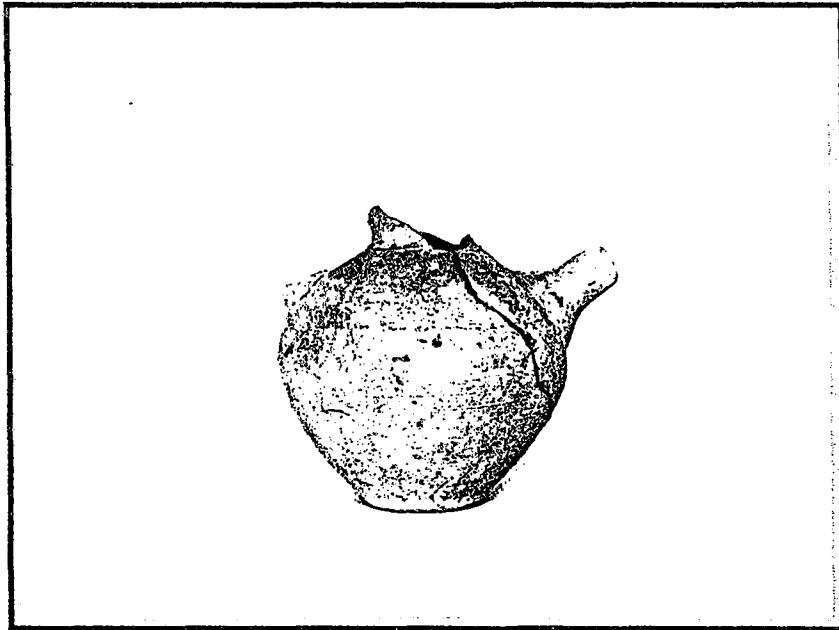
Resim 37

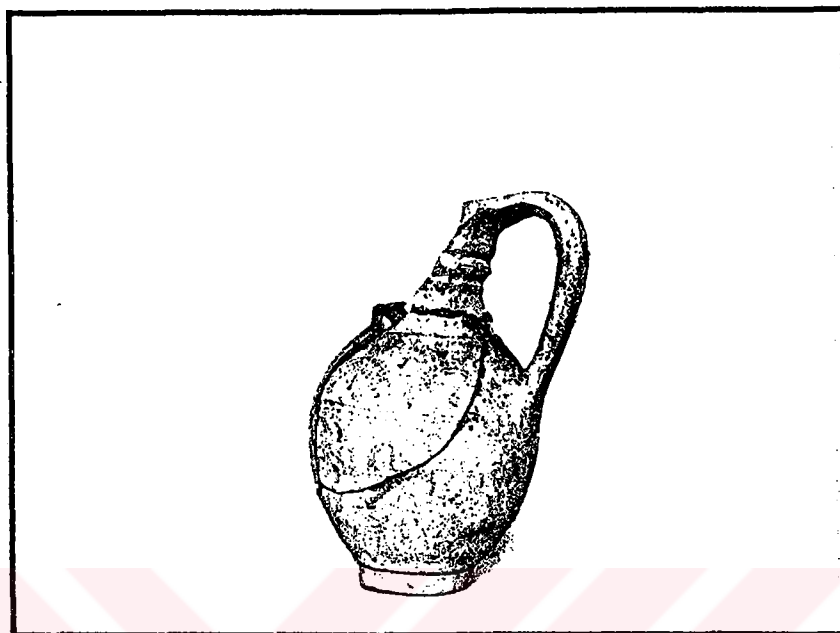
Resim 38

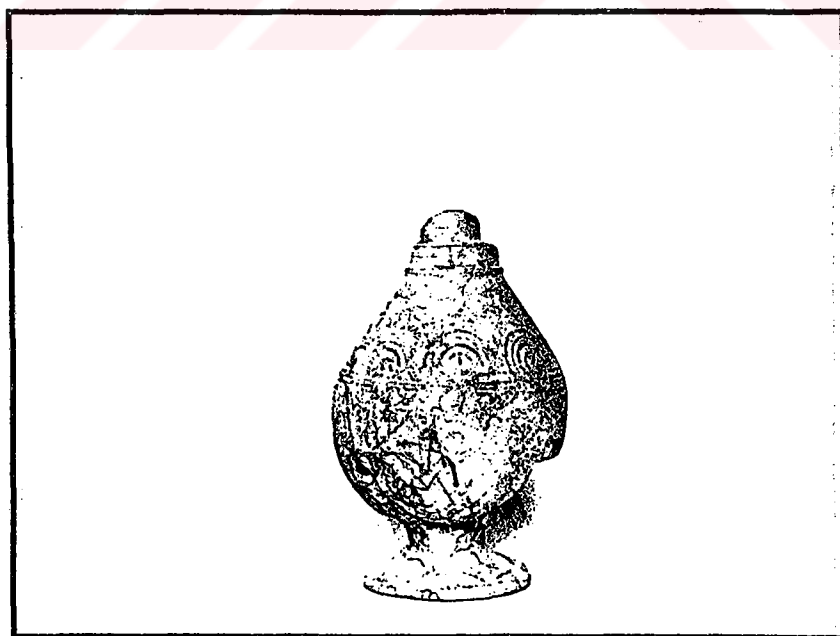
Resim 39

Resim 40

Resim 41

Resim 42

İÇEL İL HARİTASI

